

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
IZGLĪTĪBAS ZINĀTŅU UN PEDAGOĢISKO INOVĀCIJU NODAĻA

**PROJEKTA „LATVIJAS SKOLAS SOMA” IETEKME UZ
IZGLĪTĪBAS SATURA KVALITĀTI NOVADA IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS**

**IMPACT OF THE LATVIAN SCHOOL BAG PROJECT ON THE
QUALITY OF EDUCATION IN DISTRICT EDUCATIONAL
INSTITUTIONS**

MAGISTRA DARBS

Autors: Evika Zabarovska

Studenta apliecības Nr.: ep13123

Darba vadītāja: Asoc. profesore Dr. paed. Gunta Siliņa – Jasjukeviča

RĪGA 2022

SATURS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS.....	5
IEVADS	6
1. PROJEKTA “LATVIJAS SKOLAS SOMA” RAKSTUROJUMS UN ANALĪZE...	11
1.1. Projekta „Latvijas skolas soma” ideja un pirmsākumi.....	11
1.2. Projekta „Latvijas skolas soma” koncepts un tā pamatelementi.....	13
1.3. Projekta „Latvijas skolas soma” analogi citās valstīs	17
1.4. Kultūrizglītības nozīme izglītības kvalitātes veidošanā.....	22
2. IZGLĪTĪBAS KVALITĀTES RAKSTUROJUMS.....	26
2.1. Izglītības komponenti.....	26
2.2. Izglītības satura kvalitātes novērtēšanas kritēriji.....	36
3. EMPĪRISKAIS PĒTĪJUMS	40
3.1. Vispārizglītojošo skolu pedagogu aptaujas kopsavilkums.....	40
3.2. Ekspertu interviju izvērtējums	53
SECINĀJUMI	60
PRIEKŠLIKUMI.....	63
BIBLIOGRĀFIJA	65
PIELIKUMI.....	71
1.pielikums.Aptaujas anketa.....	72
2.pielikums. Intervijas jautājumi	76
3.pielikums. 1.intervijas transkripcija.....	77
4.pielikums. 2. intervijas transkripcija.....	80
5.pielikums. 3.intervijas transkripcija.....	83
6.pielikums. 4.intervijas transkripcija.....	87

ANOTĀCIJA

Maģistra darba tēma: Projekta „Latvijas skolas soma” ietekme uz izglītības kvalitāti novada izglītības iestādēs

Darba autore: Evika Zabarovska

Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros 2018. gadā tika izveidota kompleksa, starpdisciplināra kultūrizglītības programma „Latvijas skolas soma” ar mērķi: sniegt skolēniem iespēju iepazīt Latviju mākslas un kultūras norisēs, tajā skaitā arī izzinot Latvijas valstiskuma attīstības un saglabāšanas liecības, Latvijas kultūrainavu, kultūras vērtības un laikmetīgās izpausmes, vēsturisko mantojumu un radošās industrijas, sasaistot tās ar mācību un audzināšanas darba saturu, nodrošinot iespēju skolēniem sastapties ar autentiskām kultūras un mākslas norisēm. Kopskaitā programmā katru mācību gadu tiek iesaistīti vairāk nekā 200 000 Latvijas vispārīzglītojošo iestāžu skolēnu, tomēr līdz šim nav pētīta projekta norišu ietekme uz izglītības kvalitāti.

Maģistra darba mērķis: teorētiski un empīriski pētīt projekta „Latvijas skolas soma” ietekmi izglītības satura kvalitātes uzlabošanā izglītības iestādēs.

Metodes: darbā izmantotas teorētiskās pētīšanas metodes: literatūras, likumdošanas aktu un citu resursu analīze, aprakstošā metode un empīriskās metodes: daļēji strukturēta ekspertu intervija un aptauja.

Pētījumā tika konstatēts, ka projekta „Latvijas skolas soma” piedāvātais satura ietekmē izglītības kvalitāte uzlabojas atsevišķās mācību jomās, tādās, kā kultūras izpratnes un pašizpausmes joma, sociālā un pilsoniskā joma un valodu joma, kuras dažādos veidos ir saistītas ar projekta izstrādes sākotnējiem mērķiem. Saistībā ar eksakto mācību priekšmetu jomām ir nepieciešama tālāka izpēte.

Maģistra darba noslēgumā tika izstrādāti priekšlikumi projekta „Latvijas skolas soma” mērķtiecīgai izmantošanai mācību satura pilnvērtīgai apguvei un izglītības kvalitātes uzlabošanai izglītības iestādēs.

Atslēgas vārdi: Latvijas skolas soma, izglītības kvalitāte, izglītības saturs, skolēni, starppriekšmetu saikne.

ABSTRACT

The topic of the master's thesis: The impact of the project "Latvian School Bag" on the quality of education in regional educational institutions

Author of the work: Evika Zabarovska

Within the framework of the Latvian State Centennial Program, a complex, interdisciplinary cultural education program "Latvian School Bag" was established in 2018 with the aim of: giving students the opportunity to get to know Latvia in art and culture; and contemporary expressions, historical heritage, and the creative industries, linking them to the content of teaching and learning. In this way, it was planned to provide an opportunity for students to experience authentic cultural and artistic events. In total, more than 200,000 students of Latvian general education institutions are involved in the program every school year, however, the impact of the project on the quality of education has not been studied so far.

The aim of the master's thesis: to theoretically and empirically study the impact of the project "Latvian School Bag" on improving the quality of educational content in educational institutions.

Methods: theoretical research methods used in the work: analysis of literature, legislation and other resources, descriptive method, and empirical methods: semi-structured expert interview and survey.

The study found that, as a result of the content offered by the "Latvian School Bag" project, the quality of education is improving in certain areas of learning, such as cultural awareness and self-expression, social and civic education and languages. further research is needed in the areas of exact subjects.

At the end of the master's thesis, proposals were developed for the purposeful use of the project "Latvian school bag" for the full-fledged acquisition of the study content and for the improvement of the quality of education in educational institutions.

Keywords: Latvian School Bag, quality of education, content of education, pupils, cross-curricular link.

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

IZM - Izglītības un zinātnes ministrija

KM – Kultūras ministrija

NVO – nevalstiskās organizācijas

OECD - Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija;

PISA - Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas pētījums (*Programme for International Student Assessment*);

UNESCO – Apvienoto Nāciju Starptautiskais Bērnu fonds

VISC - Valsts izglītības satura centrs

IEVADS

Mūsdienu pasauli raksturo globalizācija, informācijas tehnoloģiju attīstība un vērtību daudzveidība, kā rezultātā arvien plašāka un neparedzamāka kļūst cilvēku darbība visdažādākajās jomās. Gan indivīdu, gan ikvienas valsts dzīves kvalitāti aizvien vairāk ietekmē spēja būt radošiem, kritiski domājošiem, inovatīviem un uz sadarbību orientētiem. Izglītības procesā pieaug kultūras izpratnes un izpausmes kompetences nozīme, jo 21.gadsimta kultūrizglītības izaicinājumi arī tiek saistīti ar sabiedrības attīstības procesiem, tās prasībām pret kultūrizglītību, darba tirgus diktētām satura un formas pārmaiņām. Kopumā prioritātes ir saistītas ar kultūrizglītības programmu satura pilnveidi visos izglītības līmeņos. (LR KM, 2018). Šīs pārmaiņas ir iespaidojušas arī Latvijas izglītības sistēmu kopumā, liekot tai mainīties līdzī laimam. Nepārtraukti pieaugošais pieprasījums paplašināt izglītības iestāžu mācību programmu saturu, ko rada vides, ekonomiskie un sociālie izaicinājumi, ir kļuvis par vēl vienu lielu izaicinājumu izglītības sistēmai. Notiek gan skolu tīkla optimizācija, gan vispārējās izglītības satura reforma – pārejot no informācijas nodošanas pieejas uz pieeju, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta skolēnu lietpratības attīstīšanai (Vossensteyn et al., 2019, VISC, 2017).

Reaģējot uz šiem lielajiem izaicinājumiem, Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros tika izveidota kompleksa, starpdisciplināra kultūrizglītības programma „Latvijas skolas soma”, lai nodrošinātu iespēju skolu jaunatnei sastapties ar autentiskām kultūras un mākslas norisēm. Programmā katrā mācību gadā iesaistīti vairāk nekā 200 000 Latvijas bērnu un jauniešu. Programmas “Latvijas skolas soma” mērķis - dot iespēju Latvijas skolēniem iepazīt Latviju mākslas un kultūras norisēs (mūzikā, teātrī, dejā, cirkā, vizuālajā mākslā, kino, arhitektūrā, dizainā, materiālajā un nemateriālajā kultūras mantojumā, literatūrā un grāmatniecībā), tai skaitā izzināt Latvijas valstiskuma attīstības un saglabāšanas liecības, Latvijas kultūrainavu, kultūras vērtības un laikmetīgās izpausmes, vēsturisko mantojumu un radošās industrijas, sasaistot tās ar mācību un audzināšanas darba saturu (LR KM, 2018). Kultūrizglītības nozīmi radošas un inovatīvas personības izveidē un attīstībā ir nenovērtējama, jo kultūrizglītības procesā veidojas radoša personība, kura ir gatava pieņemt izaicinājumus, izrādīt iniciatīvu, riskēt un kurai zināšanas ir stabils pamats veiksmīgai rīcībai, lai sasniegtu gan personīgos mērķus, gan dotu ieguldījumu sabiedrības attīstībai (Matisāne, 2009).

Lai arī turpmāk veiksmīgi attīstītos, dzīvotu un pilnveidotos mūsdienu sabiedrībā, bērniem ir jāiemācās dzīvot nepārtraukti mainīgā pasaulē un nākotnē jābūt gataviem radīt līdz tam

nepieredzētu ekonomisko, politisko, sociālo un kultūras vidi. Šobrīd, pēc speciālistu atzinumiem, Latvijas skolēniem kopumā labi padodas uzdevumi, kas prasa atcerēties vai rīkoties pazīstamās situācijās, tomēr trūkst iemaņu un pieredzes iedziļināties un apstrādāt daudzveidīgus datus, darboties komandā, piedāvāt risinājumus nestandarta situācijām, veidot sakarības starp teorētiski apgūto un reāli dzīvē pieredzēto, analizēt paveikto un izvirzīt mērķus nākamajiem darbiem. Skolēniem trūkst prasmju īstenot savas ieceres jaunajos apstākļos (VISC, 2017).

Pedagoģiskajās aprindās aizvien biežāk tiek runāts par skolas nespēju īstenot krasas pārmaiņas, lai ikviens izglītojamais klasē spētu saņemt viņa spējām un vajadzībām pielāgotu saturu, jo ir notikušas straujas izmaiņas izglītojamo spējās un vajadzībās. Tas nozīmē, ka pedagogam ne tikai jāspēj atrast tos pedagoģiskos paņēmienus, kas piemēroti izglītojamiem ar mācīšanās traucējumiem, ar mācību grūtībām, ar vispārējiem vai augstiem sasniegumiem mācību stundās – viņiem jāvada arī pārmaiņas, kas nereti nozīmē neformālās (interesu) izglītības mācību organizācijas formas jau formālās izglītības ieguves vidē. Šāda pieeja jau ilgāku laiku tiek realizēta vairākās Eiropas valstīs, kuru izglītojamie OECD PISA pētījumos uzrāda augstākos rezultātus. Lai īstenotu līdzīgas pārmaiņas Latvijā, ir izstrādāts projekts “Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai”, kas vērsts uz jaunu pedagoģisko risinājumu meklēšanu, lai skolās ieviestu alternatīvas mācību organizācijas formas, kas papildina formālās izglītības ieguves mācības formas (mācību stundas), pilnveidojot izglītības pakalpojumu un nostiprinot skolu kolektīvu gatavību risināt izglītojamo vajadzības, un paaugstinot viņu sasniegumus (VISC, 2017). Pēc speciālistu atziņām programma „Latvijas skolas soma” sekmē valsts izglītības standartos noteikto mērķu sasniegšanu pamata un vidējās izglītības posmā un nostiprina izpratni par kultūras īpašo lomu personības attīstībā un 21. gadsimta sabiedrības attīstības aktualitāšu kontekstā LR KM, (2018).

Piekrītot augstāk minētajām atziņām un uzskatot, ka kultūrizglītības programma „Latvijas skolas soma” ir būtisks atbalsts vispārējās izglītības sistēmai, lai palīdzētu apgūt noteikto mācību satura apjomu, var apgalvot un secināt, ka savstarpējā programmu mijiedarbība viennozīmīgi uzlabo vispārējo izglītības kvalitāti, kam ir būtiska nozīme ikviena izglītojamā potenciāla realizēšanā. Ilgtspējīgas attīstības perspektīvā izglītības kvalitātes līmenis ir būtiski nozīmīgs arī plašākas sabiedrības vajadzību apmierināšanai. Pēc Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) novērtējuma Latvijas izglītības sistēma tiek uzskatīta par decentralizētu, un tās trūkumi neļauj pilnībā īstenot katra indivīda potenciālu. Šie iemesli un negatīvās demogrāfiskās tendences rada izaicinājumus ilgtspējīgai Latvijas un Eiropas attīstībai (Vossensteyn et al., 2019).

Speciālisti norāda, ka - skolām ir būtiski sekmēt bērnu iekšējo motivāciju. Daudzviet Latvijā tieši skolas ir dzīvības salas un kultūrizglītības centri, kas sniedz ne tikai izglītības iespējas, bet arī darbojas kā visas apkārtējās teritorijas infrastruktūras attīstības veicinātājs. Būtiskākie skolas pastāvēšanas stūrakmeņi ir kvalitatīvas izglītības piedāvājums, kas sabalansēts ar izmaksu efektivitāti. Ja skolā nav kvalitatīvas izglītības piedāvājuma un tā veic tikai sociālas vai kultūras funkcijas, skolas pastāvēšana var būt apdraudēta (Paisuma, 2020). Projekta „Latvijas skolas soma” ietvaros kultūras un izglītības jomu profesionāļu un ekspertu sadarbības rezultātā veidojas jauni kultūras produkti bērnu un jauniešu auditorijai (LR KM, 2018).

Programma „Latvijas skolas soma” pēc būtības apvieno sevī divas būtiskākās komponentes - izklaidi un izglītību: no vienas puses pasākumi, ko piedāvā programma, ir kā zināma izklaide - izešana ārpus ikdienišķi pierastajām skolas sienām vai vienmuļajām mācību stundām, no otras puses – pasākumu saturs rosina skolēnu domāšanu un attīsta analītiskās spējas, palīdzot apgūt mācību saturu.

Apkopojot speciālistu viedokļus un atziņas, ņemot vērā pēdējā laika pārmaiņas saistībā ar reformām izglītības sistēmā – skolu optimizāciju, kuras rezultātā tika likvidēta virkne mazo lauku skolu, ir būtiski samazinājusies kultūras pasākumu pieejamība attālākajos Latvijas reģionos, darba autore uzskata, ka tas aktualizē izvēlētais maģistra darba tēmu – izpētīt un novērtēt projekta „Latvijas skolas soma” ietekmi uz izglītības kvalitāti novada izglītības iestādēs.

Darba zinātniski – praktisko nozīmību nosaka sekojoši faktori: „Latvijas skolas soma” ir unikāls starpnozaru sadarbības, projekts, kas veicina Latvijas kultūras mantojuma saglabāšanu un potenciāla attīstību. Savukārt, izglītību, kā iepriekšējo paaudžu pieredzes nodošanas un dažādu paaudžu sociālās mijiedarbības procesu, var uzskatīt par kultūras atvasinājumu, jo tieši nepieciešamība saglabāt kultūru, tās mantojumu nākamajām paaudzēm, savulaik sekmēja izglītības attīstību. Mūsdienu sabiedrībā kultūras un izglītības komplementaritāte nav zaudējusi savu aktualitāti, gluži pretēji, var teikt, ka attiecības starp šīm divām parādībām kļūst arvien ciešākas. Šajā mijiedarbībā kultūra darbojas vienlaikus divos veidos, tā ir gan priekšnoteikums, gan izglītojošās darbības rezultāts. Savukārt, izglītība veido ne tikai kultūras tēlu, bet arī sabiedrības, sociālās struktūras, valsts, pasaules tēlu kopumā. Mūsdienu zinātne, pozicionējot izglītības fenomenu kā mērķtiecīgu izglītības, audzināšanas un zināšanu nodošanas procesu, saista izglītību un kultūru, uzsverot, ka tieši šīs attiecības ļauj indivīdam veidot savu pasaules uzskatu, balstoties uz paaudžu tradīcijām un pieredzi, tālāk sekmējot progresīvu sabiedrības attīstību kopumā.

Veicot projekta analīzi un izpētot tā ietekmi izglītības satura kvalitātes uzlabošanā izglītības iestādēs, tiks noskaidrota projekta lietderība gan kultūras mantojuma saglabāšanā, gan izglītības satura kvalitātes uzlabošanā.

Programma „Latvijas skolas soma” ir guvusi lielu atsaucību mācību iestādēs, kā rezultātā tās darbība ir pagarināta, tādējādi projektam pārtopot par pastāvīgu starpdisciplināru programmu, kas pakāpeniski tiks integrēta izglītības standartos.

Magistra darba mērķis: teorētiski un empīriski pētīt projekta „Latvijas skolas soma” ietekmi izglītības satura kvalitātes uzlabošanā izglītības iestādēs.

Pētījuma objekts: izglītības satura kvalitātes uzlabošanas process.

Pētījuma priekšmets: projekta „Latvijas skolas soma” saturs kā izglītības kvalitātes uzlabošanas veids izglītības iestādēs.

Saskaņā ar izvirzīto darba mērķi, ir noteikti šādi darba **uzdevumi**:

1. Analizēt literatūras avotus par projektu „Latvijas skolas soma” būtību un nozīmi izglītības satura kvalitātes uzlabošanā.
2. Izvērtēt projekta „Latvijas skolas soma” saturu, analizējot būtiskākos faktorus, kas spēj ietekmēt mācību satura apguves kvalitāti izglītībā.
3. Veikt izglītības iestāžu darbinieku aptauju/interviju par apmierinātību ar projekta „Latvijas skolas soma” piedāvāto saturu un tā ietekmi uz izglītības kvalitāti.
4. Izstrādāt priekšlikumus projekta „Latvijas skolas soma” izmantošanai izglītības satura kvalitātes uzlabošanā izglītības iestādēs.
5. Atkārtoti veikt aptaujas/intervijas, lai pētītu ietekmi, apkopot rezultātus un izdarīt secinājumus.
6. Izstrādāt priekšlikumus projekta „Latvijas skolas soma” mērķtiecīgai izmantošanai mācību satura pilnvērtīgai apguvei un izglītības kvalitātes uzlabošanai izglītības iestādēs.

Saistībā ar **darba mērķi** tiek **izvirzīta** sekojoša **hipotēze**:

Ja izglītības iestādē mācību procesā tiek izmantots projekta „Skolas soma” piedāvātais saturs, izglītības kvalitāte uzlabojas.

Darbā izmantotas **pētīšanas metodes**:

- 1) teorētiskās metodes: literatūras, likumdošanas aktu un citu resursu analīze, aprakstošā metode;
- 2) empīriskās metodes: daļēji strukturēta ekspertu intervija un aptauja.

Maģistra darba struktūra: Darbs sastāv no trīs daļām. Darba pirmajā teorētiskajā daļā, izmantojot monogrāfisko jeb aprakstošo pētniecības metodi, veikta detalizēta tēmas izpēte, apkopojot informāciju un pamatojoties uz daudzveidīgas literatūras apskatu, raksturots ne vien projekts „Latvijas skolas soma”, bet apkopotas arī speciālistu atziņas par līdzīgiem projektiem citās valstīs, to nozīmi izglītības kvalitātes paaugstināšanā un kultūrizglītības uzlabošanā.

Darba empīriskajā daļā veikta Saldus novada pedagogu aptauja par projekta „Latvijas skolas soma” ietekmi uz izglītības satura kvalitāti izglītības iestādē caur mācību satura apguvi, kā arī veiktas intervijas ar speciālistiem, kuri koordinē projekta norisi izglītības iestādēs.

Pētījuma zinātniskā un praktiskā nozīmība: maģistra darbā apkopoto informāciju var izmantot vispārizglītojošo skolu pedagogi un administrācijas pārstāvji, kā arī projekta “Latvijas skolas soma” veidotāji, lai pilnveidotu mācību satura apguvi ar projektā piedāvātā satura palīdzību.

Maģistra darba plānošana un izstrāde veikta laika posmā no 2021. gada 15. aprīļa līdz 2022. gada 19. aprīlim.

1. PROJEKTA “LATVIJAS SKOLAS SOMA” RAKSTUROJUMS UN ANALĪZE

1.1. Projekta „Latvijas skolas soma” ideja un pirmsākumi

Maģistra darba teorētiskajā daļā analizēti literatūras avoti par projektu „Latvijas skolas soma”, tā izveides idejisko konceptu, saturu un pamatelementiem.

Projekts „Latvijas skolas soma” ir vērienīgākais projekts pēdējo divdesmit gadu laikā, kas apvieno divas savstarpēji saistītas nozares – kultūru un izglītību, bet līdz šim to savstarpējā mijiedarbība ir uzskatāma par visai nosacītu. Ja izglītība (vismaz pamatizglītība) ir obligāta visiem un nodrošināt tās pieejamību, neatkarīgi no dzīves vietas, ir valsts pienākums, tad kultūra un tās pieejamība no valsts puses ir atstāta pašu pilsoņu ziņā. Tāpēc projekta nozīmība kultūras popularizēšanā un pieejamībā ikvienā Latvijas novadā ir nenovērtējama.

Kultūras projektu definē kā unikālu procesu kopumu ar ierobežotu dzīves ciklu un pieejamiem resursiem, kura ietvaros tiek īstenoti noteikti uzdevumi, lai sasniegtu izmērāmu, sasniedzamu un mērķauditorijai nozīmīgu mērķi, tomēr kultūras projekta daudzveidīgo dabu grūti ietvert vienā definīcijā (Asare u.c., 2013).

Kultūrizglītība - izglītības sistēmas sastāvdaļa, kas aptver gan visu līmeņu (profesionālās ievirzes, vidējo un augstāko) profesionālo izglītību kultūras nozarēs un speciālistu tālākizglītības iespējas, gan arī ikviena indivīda radošo spēju un talantu izkopšanu formālajā un neformālajā izglītībā neatkarīgi no vecuma.

Sākotnējais projekta nosaukums bija “Kultūras skolas soma”, tomēr Latvijas simtgades un projekta idejas un saturiskā piedāvājuma paplašinājuma kontekstā šobrīd projekts tiek dēvēts par “Latvijas skolas somu”. Pirms uzsākt projekta īstenošanu, pēc Kultūras ministrijas pasūtījuma tika veikts pētījums “Projekta “Latvijas skolas soma” ieviešana izglītības iestādēs”. Pētījuma mērķis bija noskaidrot kultūras pakalpojumu pieejamību Latvijas vispārizglītojošo skolu skolēniem, balstoties uz ministrijas ar 2015.gada 13.oktobra rīkojumu Nr.5.1.-1-227 “Par projekta “Kultūras skolas soma” darba grupas izveidošanu” izveidotās starpinstitucionālās darba grupas izvirzītajiem uzdevumiem, lai izstrādātu projekta “Latvijas skolas soma” konceptu un sagatavotu pilotprojektu (Laķe u.c., 2016).

Projekta mērķis ir dāvāt iespēju visiem Latvijas bērniem un jauniešiem, neatkarīgi no ģimenes finansiālās situācijas, regulāri iepazīties ar profesionālās mākslas un kultūras klasiskajām vērtībām un laikmetīgajām izpausmēm, papildinot zināšanas un veidojot izpratni par norisēm

arhitektūras, dizaina, teātra, mūzikas, vizuālās mākslas, dejas, literatūras, kultūras mantojuma un kinematogrāfijas jomās. Par kultūras skolas somas galvenajiem pamatprincipiem izvirzīti līdztiesīgums pieejamībā neatkarīgi no bērna dzīvesvietas, daudzveidība, tradicionālās un laikmetīgās kultūras līdzsvars, aktīvas līdzdalības iespēja, kā arī izpratnes, līdzpārdzīvojumā un kritiskas domāšanas veicināšana (LR KM, (2018)).

Tā brīža Kultūras ministre Dace Melbārde (2016), savulaik norādīja uz nepieciešamību nodrošināt piekļuvi jau esošajam un jaunizveidotajam kultūras un mākslas piedāvājumam visiem Latvijas bērniem (arī ārvalstīs dzīvojošajiem) un sekmēt pašu bērnu un jauniešu aktīvu līdzdalību kultūras un mākslas tapšanā. Kā norādījuši pētījumā intervētie LR KM speciālisti, sākotnējā ideja par kultūras skolas somas projektu ir pastāvējusi jau vairākus gadus, ko apliecina atsauces par to vairākos politikas plānošanas dokumentos. Viss aizsākās ar dziļāka mērķa formulēšanu, izejot no informācijas, ka Latvija, lai gan ir sena un augsta līmeņa kultūras valsts, tajā pašā laikā visās paaudzēs, īpaši skolēnu vidū, ir ļoti liels cilvēku īpatsvars, kuri nav sastapušies ar kvalitatīvu mākslu, nav pabijuši ikoniskajās mākslas un kultūras vietās un nav piedalījušies kultūras vai mākslas norisēs. Kā arī ir bijušas ierobežotas iespējas apskatīt kultūras vērtības. Projekts paredzēja iepazīšanos ar kultūras radīšanas procesu, mijiedarbību ar māksliniekiem, profesionālās mākslas norišu izpratni, kur skolēns tiek pozicionēts kā aktīvs līdzdalībnieks. Projekta veidotāji mudināja skolas iesaistīties projektā, lai uz skolu koncertiem nāktu arī tuvākās apkaimes iedzīvotāji, lai skolēni piedalītos novada dzīvē. Viņuprāt, jo ātrāk tiks nojauktas robežas starp to, kas ir izglītība un to, kas ir kultūra vai visa pārējā pasaule katrs pats par sevi, jo dabiskāk veidosies interese, savstarpējā mijiedarbība un ilgtspēja (Laķe u.c., 2016).

2018. gada 6. septembrī Rīgā tikās tūkstošiem skolēnu no visiem 119 Latvijas novadiem, atklājot Latvijas valsts simtgades lielāko iniciatīvu „Latvijas skolas soma”. Īpašā pasākumā Arēna Rīga skolēni piedalījās radošās darbnīcās un koncertā „100 Latvijas stāsti 100 minūtēs”. Piedaloties pazīstamiem māksliniekiem, koncertā tika apspēlēta Latvijas vēsture, kultūra, tradīcijas un vērtības šodienas skatījumā, nepieciešamība ikvienam nepārtraukti attīstīties un augt, veidojot nākotnes Latviju. Iniciatīva ir veidota ar pārliecību, ka Latviju skaistāku un stiprāku var padarīt cilvēki, kuri ļoti labi pazīst savu zemi, tās vērtības, pārzina kultūru, dabas bagātības, lepojas ar zinātnes un uzņēmējdarbības sasniegumiem, ļoti labi zina arī savas valsts vēsturi, ir spējīgi dažādās valodās par to stāstīt citiem cilvēkiem citās valstīs. atzīmē kultūras ministre Dace Melbārde, uzsverot, ka šī, lielākā no Latvijas valsts simtgades iniciatīvām, ikkatram no vairāk nekā 240 tūkstošiem 1.-12.klases skolēnu to palīdzēs piedzīvot, izzināt un nodot tālāk. (LR KM, 2018).

Apkopojot literatūrā paustos viedokļus un atziņas, tiek secināts, ka kultūrizglītības programma „Latvijas Skolas soma” ir unikāls projekts Latvijas kultūrizglītībā un vispārējā izglītībā kopumā, kas spēj radīt pārliecību, ka nacionālo identitāti un nacionālās piederības sajūtu var iegūt, novērtējot un zinot Latvijas kultūru un mākslu, vienlaikus veidojot kvalitatīvas izglītības etalonus Latvijā.

Projekta mērķis sasaucas ar vispārējās izglītības satura reformu, kas uzsākta izglītības sistēmā. Galvenā uzmanība jaunajā izglītības reformas konceptā tiek pievērsta skolēnu lietpratības, jeb kompetenču attīstīšanai. Kompetenču pieeja vispārējā izglītībā nozīmē ne tikai satura maiņu un skolu vides pielāgošanu, bet arī pārmaiņas mācīšanas pieejā, ko lielā mērā var nodrošināt kultūrizglītības programma „Latvijas Skolas soma”.

1.2. Projekta „Latvijas skolas soma” koncepts un tā pamatelementi

“Latvijas skolas soma” ir valsts finansētu atbalsta programma, lai visiem 1.–12. klašu skolēnam, t.sk., profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem, būtu iespēja teorētiskās zināšanas papildināt ar klātienē dažādos pasākumos, muzejos, teātros, koncertzālēs, uzņēmumos, dabas takās un citviet gūtu pieredzi. Projekts veidots kā iekļaujoša, sociālās atstumtības riskus un diskrimināciju mazinoša, kompleksa, starpdisciplināra programma, kas apvieno resursus, lai stiprinātu jaunās paaudzes nacionālo identitāti, pilsoniskuma, valstiskās piederības apziņu, attīstītu kultūras izpratnes un izpausmes kompetenci, paaugstinātu izglītības kvalitāti, kā arī mazinātu sociālo nevienlīdzību (LR KM, 2018, 2020). Starpdisciplināritāte ir būtisks resurss inovāciju attīstībai. Tādējādi nākotnes izglītībai ir jāmeklē veidi, kā efektīvi ieviest un attīstīt starpdisciplināru pieeju izglītībā, kas ļauj pārkāpt mācību priekšmetu vai akadēmisku disciplīnu noteiktajām robežām un integrēt dažādus skatījumus uz pētāmo jautājumu (IZM, 2020).

Kultūra un māksla ir ar mums ne tikai brīvajā laikā vai izklaidē, bet arī informācijas meklēšanas un izvērtēšanas un lēmumu pieņemšanas procesos. Tāpēc kultūrizglītības programma „Latvijas skolas soma” ir vērtīgs ieguldījums paaudzē, kas veido Latvijas nākamo gadsimtu. Projekts atšķiras no īstermiņa un kampaņveida projektiem, jo, būdama mācību procesa sastāvdaļa, programma veido ieradumu sistemātiski pieredzēt kultūru un atrast veidus, kā izmantot iegūto pieredzi savai personīgajai, profesionālajai un pilsoniskajai izaugsmei (LR KM, 2020).

Programmas mērķis ir, sākot ar 2018. gada septembri, nodrošināt katram skolēnam, neskatoties uz sekmēm un izcilību mācībās, finansiālajām iespējām un citiem aspektiem,

nodrošināt iespēju vismaz vienu reizi mācību semestra laikā klātienē iepazīt Latvijas mākslu un kultūru mūzikā, teātrī, dejā, cirkā, vizuālajā mākslā, kino, arhitektūrā, dizainā, materiālajā un nemateriālajā kultūras mantojumā, literatūrā un grāmatniecībā, tai skaitā izzināt Latvijas valstiskuma attīstības un saglabāšanas liecības, Latvijas kultūrainavu, kultūras vērtības un laikmetīgās izpausmes, vēsturisko mantojumu un radošās industrijas. Tas sasaucas ar iespēju runāt par Eiropas vērtībām.

2016. gadā veiktais Latvijas Kultūras akadēmijas pētījums liecināja, ka kultūras norišu pieejamību skolēniem ierobežoja biļešu cenas, transporta izmaksas un pieejamība, attālums līdz norises vietai un ģimenes finansiālie resursi. Ar programmu “Latvijas skolas soma” šīs barjeras ir nojauktas. Iespēja pieredzēt Latvijas kultūras vērtības un laikmetīgās izpausmes rada bērnos un jauniešos piederības sajūtu un lepnumu par savu valsti (LR KM, 2020).

Jaunu norišu veidošana notiek arī ar Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas atbalstu. Norišu saraksts tiek regulāri papildināts (LR KM, 2018, 2020). Programmas “Latvijas skolas soma” ietvaros gan Kultūras ministrija, gan kultūras un mākslas organizācijas, gan kultūras NVO, gan kultūras un mākslas nozares profesionāļi individuāli veikuši vairākas aktivitātes, lai paplašinātu kultūras un mākslas piedāvājuma daudzveidību un māksliniecisko kvalitāti skolu bērnu un jaunatnes mērķauditorijai. Programma ļauj sistemātiski un mērķtiecīgi atbalstīt bērniem un jauniešiem paredzētā kultūras un mākslas pasākumu, notikumu un izpausmju piedāvājuma daudzveidību, kā arī uzlabot kultūras un mākslas izglītību Latvijā. Iniciatīvas mērķu idejiskais pamatojums sakņojas arī UNESCO kultūras un izglītības attīstības pamatprincipos, kas akcentē kultūras vajadzību un pieejamības, starpkultūru izglītības, kultūras daudzveidības, kā arī mākslas izglītības nozīmi kopienu un sabiedrību ilgtspējas nodrošināšanā (UNESCO, 2019).

“Latvijas skolas soma” ir mācību procesa sastāvdaļa, kas neaizstāj, bet papildina jau esošās, skolās notiekošās mācību un audzināšanas aktivitātes. “Latvijas skolas soma” programmas aktivitātēm ir jābūt tieši saistītām ar mācību un audzināšanas darba saturu, šī saikne jāīsteno ar “pirms” un “pēc” aktivitātēm vienā vai vairākās mācību satura jomās un/vai audzināšanas stundās, sekmējot skolēnu izpratni par gūto informāciju un iespaidiem. Dažādās pieejamajās interneta vietnēs, pašvaldību mājas lapās tiek atspoguļota aktuālā informācija par to, kā Latvijas novadu skolās tiek realizētas “Latvijas skolas soma” aktivitātes. Norisēs piedalās visi skolēni, tās nav ārpusstundu vai interešu izglītības nodarbības, kurās piedalās pēc izvēles vai atlases. “Latvijas skolas soma” ietvaros jānodrošina vismaz viena aktivitāte semestrī katram skolēnam. Jāveicina skolēnu iesaiste arī norišu plānošanā un organizēšanā, tajā skaitā arī uz skolām dāvināto plakātu

bāzes veidojot notikumu afišas, sagaidot māksliniekus un sagatavojot norisēm nepieciešamās telpas, gatavojot reportāžas un publikācijas pēc norisēm utt. (LKA, 2016).

Kopumā 2020./2021. mācību gada 1. semestrī programmas īstenošanai atvēlēts finansējums 1,6 miljoni eiro un finansējumu, proporcionāli audzēkņu skaitam, saņem izglītības iestāžu dibinātāji. Programma veicinājusi arī piedāvājuma kvalitātes uzlabošanu – audzis kultūras norišu un it īpaši muzeju apmeklētāju skaits. Skolēnu iespējas iepazīt Latviju caur kultūras un mākslas norisēm programma “Latvijas skolas soma” ir ievērojami paplašinājusi. Saskaņā ar Latvijas Kultūras akadēmijas veikto pētījumu, jau laika posmā no 2019. gada septembra līdz novembrim lielākā daļa, jeb 92% skolēnu apmeklējuši kādu skatuves mākslai veltītu pasākumu, 80% iepazinusi kādu kultūras mantojuma jomu, 65% baudījuši mūzikas, bet 64% – kino jomas pasākumus. Programma sekmējusi arī plašāku Latvijas iepazīšanu – dati rāda, ka gandrīz visi jeb 99% pašvaldību skolēnu ir apmeklējuši kādu pasākumu ārpus savas pašvaldības teritorijas (LSM.lv, 2019).

2020./2021. mācību gada otrajā semestrī veiktas divas aptaujas, lai noskaidrotu pašvaldībās strādājošo programmas koordinatoru un kultūras norišu veidotāju viedokli par gūto pieredzi, tostarp par pāreju uz digitālajām norisēm.

Programmas koordinatoru skatījumā galvenais ieguvums (92,5%) ir kultūras norišu pieejamības un daudzveidības palielināšanās bērniem un jauniešiem. Koordinatori kā ieguvumus apstiprina arī to, ka ir palielinājušās skolēnu zināšanas un izpratne par kultūru (77,6%) un ir mazināti sociālās atstumtības riski (72,9%), kā arī skolās ir dažādojušās izmantotās mācību metodes (piemēram, mācīšanās ārpus klases u. c.), to apstiprina 69,2% respondentu.

Pāreju uz digitālo formātu pozitīvi vērtē 76% aptaujāto programmas koordinatoru reģionos, arī kultūras pakalpojumu sniedzēji to saredz kā jaunas, radošas formas meklējumu iespēju. Gan kultūras organizāciju pārstāvji, gan pedagogi pauž viedokli, ka digitālās norises ieņems paliekošu vietu skolu mācību procesā (LR Kultūras ministrija, 2020).

Aptaujā noskaidroti arī kultūras pakalpojumu sniedzēju galvenie ieguvumi, darbojoties šajā programmā. 73,5% respondentu uzskata, ka programma “Latvijas skolas soma” ir veicinājusi jaunu un inovatīvu norišu radīšanu bērniem un jauniešiem, 63,3% atzīst, ka ir palielinājusies pieejamā mērķauditorija, savukārt vienlīdz liela grupa – 56,1% – uzskata, ka ir palielinājies kultūras norišu pieprasījums un skolēnu zināšanas un izpratne par kultūras norišu daudzveidību (Programma “Latvijas skolas soma”, 2021).

Domājot par to, kā programma ietekmējusi kultūras norišu pieejamību bērniem un jauniešiem, pakalpojuma sniedzēji 67,3% gadījumu uzskata, ka ir pieaudzis apmeklēto norišu skaits, kā arī to daudzveidība (58,2%). Savukārt 52% atzīmē, ka skolēniem ir iespēja iepazīt kultūras norises ārpus savas dzīvesvietas, citās Latvijas vietās, un 45,9% uzskata, ka skolēniem programmas ietvaros pieejamas kvalitatīvākas norises (LSM.lv, 2019).

Visbiežāk apmeklētās kultūras norises 2020. gadā gan izbraukumā, gan uz vietas skolā, gan attālināti bija saistītas ar teātri (91,6%), tad seko mūzika (88,8%), kino (77,6%) un muzeji, arhīvi/atmiņu institūcijas (76,6%). Mazāk šobrīd izmantotas dejas (23,4%), cirka (5,6%), vizuālās mākslas (29%), arhitektūras (21,5%), dizaina (18,7%) un literatūras un grāmatniecības (28%) nozares piedāvātās kultūras norises, taču tas skaidrojams ar ierobežoto piedāvājumu; priecē fakts, ka pēdējā laikā arī šajās nozarēs ir tapuši jauni, ļoti kvalitatīvi un interesanti piedāvājumi skolēniem, kurus skolas labprāt izmanto (Programma “Latvijas skolas soma”, 2021).

Programma trīs gadu pastāvēšanas laikā ir augusi un attīstījusies, un ieņēmusi svarīgu lomu ikkatra Latvijas skolēna zināšanu apgūvē. 2020. gadā IKVD akreditācijas eksperti novērtējuši ap 1600 izglītības programmu kvalitāti, un 90% ekspertu ziņojumu akcentēts programmas “Latvijas skolas soma” devums un pozitīvā ietekme uz izglītības kvalitāti. Nepieciešamību turpināt programmas darbību apstiprina arī 98,1% Latvijas reģionu koordinātoru aptaujas respondentu un 95,9% no aptaujātajiem kultūras nozares profesionāļiem (LR Kultūras ministrija, 2020).

Neatkarīgi no tā, ka dažādas kultūras aktivitātes tiek piedāvātas Latvijas izglītības iestādēs arī ģimenēm brīvajā laikā tiek piedāvāta programma, kas ietver sevī dažādus kultūras pasākumus, piemēram, viens no šādiem pasākumiem notika izstāžu zālē “Arsenāls”, kur ģimenes ar bērniem varēja apmeklēt svētdienas izstādi “Nenorunātās tikšanās” (Vastlāve, Žeikare, 2019).

Pirmajā gadā projekta programmā bija iekļauti vairāk nekā 14 000 kultūras pasākumu. Tas saņēmis pozitīvas atsauksmes un novērtējumu ne tikai no bērniem un viņu skolotājiem, bet arī no Izglītības kvalitātes valsts dienesta. Kā norādījusi programmas „Latvijas skolas soma” vadītāja Aija Tūna, veiksmīgai sadarbībai starp skolām un kultūras iestādēm ir liela nozīme programmas izveidē un dot iespēju bērniem un jauniešiem domāt, vērtēt, just un pārdomāt, kā arī atpazīt kontekstus, citātus, atsauces un analogijas ar savu dzīvi un apkārtējo pasauli (Lūse u.c., 2020). Lai gan Latvijā kopš 2020. gada pavasara izsludināta ārkārtas situācija, kas periodiski atkārtojas, un baudīt kultūras notikumus klātienē nav iespējams, programmas “Latvijas skolas soma” komanda sniedza palīdzību pedagogiem un skolēniem, piedāvājot dažādus resursus, ko var izmantot gan attālinātajā mācību procesā, gan atslodzei retajos brīvajos brīžos. Pieejamajā apkopojumā iekļautas

ziņas par Latvijas valsts simtgades programmas notikumiem un citām kultūras norisēm, kurās skolēni un vecāki aicināti iesaistīties, izzināt, skatīties un baudīt digitāli (LR Kultūras ministrija, 2020).

Kultūrizglītības programma “Latvijas skolas soma” turpinājās arī 2021. gadā. Programmas finansējums bija 3,5 miljoni eiro, kas nodrošināja vairāk nekā 200 000 skolas vecuma bērniem un jauniešiem iespēju iepazīt Latviju, piedaloties vismaz vienā kultūras pasākumā semestrī. Kultūrizglītības programmas lielākā daļa kultūras pasākumu ir pielāgoti tiešsaistes formātam. Programmas pārstāvji atzīst, ka ar jauno formātu ir sasniegta plašāka skolu audzēkņu auditorija visā Latvijā, taču joprojām ir vietas, kur interneta pieslēgums ir ierobežots (Baltics News, 2021).

Par ļoti veiksmīgu un nozīmīgu atzītā kultūrizglītības programma “Latvijas skolas soma” no 2022. gada kļūst par pilnvērtīgu Latvijas kultūras dzīves un procesu sastāvdaļu. Tā kā simtgades programma oficiāli noslēdzas 2021. gada beigās un slēdzas arī simtgades birojs, kas administrēja programmu, tad tā turpinās darboties Latvijas Nacionālā kultūras centra (LNKC) paspārnē, bet tās īstenošanas komanda paliek iepriekšējā. Programmas turpināšanai ir paredzēts finansējums nākamajiem trīs gadiem (Baltics News, 2021).

Literatūras avotu analīze parāda programmas “Latvijas skolas soma” lietderību gan saistībā ar izglītības procesa kvalitātes uzlabošanu, gan aktualitāti attiecībā uz sabiedrības kultūras dzīves uzlabošanu kopumā. Programmas piedāvātais plašais kultūras pasākumu klāsts paver iespējas, ne tikai ikvienam skolēnam, bet arī ģimenēm, iepazīt Latvijas bagāto kultūras mantojumu, apmeklējot dažādu novirzienu kultūras pasākumus, kas saistīti ar vizuālo mākslu, mūziku, teātri, vai dabu. Tādējādi tiek bagātināta ne vien jaunās paaudzes emocionālā pasaule un celts vispārējais sabiedrības kultūras līmenis, bet arī, caur informācijas, uzņemšanu, apgūtas jaunas zināšanas un prasmes.

1.3. Projekta „Latvijas skolas soma” analogi citās valstīs

Līdzīgi projekti vai programmas ir sastopamas arī citviet pasaulē. Tā piemēram, Norvēģijā arī ir programma, ko izveidojusi valsts, lai tās jaunajai paaudzei (visiem skolas vecuma bērniem) būtu iespēja baudīt profesionālo mākslu un kultūru. Lai gan atšķirīgs ir programmas nosaukums – „Kultūras skolas soma” – (*The Cultural Schoolbag - TCS*), tomēr, pēc būtības konceptuālais saturs un mērķis ir ļoti līdzīgi „Latvijas skolas somai.”

Norvēģijas „Kultūras skolas soma” ir daļa no valdības kultūrpolitikas sākumskolas un pamatskolas skolēniem kopš 2001. gada, savukārt, vidusskolēni tika iekļauti programmā vēlāk. Tas nozīmē, ka šobrīd visiem skolēniem - no pirmās klases līdz vidusskolas beigu klasei, ar TCS starpniecību, ir iespēja baudīt profesionālo mākslu un kultūru. Programma sniedz skolēniem iespēju piedzīvot, iepazīt un attīstīt izpratni par profesionālajām mākslas un kultūras izpausmēm. Aktivitātēm jābūt profesionālas kvalitātes un jāaptver viss kultūras spektrs: kino, kultūras mantojums, literatūra, mūzika, skatuves māksla un vizuālā māksla (Christophersen et al., 2015).

„Kultūras skolas soma” ir Kultūras ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas, un visu novadu domju un pašvaldību kopdarbs visā valstī. Kopš 2016. gada atbildību par „Kultūras skolas somas” realizāciju Norvēģijā ir uzņēmusies valsts. Citiem vārdiem sakot, TCS ir kultūras un izglītības sektoru sadarbības projekts nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī, un tas aptver visas Norvēģijas skolas. Novadu padomes ir atbildīgas par reģionālo koordināciju un plānošanu, lai gan pašvaldībām ir tiesības izstrādāt savas programmas.

„Kultūras skolas soma” – „Māksla jaunajai auditorijai” (*Arts for Young Audiences - AYA*) ir nacionālā organizācija, kas ir atbildīga par TCS programmas pārvaldību, kvalitātes nodrošināšanu un attīstību. Papildus tam, ka AYA ir atbildīga par nacionālo kvalitātes attīstības koordināciju un sadarbību programmas ietvaros, organizācija palīdz nodrošināt aktivitāšu saderību ar skolu mācību programmām un kopīgas izpratnes veidošanu, kā arī mākslas, kultūras un izglītības nozaru iesaisti. AYA ir atbildīga par loteriju finansējuma sadali (no peļņas, ko gūst Norvēģijas valsts loteriju operators *Norsk Tipping*), atskaišu iegūšanu un TCS nacionālā gada pārskata sagatavošanu. Organizācijai nav nekādu lēmumu pieņemšanas pilnvaru attiecībā uz vietējo TCS programmu (Den kulturelle skolesekken, 2015).

Nacionālie, reģionālie un vietējie reklāmdevēji, mēdiji prezentē TCS piedāvājuma programmu dažādos apgabalos un pašvaldībās. Piemēram, Norvēģijas izpildītājmākslas tīkls (deja un teātris), Nacionālais muzejs (vizuālā māksla) un Norvēģijas Rakstnieku centrs (literatūra), piedāvā iestudējumus savās jomās. Viņi arī strādā, lai nodrošinātu augstu kvalitātes līmeni un piedāvātu kompetences veidošanas pasākumus izpildītājiem un atbalstītājiem

Dažādi reģionālie, vietējie un neatkarīgie mēdiji arī veido TCS saturu (programmas, izrādes un izstādes), piemēram, filmu producenti, vietējie un reģionālie teātri, orķestri un muzeji, kā arī neatkarīgi mūziķi, deju kompānijas, teātra grupas, autori un mākslinieki. Profesionāli mākslinieki un izpildītāji, producenti un mākslas un kultūras popularizētāji var iesniegt savus piedāvājumus „Kultūras skolas somai.” Saņemtie priekšlikumi tiek izvērtēti un apsvērti iekļaušanai TCS

programmā. Ražotāji un programmētāji apgabalos un/vai pašvaldībās nosaka galīgo programmu sadarbībā ar vietējām ekspertu grupām. (Den kulturelle skolesekken, 2015). Viens no tāda veida programmas projektiem saucas “Reālajā dzīvē”, kas ir daļa no programmas “ Kultūras skolas soma”. Projekts nodarbojas ar laikmetīgās mākslas skaidrošanu bērniem un jauniešiem, tostarp īsteno darbu ar māksliniekiem un veido apjomīgus metodiskos materiālus, ar kuriem skolotājiem strādāt, kad izstāde tiks nogādāta katrā skolā. Projekts ir iespēja bērniem reģionos iepazīties ar laikmetīgo mākslu un pat satikties ar mākslas darbu autoriem. Vēl viens liels programmas satura veidotājs ir Norvēģijas skatuves mākslas tīkls *Scenekunstbruket*, kas ietver visas profesionālās izrādes, kas piedalās „Kultūras skolas somā” (Lūse u.c., 2020).

TCS pasākumu var organizēt vienai klasei vai visai skolai. Tas var ietvert prezentāciju, tikšanos ar autoru, darbnīcu, koncertu, reklāmas programmu muzeja apmeklējumu utt. Norises vieta var būt skola – auditorijā vai klasē – vai koncertzāle, kinoteātris, bibliotēka vai muzejs. TCS saturu tiek iedalīts divās kategorijās: orientēta uz pieredzi un orientēta uz darbnīcu vai līdzdalību. Daudzos pasākumos ietilpst abas kategorijas, piemēram, ekskursija gida pavadībā, kam seko darbnīca. TCS ir daudzveidīga gan formas, gan satura ziņā, taču lielākā daļa TCS pasākumu tiek organizēti mācību stundās (Christophersen et al., 2015).

Programmas mērķis ir mijiedarboties ar skolu mācību programmām. Tas nenozīmē, ka saturam ir pedagoģisks raksturs, bet TCS ir jāskata saistībā ar skolas vispārējiem izglītības mērķiem vai mācību priekšmetu kritērijiem, ja tas nepieciešams. Jābūt iespējai veikt „pirms” un „pēc” aktivitātes, lai skolēni varētu gūt maksimālu labumu no programmas. Skolu vadība, kultūras speciālisti, skolotāji un skolēni ir jāiesaista un jāiekļauj kā galvenie programmas dalībnieki (Den kulturelle skolesekken, 2015).

Programmas koordinatore Buskerudas reģionā, netālu no Oslo, Lill Jacobsen ir paudusi viedokli par „Kultūras skolas somas” ietekmi un nozīmi reģionos, piemēram, programma piedāvā māksliniekiem ceļot uz reģionālajām skolām, kā arī iespēju organizēt ceļojumus, pašiem skolēniem doties uz kultūras pasākumiem un iestādēm (Lūse u.c., 2020).

2012.gadā Horvātijas Kultūras ministrija sadarbībā ar Zinātnes, Izglītības un sporta ministriju prezentēja pilotprogrammu „Kultūras pilna mugursoma”, ar mērķi papildināt mākslas un kultūras mācību programmu bērnudārzos, pamatskolās un vidusskolās. Programmas mērķis bija tuvināt māksliniekus un kultūras pasākumus tieši bērniem un jauniešiem vietās, kur šīs programmas nav viegli pieejamas. Tādējādi padarot mākslu un kultūru pieejamāku jaunākajām paaudzēm, attīstot

estētisko kultūru, pievēršot bērnu un jauniešu mākslai un kultūrai un dodot iespēju skolēniem sastapties ar augstas kvalitātes profesionālajiem mākslas un kultūras darbiem.

Programma “Kultūras pilna mugursoma” tika izvēlēta kā labas prakses piemērs OMC grupas pamatkompetenču 8 kultūras un mākslas izglītības rokasgrāmatai “Kultūras izpratne un izteiksme”, kas publicēta 2016. gadā.

Programma oficiāli sāka darboties 2013. gadā un darbojās ar sākotnējo nosaukumu līdz 2016. gada jūlijam. Kultūras ministrija katru gadu izsludināja publisku aicinājumu māksliniekiem, mākslas organizācijām un kultūras nevalstiskajām organizācijām piedalīties šajā programmā, savukārt, Programmas komiteja izvēlējās iesaistītos māksliniekus un/vai organizācijas, kas tika iekļautas gada programmā. Kultūras ministrija nodrošināja finansējumu izvēlētajām programmām, savukārt, Zinātnes, izglītības un sporta ministrija bija atbildīga par skolu tīkla apzināšanu un nodrošināšanu, kas piedalījās atlasītajās programmās. Programma bija orientēta uz bērniem un jauniešiem vecumā no 3 līdz 18 gadiem, savukārt programmu mākslinieciskais klāsts bija diezgan plašs – no skatuves mākslas, tēlotājmākslas, kino, kultūras mantojuma līdz literatūrai, īpaši tika popularizētas uz lasīšanas veicināšanu orientētas programmas.

Laika posmā no 2013. gada līdz 2015. gada decembrim 63 bērnudārzos, 125 pamatskolās, 10 vidusskolās, 3 rehabilitācijas centros tika īstenotas vairāk nekā 100 mākslinieciski izglītojošas programmas, kurās piedalījās 2863 bērni bērnudārzos, 6835 sākumskolas bērni un 1476 bērni vidusskolās, kā arī 120 bērni ar īpašām vajadzībām. 2016. gadā programmas trīs pēdējos mēnešos tika īstenotas papildus 25 programmas, kurās piedalījās papildus 1576 bērni.

Pasākuma īstenošanai piešķirtie finanšu līdzekļi 2014.gadā bija apm. 133.333EUR, savukārt 2015. un 2016.gadā tas bija apm. 66.666 EUR. Pilotprogramma tika pārtraukta 2016. gada jūlijā. Taču 2016. gadā tika sāta jauna programmas versija ar nosaukumu “Māksla un kultūra jauniešiem”.

Programmas novērtēšanai izmantoja “pirms” un “pēc” aktivitātes visā pilotprojekta programmas laikā. Novērtējums parādīja, ka šāda programma bija nepieciešama gan bērnudārziem, gan pamatskolām un vidusskolām, kur mākslas un kultūrizglītības programmas nav pietiekami pārstāvētas. Tas jo īpaši attiecas uz tām izglītības iestādēm, kuras atrodas dislokācijā (piemēram, salas, kalnu reģioni utt.). Izmēģinājuma programma bija nozīmīgs solis jaunās programmas “Māksla un kultūra jauniešiem” izstrādē (UNESCO. 2018).

EEZ Granta kultūras sadarbībai ietvaros „Kultūras pēdas nospiedums” Portugālē tika uzsākta iniciatīva, kuras mērķis ir veicināt mākslas un kultūras pieejamību bērniem un jauniešiem dažādos

Portugāles reģionos, kā arī atbalstīt sadarbību starp Portugāles māksliniekiem un izglītības iestādēm. Programma ir unikāla ar to, ka veidota kultūras programma arī bērniem līdz trīs gadu vecumam (Lūse u.c., 2020).

Nīderlandē kopš 2017. gada pastāv Kultūras pasākumu programma, kuras mērķis ir ļaut bērniem gūt labumu no kvalitatīvas kultūras izglītības, kurā viņi bauda izglītību, vienlaikus apgūstot svarīgas 21. gadsimta prasmes. Citiem vārdiem sakot: palīdzēt attīstīt bērnus par radošiem un kritiski domājošiem pieaugušajiem. Skolēniem visas pamatskolas laikā ir jāapmeklē dažādi kultūras pasākumi mūzikā, mākslā, dejā, teātri un kultūras mantojumu popularizējoši pasākumi. Šis pasākums ir paredzēts sākumskolām un tā mērķis ir nostiprināt kultūrizglītību pamatskolas mācību programmā. Citu programmas pasākumu mērķis ir veicināt muzikālo izglītību pamatskolās, ko koordinē Kultūras līdzdalības fonds, un mūzikas skolotāju apmācību augstskolās. Vēl viens ievērojams pasākums kultūrizglītībā, ko īsteno Kultūras līdzdalības fonds, ir īpaši vērsts uz jaunākiem audzēkņiem profesionālajā izglītībā. Tā mērķis ir veicināt profesionālo skolu un kultūras iestāžu sadarbību (UNESCO, 2017).

Salīdzinot līdzīgas kultūrizglītības programmas citviet pasaulē ar „Latvijas skolas somu”, var secināt, ka galvenie koncepta pamatelementi un mērķi visās programmās ir līdzīgi un tie ir: programmu mērķauditorija ir jaunā paaudze, programmas veidotas kā kompleksas un starpdisciplināras, iesaistot satura veidošanā dažādu nozaru speciālistus un ekspertus.

Visu programmu mērķis ir viens – kultūras popularizēšana jaunās paaudzes aprindās, lai stiprinātu tās nacionālo identitāti, celtu pilsoniskuma, valstiskās piederības apziņu un attīstītu kultūras izpratnes un izpaušmes kompetenci, paaugstinātu izglītības kvalitāti, kā arī mazinātu sociālo nevienlīdzību. Kultūra ir jāmācās jau kopš mazotnes, tāpēc ir svarīgi atcerēties, ka ģimenēm, kurās ir bērni, tam būtu jābūt kā pienākumam, iepazīstināt savus bērnus ar kultūras nozīmi un tās sniegtajām iespējām cilvēka dzīvē.

Vērtējot raksturotās programmas caur maģistra darba izpētes prizmu, nepieciešams salīdzināt arī izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēmas, kas nepieciešamas, lai varētu noteikt iespējamus uzlabojumus mācību procesā un tā rezultātos šo programmu īstenošanas rezultātā. Pētot saistošos dokumentus un speciālistu publikācijas, maģistra darba autore konstatēja, ka situācija dažādās valstīs ir ļoti atšķirīga, tomēr vienotu kritēriju sasniegtā rezultāta izvērtēšanai nav nevienā no tām. Piemēram, Nīderlandē izglītības sistēmā vienotus izglītības kvalitātes vērtēšanas aspektus veido izglītības rezultāti (mācību rezultāti un progress skolēnu attīstībā) un izglītības process (atbilstība juridiskajiem aspektiem, mācību laiks, pedagoģiskais klimats, skolēnu aprūpe un karjeras atbalsts

un citi) (de Klerk, Visser & van Welie; 2019). Savukārt Norvēģijā ir vienota, rūpīgi pārdomāta sistēma valsts un atsevišķu skolu izglītības rezultātu novērtēšanai, kas galvenokārt vērsta uz skolēnu akadēmisko zināšanu līmeņa noteikšanu, tomēr oficiāli izstrādātu vienotu kritēriju visu izglītības aspektu novērtēšanai šobrīd vēl arvien nav (Tveit, 2014). Abās valstīs piedāvātajām kultūras programmām dalībnieku piedāvātās aktivitātes tiek atlasīti pēc noteiktiem kritērijiem, tādiem, kā

- iestudējumiem jābūt augstas kvalitātes un tos jānodrošina profesionāļiem;
- jāatbilst finansiālā atbalsta iespējām;
- vēlams (*maģistra darba autores pasvītrojums*) pielāgotiem skolas mācību programmas mērķiem;
- veicinošiem radošumu un komunikāciju;
- kultūrmantojuma pārneši veicinošiem;
- izpratnes par kvalitatīvu mākslu un kultūras procesiem veicinošiem un citiem (Stenslie, 2019).

Balstoties uz regulāru skolēnu aptauju rezultātiem, tiek uzsvērts arī skolēnu iesaistes nozīme. Īpaši tiek atbalstīti pasākumi, kuros var uzlikt skolēniem atbildību par pasākumu organizēšanu savās skolās un aktīvi iesaistīt viņus iestudējumos, nevis ļaut viņiem palikt pasīviem klausītājiem un skatītājiem, tajā pašā laikā atzīstot, ka šādi pasākumi ir laikietilpīgāki un ar augstākām izmaksām, kā tradicionālas teātra iestādes vai izstāžu vai muzeju apmeklējumi. Savukārt programmu ietekmei uz izglītības procesa kvalitāti vienotu vērtēšanas kritēriju nav.

Var secināt, ka projekta “Skolas soma” koncepcija, izmantojot dažādus profesionālās mākslas un kultūras pasākumus, iepazīstināt skolēnus ar profesionālās kultūras un mākslas izpausmēm un kultūrvēsturisko mantojumu, integrējot to mācību procesā, ir sastopama vairākās Eiropas valstīs. Tomēr jāatzīst, ka vienotu vērtēšanas kritēriju, ar kuru palīdzību varētu noteikt šo programmu ietekmi uz izglītības kvalitāti, pagaidām lielākajā daļā no tām nav izstrādāti.

1.4. Kultūrizglītības nozīme izglītības kvalitātes veidošanā

Izglītība neapšaubāmi ir svarīgs faktors valsts sociāli ekonomiskajā izaugsmē. Tomēr nevar nenovērtēt izglītības lomu sabiedrības kultūras attīstībā. Saikne starp kultūru un izglītību ir izsekojama visā cilvēces pastāvēšanas laikā. Cilvēks ar izglītības palīdzību izprot kultūras normas un vērtības, ienāk kultūras pasaulē, nodod kultūras tradīcijas no paaudzes paaudzē. Tādējādi

izglītība darbojas kā sava veida sabiedrības kultūras mantojuma nesējs, kas liecina tās sociāli kulturālajām iezīmēm. Mūsdienās vairs nav iespējams iedomāties izglītību atsevišķi no kultūras, un otrādi. Cilvēks, izglītojoties un apgūstot zināšanas, vienlaikus iekļaujas kultūrā un pats kļūst par kultūras mantojuma nesēju (Миросердова, 2017). Tomēr, mūsdienu mainīgajā sabiedrībā izglītības sistēmai ir ne tikai jānodod kultūras mantojums, bet arī jāpalīdz jauniešiem sagatavoties un pielāgoties jebkādam pārmaiņām, kas tajā ir notikušas vai notiek, vai varētu notikt nākotnē.

Kultūru var attīstīt ar izglītības palīdzību un otrādi. Tas ienes vēlamās pārmaiņas gan kultūrā, gan vērtībās sabiedrības progresam un attīstībai. Lepnuma sajūtai par savas valsts kultūru ir jāizpaužas visos indivīda izaugsmes posmos.

Pamatizglītība ir vieta, kur viss sākas, - bērns sāk cienīt uz vērtībām balstītas dzīves nozīmi, redzot lietas un notikumus, kas notiek, kā arī apkārtējo uzvedību. Kultūra paver ceļu izglītībai, savukārt izglītība ir atbildīga par kultūras vērtību piešķiršanu dzīvei. Kultūra un izglītība ir nedalāmas un, tomēr viena otru papildinošas un savstarpēji saistītas dažādos veidos. Tiek izdalīti septiņi kultūras un izglītības mijiedarbības punkti: kultūras saglabāšana; kultūras tālāknodošana, nodrošinot tās nepārtrauktību; kultūras veicināšana; esošo kultūras modeļu modificēšana; cilvēka pielāgošanās mainīgajiem kultūras modeļiem; jaunu kultūras formu attīstības veicināšana cilvēces vienotības atjaunošana izplatot kultūru; kultūras atpalcības likvidēšana; kultūras nobīdes nepieļaušana (Mathews, Savarimuthu, 2020).

Latvijas kultūrizglītības sistēma ir Latvijas izglītības sistēmas sastāvdaļa ar noteiktu izglītības programmu pēctecību, pakāpenību, vēsturiskās attīstības procesā izstrādātiem sadarbības mehānismiem un tradīcijām. Kultūrizglītības sistēma nodrošina profesionālo mākslinieku, dizaineru, kultūrnozaru speciālistu, kritiķu, pētnieku un pedagoģisko darbinieku sagatavošanu. Līdztekus tā rada iespējas pilnvērtīgi iesaistīties mākslas un kultūras dzīvē un izkopt savus talantus visplašākajai daļai bērnu un jaunatnes, dodot tiem stingru pamatu gan turpmākai izglītībai mākslās, gan ieguldījumu viņu personības veidošanā. Kultūrizglītības sistēmā ietilpst valsts, pašvaldību un privātas izglītības iestādes un programmas. Nozares politiku veido LR Kultūras ministrija, kultūrizglītības programmu īstenošanu koordinē un vada KM Valsts kultūrizglītības centrs (Latvijas Vēstnesis 2021).

Māksla un kultūra ir neaizstājamas jauniešu izglītībā un attīstībā. Sabiedrība, kas nopietni uztver bērnus un jauniešus, rūpējas par to, lai viņiem nodrošinātu labu kultūras izglītību (vizuālajā mākslā, dejā, drāmā un mūzikā, medijos, literatūrā un mantojumā) un nodrošina tās vispārēju pieejamību. Mācīt bērniem kultūru ir ļoti svarīgi, jo tas palīdz viņiem izaugt un darboties kultūrā,

kurai nav gatavas vienas skaidras identitātes. (LKCA, 2017). Bērni un jaunieši kultūrizglītībā mācās reflektēt par savu, citu kultūru un kultūru kopumā. Un šī refleksijas spēja tiek mācīta daudzos dažādos veidos: tā var būt, piemēram, žurnālistika vai vēsture, arī māksla, filozofija, zinātne un mācības, piemēram, sociālajās zinībās vai jurisprudencē. Visas šīs refleksijas formas kopā veido kultūrizglītību, reizē izskaidrojot, kāpēc tas ir tik grūti -, jo kultūras pašapziņa Eiropā ir neticami daudzveidīga.

Kā norādījis profesors Van Heusden, (2016), viens no iemesliem, kāpēc kultūrizglītība Nīderlandē šobrīd, nav vairāk vai mazāk viena nepārtraukta mācību programma visā pamatizglītībā un vidējā izglītībā, ir tas, ka tajā trūkst vienotas konceptualizācijas. Tāpēc ir izstrādāts projekts “Kultūra spogulī”, ar kura starpniecību eksperti vēlas parādīt, savā ziņā pierādīt, ka dažādi priekšmeti, piemēram, vēsture, filozofija, māksla vai žurnālistika, patiesībā veido vienu vienotu veselumu, un tie būtu jā māca kā veselums.

Pēc profesora domām, lai labas kvalitātes kultūras izglītību iekļautu dažādās Eiropas skolu programmās ir nepieciešamas divas lietas, kas ir visvairāk vajadzīgas, un tās ir vienlīdz svarīgas.

Pirmkārt, ir nepieciešamas zināšanas, jo viena no pārsteidzošākajām lietām kultūrizglītībā ir tā, ka tajā valda milzīgs entuziasms, cilvēkiem kopumā patīk to darīt. Skolotāji ir ļoti apņēmīgi un pārliecināti savā darbībā, taču viņiem ir pārsteidzoši maz teorētisko zināšanu, piemēram, par to, kas ir kultūra, par ar kultūru saistītām norisēm bērnos. Un tas bija viens no galvenajiem projekta “Kultūra spogulī” mērķiem: attīstīt šīs zināšanas, padarīt tās pieejamas skolotājiem, kā arī direktoriem un kultūrpolitikas veidotājiem.

Otra lieta, kas noteikti ir vajadzīga, ir ieskats Eiropas kultūras īpašajās iezīmēs. Ir jā māca bērniem Beļģijā, Itālijā, Zviedrijā un citviet Eiropā, ka viņi ir daļa no Eiropas kultūras, viņi patiesībā ir universāli cilvēki. Tas nozīmē, ka konkrētās vietējās kultūras, - Zviedru tradīcijas, Ungāru tradīcijas utt., savā ziņā kļūst relatīvākas šajā plašākajā kontekstā. Tas ir tipisks Eiropas kultūras aspekts, ko ir ļoti svarīgi apzināties, mācot kultūru Eiropas kontekstā (Van Heusden, 2016).

Kultūrizglītības pamatmērķis ir nodrošināt „kopīgu atskaites sistēmu” saskaņotai, pārdomātai politikai, kas aptver ne tikai izglītību, bet arī vietējo kultūru. 2015. gada sākumā Van Heusden, (2016) ziņojumā *Cultuur in de Kanteling* („Kultūras pagrieziena punkts”) rakstīja, ka atbildība par kultūrizglītības kvalitāti ir kļuvusi ļoti sadrumstalota. Šajā jomā ir iesaistīti dažādi dalībnieki, budžeti un pienākumi, un starp tiem trūkst koordinācijas. Tika identificētas arī vairākas dilemmas, kas saistītas ar pašreizējo un turpmāko kultūrizglītības stāvokli un saturu gan skolā, gan

ārpus skolas. Īpaša uzmanība tika pievērsta Nīderlandes Sociālo pētījumu institūta (SCP) un Valdības politikas zinātniskās padomes (WRR) pētījumā konstatētajam novērojumam, ka sabiedrībā pastāv ne tikai sociāli ekonomiskā plaisa, bet arī sociālkultūras plaisa, kas lielā mērā sakrīt ar izglītības līmeni (LKCA,2017).

2. IZGLĪTĪBAS KVALITĀTES RAKSTUROJUMS

2.1. Izglītības komponenti

Apvienoto Nāciju Starptautiskā Bērnu fonda jeb UNICEF (United Nations International Children's Fund) (UNESCO, 2014) eksperti uzsver, ka ikvienam bērnam ir pamattiesības uz kvalitatīvu izglītību, kas palīdz apgūt pamata lasītprasmi un rēķināšanas prasmes, baudīt mācīšanos bez bailēm un justies novērtētam un iekļautam neatkarīgi no tā, no kurienes viņš nāk. Kvalitatīvas izglītības iegūšana ir pamats cilvēku dzīves uzlabošanai un ilgtspējīgai attīstībai, tāpēc sliktas kvalitātes izglītība var tikt pielīdzināta izglītības neesamībai, un, nodrošinot bērnam iespēju iestāties skolā, nepieciešams nodrošināt izglītības kvalitāti vismaz tādā līmenī, lai bērns var apgūt lasīt un skaitīt prasmi, kā arī kritiskās dzīves prasmes. Tā kā izglītības procesu ietekmē dažādi faktori gan izglītības iestādē, gan ārpus tās, izglītības kvalitātes novērtēšanai ir būtiski noteikt tās atsevišķus komponentus, izstrādāt to vērtēšanas kritērijus un regulāri veikt izvērtēšanu, jo mācību kvalitātes uzlabošana ievērojami var samazināt priekšlaicīgu skolas pamešanu un nodrošināt skolēniem turpmāk nepieciešamās prasmes konkurētspējai darba tirgū. 21. gadsimta ekonomikā, ko virza inovācijas un zināšanas dažādās darba vietās un kopienās, kas ir atkarīgas no sadarbības attiecībām un sociālajiem kontaktiem, kvalitatīva izglītība ir konkurētspējas pamats un galvenais ekonomikas dzinējspēks (Sternberg, 1996; Porter et al., 2007).

LR Izglītības likuma 1. pantā izglītības kvalitāte ir definēta kā vienots izglītības process, saturs, vide un pārvaldība, kas ikvienam nodrošina iekļaujošu izglītību un iespēju sasniegt augstvērtīgus rezultātus atbilstoši sabiedrības izvirzītajiem un valsts noteiktajiem mērķiem, līdz ar to izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēma, izglītības iestāde un izglītības programmu īstenošana sevī ietver kompleksu pieeju, kurā apvienoti tādi galvenie komponenti kā saturs, process, rezultāti un vide (sk. 2.1.tabulu).

2.1. tabula

Izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēma (Ozols, 2021)

Komponents	Kvalitātes vērtēšanas kritēriji
Saturs	Integrētā veidā īstenota mācīšanās un audzināšana Izglītības iestādei un izglītojamiem pielāgots izglītības saturs
Process	Izglītojamo centrēts un vadīts/pašvadīts Tiek apgūtas caurviju jeb 21.gadsimta prasmes
Rezultāti	Kvalitatīvi un kvantitatīvi definēti sasniedzamie mērķi un sasniedzamie rezultāti
Vide	Tiek nodrošināta iekļaujoša, droša, pieejama vide Tiek nodrošināti izglītības programmas īstenošanai nepieciešamie resursi

Saturs

LR Izglītības likuma 1. pantā termins “izglītība” ir skaidrots kā: “sistemizētu zināšanu un prasmju apguves un attieksmju veidošanas process un tā rezultāts. Izglītības process ietver mācību un audzināšanas darbību. Izglītības rezultāts ir personas zināšanu, prasmju un attieksmju kopums.”

Runājot par izglītības saturu, kurā tiek integrētā veidā īstenota mācīšanās un audzināšana, Ministru kabineta noteikumi Nr. 480 (MK, 2016) nosaka, ka “audzināšana ir mērķtiecīgi organizēta izglītības procesa neatņemama sastāvdaļa, izglītojamā vispusīgas, tajā skaitā tikumiskās, attīstības veicināšana un attieksmju veidošana. Audzināšana ir virzīta uz sociālās un kultūras pieredzes ieguvu, izglītojamo emocionālā intelekta attīstību un pašregulāciju, vērtību sistēmas veidošanos un tikumu izkopšanu (vērtībuzglītošanu) attiecību veidošanai, sadarbībai, pilsoniski atbildīgai un veiksmīgai dzīvei sabiedrībā. Audzināšana ir cieši saistīta ar pašaudzināšanu (pašizziņu un pašpilnveidi)”. Audzināšanas tiesiskajā ietvarā noteikts, ka:

1. Audzināšana ir daļa no izglītības procesa un vienota ar mācību procesu.

2. Audzināšanas sasniedzamais rezultāts ir vispusīgi attīstīta personība, kas ir mainīgs jēdziens atkarībā no sabiedrības izpratnes par cilvēku, vērtībām un sabiedrību.

3. Audzināšanas rezultātā izglītojamais iegūst sociālo un kultūras pieredzi, attīsta emocionālo intelektu un pašregulāciju, izveido un nostiprina savu vērtību sistēmu, kura atklājas izglītojamā rīcībā pret sevi (pašizziņā un pašpilnveidē jeb pašaudzināšanā), pret citiem un sabiedrību (sadarbības procesā), tai skaitā attieksmē pret valsti (pilsoniskajā audzināšanā) (MK noteikumi 480, 2016).

Galvenais un nozīmīgākais audzināšanas un izglītības procesa mērķis ir sekmēt brīvas, patstāvīgas un atbildīgas skolēna personības veidošanos mācību procesā, kurā vienlīdzīgās daļās tiek iekļauta atbildība, brīvība, patstāvība un darbība (Špona, 2018). Izglītības procesā izmantojamās informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu atbilstību izvērtē, saskaņā ar tādiem kritērijiem, vai tie atbilst valsts izglītības standartos, kā arī MK 15.07.2016. noteikumos Nr.480 noteiktajiem izglītības mērķiem un uzdevumiem, kā arī vai tie atbilst vispārdidaktiskajiem principiem, tajā skaitā izglītojamā uztverei, pieredzei un interesēm attiecīgajā vecumposmā, ir mērķtiecīgi, zinātniski un saprotami, nodrošina sistēmiskumu, objektivitāti, pozitīvu mācību un audzināšanas emocionālo fonu.

Plānojot, organizējot un izvērtējot mūsdienu sabiedrības prasībām atbilstošu izglītības procesu, svarīga loma ir starpdisciplinārās saiknes veidošana. Starpdisciplināra mācīšanās pieeja jeb starppriekšmetu saikne ir viens no veidiem, kā risināt problēmu ar šobrīd pastāvošo mācību

satura fragmentāciju un izolētu prasmju mācīšanu katrā atsevišķā mācību priekšmetā, kā arī veids kā mācību procesu padarīt interesantu un aizraujošu. Starpdisciplināro mācīšanos raksturo daudzdisciplīnu zināšanu integrēšana centrālajā programmas tēmā vai pētāmajā problēmā. Ackerman (1989), Lake (1994), Ivanitskaya et al. (2002) un citi uzsver, ka atkārtoti saskaroties ar starpdisciplināra rakstura problēmu risināšanu, audzēkņi attīsta progresīvākus epistemoloģiskos uzskatus, uzlabo kritiskās domāšanas spējas un metakognitīvās prasmes, kā arī veido izpratni par attiecībām starp perspektīvām, kas izriet no dažādām disciplīnām, jo sekmīgi īstenojot starpdisciplināro saikni, noteiktas prasmes, zināšanas, principi vienlaikus tiek piemēroti vairākām akadēmiskām disciplīnām. Mācību rezultāti, īstenojot starpdisciplināro saikni, aptver kognitīvo prasmju attīstību vai uzlabošanu, tajā skaitā uzlabotas domāšanas un mācīšanās prasmes, veicina domāšanas elastīgumu, attīsta proaktīvas un autonomas domāšanas prasmes, veicina spēju izdomāt sakarības starp šķietami atšķirīgiem kontekstiem, attīsta kritisko domāšanu un citas. Skolotāju svarīgākais uzdevums šādā mācību procesā ir veidot starpdisciplināro saikni, palīdzot skolēniem ieraudzīt, kā vienā priekšmetā apgūtais noder citos, bet galvenais - kā zināšanas pārnest reālajā dzīvē.

Process

Vērtējot izglītības apguves procesu, mūsdienās, viennozīmīgi svarīgi kritēriji ir, pirmkārt, tā norise, otrkārt, nepieciešamo prasmju apguve tā laikā.

Prasmes M.S. Andrade (2020) definē kā strukturēta spēju komplekta kompleksās dinamikas formalizāciju, kurā ietilpst sociālā zinātība – know-how, sociālā un kultūras apziņa, pamazināšanas, kā arī pieredzē balstītās zināšanas, kas ir savietotas pilnīgā un praktiski izmantojamā veidā konkrētā kontekstā. Respektīvi, prasme ir sociāli atzīts sadarbības rezultāts starp indivīdu un vidi jeb reālā darbībā atzīta spēja (Andrade, 2020).

Prasmes apgūst mācoties, un tās tālāk tiek attīstītas dzīves un darba pieredzē. Lazda (2017) raksturo apgūtu prasmju 6 iezīmes:

- 1) Apgūtā prasme ir cieši saistīta ar aktivitāti, kurā to izmantot;
- 2) Prasmēm ir jābūt saistītām ar darba situācijām un organizācijas veidu;
- 3) Prasmi veido elementu komplekts, kas atrodas savstarpējā dinamiskā mijiedarbībā;
- 4) Apgūtā prasme ir atzīta un sabiedrībā pieņemta, pielietojama zinātība;
- 5) Prasme tiek apgūta un veido identitātes procesa daļu;

- 6) Prasme ir sociāli teorētisks konstrukts, kas ļauj indivīdam formalizēt un demonstrēt izglītības procesā sasniegtos rezultātus, apstiprinot mācību procesa jēgpilnumu (Lazda, 2017).

Ir dažāda veida prasmes, un atsevišķiem indivīdiem kādas no tām var būt vieglāk apgūstamas, salīdzinot ar citiem, pamatojoties uz tādām lietām kā veiklība, fiziskās spējas un intelekts, tomēr jaunā izglītības satura kontekstā īpašs uzsvars ir liekams uz caurviju jeb vispārīgajām prasmēm. Tās ir prasmes, kuras nepieciešamas katram cilvēkam gan apgūstot jaunas zināšanas, gan risinot dažādas dzīves situācijas, un kuras veido jaunā, pilnveidotā mācību satura pamatu Latvijā (Fadels u.c., 2017; Skola 2030, 2020). Caurviju prasmes ietver nozīmīgus skolēna darbības kognitīvos, afektīvos un sociālos aspektus, kas attiecas uz visiem cilvēka darbības virzieniem. Caurviju prasmes palīdz apgūt zināšanas dažādos kontekstos, pielietojot dažādus domāšanas un pašvadītas mācīšanās paņēmienus, tādā veidā nostiprinot jaunu zināšanu sasaisti ar personisko pieredzi. Caurviju prasmju izmantošana dažādās mācību jomās nostiprina skolēna spējas tās izmantot patstāvīgi, dažādās, tajā skaitā arī sarežģītās un neplānotās situācijās (Vanags, 2019; Vanags un Mazpane, 2020).

2.2. tabula

Caurviju prasmju attīstīšanas metodes un sasniedzamie rezultāti (Skola 2030)

Caurviju prasmes	Prasmju attīstīšana un rezultāts	
	Prasmes attīstīšanas metodes	Rezultāts
Kritiskā domāšana un problēmu risināšana.	Rūpīgi un mērķtiecīgi izzina, analizē un izvērtē dažāda veida informāciju un situācijas, izprot to kontekstu.	Prot pieņemt izsvērtus lēmumus, uzņemas par tiem atbildību; rīkojas, lai risinājumus problēmām izstrādātu un ieviestu. Kompleksās situācijās lieto efektīvas problēmrisināšanas stratēģijas izvērtē savu sniegumu, pieņemot atbildīgus, nozīmīgus lēmumus.
Jaunrade un uzņēmējspēja.	Meklē un saskata daudzveidīgas iespējas uzlabot dzīves kvalitāti sev un citiem. Ar drosmi un interesi izmanto iztēli, lai radītu oriģinālus, vērtīgus un noderīgus produktus un risinājumus. Uzņemas iniciatīvu un procesa vadību, lai tos mērķtiecīgi attīstītu dzīvotspējīgā piedāvājumā.	Rada dažādas iepriekš nepieredzētas lietu kombinācijas, stiprina vēlmi apgūt jaunas zināšanas un prasmes, kā arī veido ieradumu izrādīt iniciatīvu un paveikt iesākto līdz galam.

Pašvadīta mācīšanās.	Apzinās sevi kā individu, savas vēlmes, vajadzības un intereses; spēj pārvaldīt savas emocijas, domas un uzvedību, spēj izvirzīt reālus mērķus, pieņemt atbildīgus lēmumus; prot un ir motivēts pastāvīgi un patstāvīgi mācīties un pilnveidot sevi; saprot un seko līdzī savam mācīšanās procesam, izvērtē savus mācību sasniegumus, apzinās efektīvākos mācīšanās paņēmienus, plāno mācīšanās procesu un uzņemas atbildību par to.	Apzinās savas stiprās un vājās puses un to, ka kļūdas ir mācīšanās procesa neatņemama sastāvdaļa, kas ļauj saprast, ko nākamajā darīšanas reizē var veikt citādāk.
Sadarbība.	Dažādās dzīves situācijās un atšķirīgās sabiedrības grupās izmanto sadarbību kā efektīvu veidu kopīga mērķa sasniegšanai.	Apzinās, kā paša emocijas, uzskati un vērtības ietekmē attiecības ar citiem cilvēkiem, veiksmīgi sazinās, saprotas, veido pozitīvas attiecības, mērķtiecīgi strādā neviendabīgās grupās, vienojas strīdīgos jautājumos un saskaņo rīcību, iecietīgi un ar cieņu izturas pret atšķirīgiem uzskatiem, cilvēku daudzveidību uzskata par vērtību.
Pilsoniskā līdzdalība.	Veido aktīvu dzīves pozīciju un nostiprina savu pārliecību par katra indivīda iespējām ietekmēt un izmainīt vidi un situāciju, kurā atrodas, sabiedrības un vides ilgtspēju saista ar indivīda ikdienas rīcību.	Saskata to gan lokālā, gan globālā mērogā, empātiski izzina daudzveidīgus uzskatus, rīkojas solidāri un atbildīgi, sarunu ceļā meklē un kopā ar citiem īsteno risinājumus pretrunīgām situācijām.
Digitālās prasmes.	Mācās efektīvi, gudri un atbildīgi lietot digitālās tehnoloģijas.	Atbildīgi izmanto digitālās tehnoloģijas ikdienā, lai zināšanas iegūtu, izmantotu un radītu, kā arī risinātu uzdevumus un problēmas, koplietotu un izmantotu savu un citu radītu saturu, prasmīgi pārvalda savu digitālo identitāti, efektīvi un droši komunicē un sadarbojas ar citiem digitālajā vidē; kritiski un konstruktīvi izvērtē tehnoloģiju un mediju lomu sabiedrībā.

Caurviju prasmes un to attīstīšanai izmantojamo metožu uzskaitījums apkopots 2.2. tabulā. Nozīmīga caurviju prasme, kas tiek izmantota arī izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēmā, ir

pašvadīta mācīšanās. Pašvadīta mācīšanās ir process, kurā indivīds pats, bez citu ietekmes, izrāda iniciatīvu, uzņemoties atbildību par savu izglītību, nosaka, ko vēlas mācīties, izvirza mērķus, nosaka procesu, ar kuru viņš sasniegs savus mērķus, un patstāvīgi novērtē savus rezultātus (Lowry, 2010).

M. Noulzs (Knowles, 1983) uzsver tādas skolēncentrētas, pašvadītas mācīšanās nozīmi, kurā izglītojamais ir atvērts sadarbībai, jo izprot mācību priekšmeta un caur to apgūstamo prasmju nozīmi savā turpmākajā dzīvē. Uz skolēniem vērsta mācīšanās dod viņiem iespēju izlemt divas būtiskas lietas: kādu materiālu viņi apgūst un kā viņi to apgūst. Arī Špona (2018) uzsver nepieciešamību mainīt cilvēka pozīciju no pasīvām izpildītāja darbībām, kādu nākas ieņemt skolēnam tradicionāli pierastajā mācību procesā, uz aktīvu, patstāvīgu un atbildīgu darītāju, lai spētu aktīvi iekļauties sabiedriskajos procesos mūsdienās. Atšķirībā no uz skolotāju vērstām pieejām, pašvadīta mācīšanās iesaista skolēnus kā līderus un lēmumu pieņēmējus viņu pašu mācību procesā, kuru viņi patstāvīgi, ar skolotāja atbalstu plāno, īsteno un izvērtē. Iesaistot audzēkņus šajos lēmumos, viņiem tiks uzlikts vairāk darba un atbildības par procesa rezultātu. Īstenojot šādu pieeju, skolotājiem jāmaina izglītības procesa vadības stils no direktīvā uz konsultatīvo jeb no “Dari, kā es saku” uz “Pamatojoties uz jūsu vajadzībām, kopīgi izstrādāsim un īstenosim rīcības plānu” (McCarthy, 2015). Arī esot mentora un konsultanta lomā, skolotājam svarīgi ir atcerēties par skolēnu informācijas apstrādes veidiem, mācību procesā izmantojot gan vizuālus piemērus, gan klausīšanos un kinestētiskās maņas, tādā veidā padarot informāciju pieejamu un uztveramu visiem stundas dalībniekiem (Bīdls, 2010).

Bīdls (2010) uzsver, ka mūsdienās bērniem vissvarīgāk ir iemācīties patstāvīgi domāt un apgūt prasmes un zināšanas, bet to visefektīvāk iespējams paveikt tieši pašvadītā mācību procesā, kurā bērnu vada zinātkāre un interese. Lai skolēni būtu viņu pašu vadītas mācīšanās centrā, ir nepieciešama viņu vēlme un gatavība sadarbībai, kā arī izpratne par to, kāpēc un kā veidojas mācīšanās pieredze un ko nepieciešams mācīties. Ļaujot skolēnu interesēm vadīt mācību procesu, vieglāk tiek apgūtas prasmes un iegūtas zināšanas. Procesā veicināšanai ieteicams izmantot dažādas “prāta vētru” metodes, lai saskaņotu skolēnu intereses un mācību vajadzības ar jau esošajām prasmēm un zināšanām (Presinger, 2022).

Efektīvākais veids kā apgūt sešas iepriekš raksturotās caurviju prasmes, ir dziļā mācīšanās. Dziļā mācīšanās arī tā attīsta izglītojamo iekšējo motivāciju, veicina izpratnes veidošanos par pašvadītas mācīšanās norisi un veicina pozitīvu uzvedību. D. Namsone (2017) formulē piecus vienojošos faktoros, kuri veicina skolēniem efektīvu dziļo mācīšanos:

- 1) precīzi definēti mērķi, kas vērsti uz sasniedzamo rezultātu;
- 2) kompleksi, secīgi un jēgpilni mācību uzdevumi;
- 3) efektīva, attīstoša atgriezeniskā saite, ka palīdz precizēt ceļu uz sasniedzamo rezultātu;
- 4) līdzvērtīga partneru sadarbība starp skolotāju un skolēnu;
- 5) patstāvīga skolēna darbība ar nepieciešamības gadījumā sniegtu skolotāja atbalstu (Namsone, 2017).

Pašvadītajā mācīšanās procesā skolēnam ir iespējams sasniegt nosprausto mērķi, ja tiek noteiktā secībā tiek sperti sekojoši, savstarpēji saistīti un mījsakarīgi soļi:

- 1) veikta plānošana pirms darba uzsākšanas, izvirzot nospraustā mērķa sasniegšanai nepieciešamos uzdevumus;
- 2) īstenots izstrādātais plāns, secīgi pildot uzdevumus un, nepieciešamības gadījumā tos koriģējot;
- 3) novērtēts iegūtais rezultāts. Refleksija par mācību rezultātiem ir svarīga, lai varētu novērtēt sasniegto un vēl apgūstamo. Mācību rezultātu pārdomāšana ir efektīvs veids, kā redzēt, cik tālu skolēns ir ticis uzdevumu veikšanā un vai mērķis ir sasniegts (Zimmerman, 2002; Boekaerts & Corno, 2005; Zimmerman & Schunk, 2011).

Rezultāti

Patiesais izglītības nodrošināšanas mērķis ir mācīt prasmes un nodot zināšanas skolēniem klasē, līdz ar to izglītības kvalitātei patiesais kritērijs ir iegūtie rezultāti. Visbiežāk šis novērtējums mēra mācību rezultātus vienā vai vairākās no šīm trim dimensijām:

- Lasīšanas un valodu zināšanas;
- Matemātikas un rēķināšanas prasmes;
- Akadēmiskās zināšanas un izpratne (Fadels u.c., 2017).

Šādi mērot izglītības rezultātu, vērtējumi atšķiras atkarībā no tā, kā skolēni tiek atlasīti: pēc vecuma, izglītības posma un citiem. Noulzs (1983) uzsver, ka galvenie rezultāti, kas nosaka izglītības kvalitāti, ir katra atsevišķa skolēna apgūtās prasmes un izaugsmes dinamika, jo katrs skolēns, viņa spējas un vajadzības ir individuāls un neatkārtojams.

Nepieciešamo rezultātu sasniegšanai svarīga loma ir efektīvai savstarpējai izglītības iestādes, skolotāju un izglītojamo sadarbībai, norāda M. Fullans un Dž. Kvinna (Fullan & Quinn, 2016), kuri ir izdalījuši saskaņotas darbības īstenošanas kritērijus:

- 1) precīzi virzīta un mērķtiecīgi fokusēta darbība;
- 2) sadarbības kultūra izglītības iestādē;
- 3) dziļā mācīšanās;
- 4) iekšējā un ārējā uzticamība un atbildība par izglītības procesā sasniedzamajiem rezultātiem (Fullan & Quinn, 2016).

Fokusētu un precīzi virzītu darbību nodrošina vairāki secīgi elementi:

- izglītības iestādes vadība apzinās iestādes darbības morālos mērķus;
- tiek izvirzīti sasniedzamos rezultātus ietekmējoši mērķi;
- ir izstrādāta skaidra un nepārprotama nosprausto mērķu sasniegšanas stratēģija;
- izglītības iestādē jāveido jāuzticas pedagogiem, jāļauj viņiem izmēģināt jaunas metodes un pieejas, jāintegrē inovācijas un jāmazina kontrole.

Sadarbības kultūras veicināšanai jānodrošina priekšnosacījumi savstarpējai uzticēšanai un sadarbībai, kas rosina profesionālo izaugsmi, veicinot komunikāciju un novēršot savstarpēju salīdzināšanu (Hargreaves & Fullan, 2014).

Iekšējā un ārējā atbildība un uzticamība par mērķiem, kuri jāasniedz mācību un audzināšanas procesā tiešā veidā ir atkarīga no iepriekš minētās sadarbības kultūras izglītības iestādē, katra tās darbinieka personīgās atbildības par savu pienākumu apzinīgu un kompetentu izpildi un precīzi definēti mērķi, izstrādāti plāni un aktīva rīcība. To papildina vietējās kopienas un tās vadības uzticība izglītības iestādes darbības efektivitātei un finansiāls, sociāls un emocionāls atbalsts tās mērķu sasniegšanai (Fullan & Quinn, 2016).

Rezultātu izvērtēšanas posmā nepieciešama sastāvdaļa ir refleksija, kam ir svarīga loma izglītības jomā. Diemžēl, daudzas reizes skolēni pabeidz savus uzdevumus bez pārdomām un izvērtēšanas, kas ir nepieciešamas, lai skolēni varētu vēlreiz pārskatīt apgūto, kas palīdz uzlabot un padziļināt turpmāko mācīšanos. Refleksija sniedz skolēniem iespēju atzīmēt savu mācību ceļu un veidot ieteikumus sev turpmākajā mācību procesā. Ar pārdomu palīdzību skolēni gūs labākus panākumus, apzinoties, ka viņi nepārtraukti mācās un pilnveido savas prasmes, tāpēc var būt kļūdas un labojumi (Helyer, 2015).

Vide

Lai skolēns varētu pilnvērtīgi mācīties, viņam skolā jājūtas emocionāli un fiziski droši, sociāli pieņemtam, cienītam un atbalstītam. Mācīšanās nesākas un nebeidzas stundās. Mūsdienās skola ir socializācijas platforma, kurā bērni mācās viens no otra un apkārtējiem, tāpēc ir ļoti svarīgi, kādus savstarpējos kontaktus, mijiedarbību un vērtību apmaiņu tā veicina. Ozols (2019) akcentē,

ka kvalitatīva izglītība ir iekļaujoša un respektē dažādību. Ar iekļaujošas izglītības jēdzienu saprot, ka tā respektē visu veidu dažādību, ir diferencēta, individualizēta un personalizēta, holistiska un bērncentrēta, bet tā nav tikai speciālā izglītība, ko Latvijā bieži izprot ar jēdzienu iekļaujoša izglītība.

Veiksmīga iekļaujoša izglītība galvenokārt notiek, pieņemot, izprotot un ievērojot studentu atšķirības un dažādību, kas var ietvert fizisko, kognitīvo, akadēmisko, sociālo un emocionālo. Tas nenozīmē, ka studentiem nekad nav jāpavada laiks ārpus parastajām izglītības nodarbībām, jo dažreiz viņi to dara ļoti konkrētam mērķim, piemēram, runas vai darba terapijai. Tomēr iekļaujošas izglītības mērķis ir panākt, ka šādas situācijas ir izņēmums, nevis norma (McManis, 2022). Iekļaujošas mācību vides mērķis ir nodrošināt visiem skolēniem piemērotu mācību vidi, lai katram būtu iespēja sasniegt savu potenciālu. Halse (2021) apliecina, ka katrs skolēns var pilnībā izmantot savu potenciālu, ja viņam tiek nodrošinātas vienādas iespējas, resursi un mācību metodes, kas atbilst viņa vajadzībām. Iekļaujošāka mācīšanās pieeja ietver koncentrēšanos uz visu skolēnu mācību vajadzībām, nevis uz kādām “īpašajām vajadzībām”, jo visi skolēni ir īpaši, un konkrēts atbalsts un palīdzība kādā momentā var būt nepieciešama ikvienam mācību procesa dalībniekam.

Ņemot vērā specifiskos apstākļus, kādos globālās pandēmijas ietekmē izglītības process tika organizēts pēdējos gados, izglītības procesa īstenotājiem, saskaroties ar dažādiem ierobežojumiem, nācās meklēt pēc iespējas efektīvākas pieejas procesa nepārtrauktības nodrošināšanai un labas izglītības kvalitātes iegūšanai. Mākslīgā intelekta un tehnoloģiju attīstība mūsdienās būtiski maina izglītības un audzināšanas procesu, jo arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta personalizācijai izglītībā, kur viens no ietekmējošiem faktoriem ir pieaugoša tehnoloģiju izmantošana un mācību un audzināšanas procesa pielāgošana indivīda spējām, vajadzībām un interesēm. Bhakta & Dutta (2016) secina, ka informācijas tehnoloģijām progresīvā sabiedrībā ir liela ietekme uz visām izglītības jomām: mācību programmām, mācību metodēm, mācīšanās vidi un citām; tās ir instrumentu kopums, kas, atbilstoši izmantots, paātrina un atvieglo mācīšanās procesu. Ieguvumi no skolēnu puses, mācību procesā izmantojot informācijas tehnoloģijas, ir:

- 1) iespēja patstāvīgi mācīties, pašvadot savu izglītības procesu;
- 2) vieglāka piekļuve informācijai, dodot iespēju skolēniem izmantot ārpusklases informāciju, kas, pareizi virzīta, var veicināt viņu mācīšanās motivācijas pieaugumu, jo, izmantojot interneta piedāvātās iespējas, iespējams iegūt dažāda veida informāciju caur meklēšanas sistēmām, piekļūt elektroniskajām bibliotēkām, e-grāmatu

katalogiem, zinātniskiem dokumentiem un akadēmiskajiem darbiem, lejupielādēt grāmatas, attēlus un mācību materiālus no dažādām tīmekļa vietnēm, skatīties filmas, lietot interaktīvās spēles, kas palīdz to vispusīgai attīstībai;

- 3) pieejamība un plašāka līdzdalība, izmantojot tiešsaistes nodarbību iespējas, kurās var piedalīties arī tie skolēni, kuriem līdz tam bija ierobežotas iespējas to darīt finansiālu vai citu iemeslu dēļ;
- 4) digitālās pratības apguve, izmantojot dažādus tiešsaistes instrumentus;
- 5) kooperatīvā mācīšanās, kas veicina sadarbības prasmju apguvi, piemēram, veidojot tiešsaistē skolēnu darba grupas, aktīvas diskusijas un kopīgi piedaloties interaktīvās spēlēs (Bhakta & Dutta, 2016)

Mācīšanās process skolā ir abpusējs, jo tajā savas kompetences paplašina gan skolēns, gan skolotājs. Analizējot dažādu speciālistu pētījumu rezultātus, maģistra darba autore apkopoja galvenās priekšrocības, kādas skolotājiem sniedz informācijas tehnoloģiju izmantošana mācību procesā, salīdzinot ar tradicionālo mācību procesu klasē:

- 1) IT atvieglo resursu, zināšanu un padomu apmaiņu;
- 2) nodrošina skolotājiem lielāku laika elastību dažāda veida uzdevumu veikšanai;
- 3) veicina skolotāju prasmes, pārliecību un entuziasmu, izmantojot dažādas mācību metodes;
- 4) palīdz skolotājiem vieglāk plānot, sagatavot stundas un izstrādāt mācību materiālus;
- 5) izmantojot infografiku, attēlus un video, dažādas prezentāciju tehnikas, skolotāji var pasniegt materiālu interesantākā un skolēniem pievilcīgākā veidā;
- 6) skolotājs var vadīt un palīdzēt skolēniem kvalitatīva materiāla meklēšanas procesu;
- 7) ar interaktīvām tehnoloģijām iespējams sniegt atgriezenisko saiti, diagnosticēt mācīšanās problēmas, palīdzēt skolēniem piemeklēt atbilstošākos tehniskos risinājumus;
- 8) izmantojot mūsdienīgas tehnoloģiskās iekārtas, skolotāji var paplašināt savas zināšanas un attīstīt savas profesionālās pedagoģiskās prasmes (Hussain, 2005; Bhakta & Dutta, 2016; Jonassen et al., 2020).

Izvērtējot nodaļā apkopoto informāciju, var secināt, ka izglītības kvalitātes vērtēšanai jāņem vērā tādi nozīmīgi izglītības komponenti kā saturs, process, rezultāti un vide. Izglītības process ietver vienotu mācību un audzināšanas darbību, kurā izmantotajiem mācību līdzekļiem, materiāliem un metodēm jābūt atbilstošām izglītības standartiem un mērķiem, kā arī tādiem

vispārdidaktiskajiem principiem, kā izglītojamā uztvere, pieredze un intereses attiecīgajā vecumposmā, un citiem. Svarīga loma mūsdienīgā izglītībā ir starpdisciplinārās saiknes veidošanai, jo tā ir viens no veidiem, kā risināt problēmu ar šobrīd pastāvošo mācību satura fragmentāciju un izolētu prasmju mācīšanu katrā atsevišķā mācību priekšmetā, kā arī veids, kā mācību procesu padarīt interesantu un aizraujošu, ka arī izglītojamā pašvadītā mācību procesam. Starpdisciplināro studiju paredzamie mācību rezultāti pašvadītā mācību procesā ietver pakāpenisku pamata un caurviju prasmju, kritiskās domāšanas un personīgās epistemoloģijas attīstību. Kopā šie augstākie mācību rezultāti veicina nozīmīgākos izglītības rezultātus: zināšanu personalizētu integrāciju un asimilāciju, ko var pārnest uz citiem kontekstiem, jautājumiem vai problēmām. Efektīvu mācību procesu padara iekļaujoša, atbalstoša vide un mūsdienīgu IT izmantošana, kas veicina nepieciešamo prasmju apguvi skolēniem un sniedz skolotājiem plašas plānošanas, mācību materiālu sagatavošanas un stundu vadīšanas iespējas.

2.2. Izglītības satura kvalitātes novērtēšanas kritēriji

Ņemot vērā Latvijas izglītības sistēmas sadrumstalotību, decentralizāciju un vienotas “izglītības kvalitātes” izpratnes trūkumu, pašreizējais izglītības kvalitātes novērtējums un sasniegtie rezultāti nav savstarpēji saskaņoti un nesniedz vispusīgu priekšstatu par sistēmas stiprajām pusēm un trūkumiem. Izmantotie novērtēšanas rādītāji pieļauj dažādas interpretācijas iespējas, tādēļ nav iespējama datos balstīta un konsekventa izglītības sistēmas analīze. Šie iemesli apgrūtinā mērķtiecīgi virzītu izglītības kvalitātes attīstību un noved pie neefektīviem tēriņiem, kas ir īpaši problemātiski, ņemot vērā izglītībai paredzēto resursu ierobežotību (Ozols, 2019).

Izglītības kvalitāte ir process, saturs, vide un pārvaldība, kas ikvienam nodrošina iekļaujošu izglītību un iespēju sasniegt augstvērtīgus rezultātus atbilstoši sabiedrības izvirzītajiem un valsts noteiktajiem mērķiem. (IKVD, 2021). Līdz ar to būtisku nozīmi iegūst Vossensteyn et al. (2019) norādes uz izglītības kvalitātes novērtēšanai izmantojamām komponentēm:

1. Atbilstība mērķiem: Izglītības kvalitātes novērtēšanā primāri svarīga ir izglītības procesā izvirzīto individuālo un plašākas sabiedrības mērķu sasniegšana. Mērķu sasniegšana novērtējama, analizējot sasniegtos rezultātus individuāli nozīmīgu kompetenču apguvē, kas veicina izglītības turpināšanu un integrāciju darba tirgū. Svarīgi ir noteikt augstus mērķus ikvienam izglītojamajam atbilstoši katra spējām, kā arī nodrošināt nepieciešamo atbalstu vienlīdzīgas un iekļaujošas izglītības nodrošināšanā. Izglītības kvalitātes komponenti “atbilstība mērķiem” veido trīs

apakškomponentes – kompetences un sasniegumi, izglītības turpināšana un nodarbinātība, vienlīdzība un iekļaušana.

2. Kvalitatīvas mācības: Būtiskākā nozīme augstu izglītības mērķu sasniegšanā ir izglītības procesam. Tam jānodrošina katra izglītojamā vajadzību ievērošana un sasaiste ar personisko pieredzi, ko palīdz īstenot pašvadīta mācīšanās. Procesa kvalitāti nozīmīgi ietekmē regulāra atgriezeniskās saites sniegšana, kas veicina arī izglītības programmu nepārtrauktu pilnveidi. Izglītības kvalitātes komponenti “kvalitatīvas mācības” veido trīs apakškomponentes – mācīšana un mācīšanās, pedagogu profesionālā kapacitāte un izglītības programmu īstenošana.

3. Iekļaujoša vide: Ikviens izglītības process tiek organizēts noteiktā vidē, kurai jānodrošina izglītojamo fiziskās un emocionālās vajadzības. Videi jābūt pieejamai, drošai un ikvienu iekļaujošai, kā arī atbilstošai izglītības procesa prasību nodrošināšanai. Izglītības kvalitātes komponenti “iekļaujoša vide” veido trīs apakškomponentes – pieejamība, drošība un labsajūta, infrastruktūra un resursi.

4. Laba pārvaldība: Laba izglītības pārvaldība nodrošina nepieciešamo stratēģisko plānošanu un īstenošanu, kas nepieciešama iepriekš minēto izglītības kvalitātes komponentu mērķu sasniegšanai. Šī komponente ir tiešā mērā saistīta ar izglītības procesa dalībnieku atbildību un apraksta potenciālos rīcības virzienus, lai ietekmētu vidi, izglītības procesu un līdz ar to arī atbilstošo mērķu sasniegšanu. Izglītības kvalitātes komponenti “labā pārvaldība” veido trīs apakškomponentes – finanšu un administratīvā efektivitāte, vadības profesionālā kapacitāte, atbalsts un sadarbība (Vossensteyn et al., 2019).

Izvēloties līdzekļus mācību temata apguvei, nepieciešams saprast, vai audzināšanas saturs un izglītošanas process tiks īstenots, izmantojot:

- 1) mācību satura piedāvātās iespējas;
- 2) metožu un metodisko paņēmieni piedāvātās iespējas;
- 3) vērtēšanas formas un stratēģijas;
- 4) kompleksu pieeju ar konkrēta didaktiskā modeļa izmantošanu mācību stundā (Fadels u.c., 2017; Ozols, 2019).

Tāpat, plānojot mācību procesu izglītības iestādē, vajag izvēlēties, vai tiks izmantota:

- 1) *socializācijas pieeja*, lai veicinātu kultūras un tradīciju pārmatošanu (kopīgas izglītības iestādes izvirzītas/apstiprinātas vērtības, kuras atklājas normās, kas tiek īstenotas ar dažādu iekšējo institūciju palīdzību un kuras apliecina noteikti artefakti);

- 2) *rakstura izglītības pieeja*, kuras sasniedzamais rezultāts ir metakognitīvitate, un kura akcentē noteiktu vērtību kopumu mācību saturā, izvēlētajās metodēs, didaktiskajā modelī, vērtēšanas formā un kuras pamats ir atgriezeniskās saites sniegšana par mācīšanos un/vai uzvedības jautājumiem kontekstā ar apgūstamo tematu;
- 3) *ieradumu veidošanas pieeja*, kuras pamats ir personības noteiktu uzvedības ieradumu veidošana, tos praktizējot ikdienas mācību procesā;
- 4) *kombinēta pieeja* vai citi risinājumi, kuri ir efektīvi un atbilstoši mācību un audzināšanas procesā sasniedzamajiem rezultātiem (Knowles, 1983; Špona, 2018; McManis, 2022).

Pedagogam īstenot veiksmīgu mācību procesa diferenciaciju, individualizāciju un/vai personalizāciju palīdz atbilstoši piemēklētas metodiskās stratēģijas un paņēmieni, kā arī mācību un audzināšanas metodes. Šādas stratēģijas un metodes ir, piemēram:

- 1) stratēģijas, kas palīdz apgūt sadarbības prasmes (pāru un grupu darbi, vienaudžu mācīšanās stratēģija un citas);
- 2) didaktiskie modeļi, kas veicina mācīšanos darot (5E didaktiskais modelis, Kolba “Eksperimentālais mācīšanās modelis” vai citi);
- 3) tādi metodiskie paņēmieni, kas vērsti uz audzināšanas procesa īstenošanu (Vērtību balsojums, Vērtību svēršana un citi) (Andrade, 2020).

Būtiska nozīme, izvēloties mācību procesa personalizāciju kā mācību procesa pamatu, ir tam, ka nepieciešams īstenot:

- 1) pašvadītu mācību procesu, kura pamatā ir izglītojamo interese par noteiktu apgūstamo tematu, un ko iespējams īstenot, veicot kopīgu mācību un audzināšanas procesa plānošanu, ļaujot izglītojamajiem pašiem plānot sasniedzamos rezultātus, izvēlēties viņiem pieņemamas metodes temata apguvei, kā arī plānot temata apgūvē noteiktu sasaisti jeb pārnesi uz reālo dzīvi
- 2) izmantot tehnoloģiju sniegtās iespējas izglītojamo interešu, spēju un vajadzību sekmēšanai, tādā veidā veicinot mūsdienīgas iekļaujošas izglītības vides veidošanos (Knowles, 1983; Zimmerman & Schunk, 2011; Ozols, 2019).

2.3. tabula

**Projekta “Latvijas skolas soma” ietekmes novērtēšanas kritēriji uz izglītības kvalitāti
vispārējās izglītības iestādē**

Izvērtējamais komponents	Kritēriji	Rādītāji
--------------------------	-----------	----------

Saturs	Atbilstība programmas/priekšmeta mācību saturam. Atbilstība izglītojamo vecumposmam/vajadzībām. Starppriekšmetu saikne.	Piemērošana mācību priekšmetam/tēmai/atlases metodes. Atlases metodes izglītojamo vecumposmam/interesēm/vajadzībām. Veidotā starpdisciplinārā/starppriekšmetu saikne.
Process	Izglītojamo iespēja pašvadīt procesu. Caurviju prasmes.	Iespēja apgūt caurviju prasmes. Izglītojamo iespējas piedalīties mācību procesa plānošanā.
Rezultāti	Sasniegts konkrēts SR mācību jomā/priekšmetā/programmā. Atgriezeniskā saite/refleksija.	Apgūtas/papildinātas prasmes saskaņā ar priekšmeta standartu/vecumposmu. Nodrošināta skolēnu refleksija/atgriezeniskā saite. Nodrošināta pedagogu refleksija.
Vide	Pieejamība/iekļaušana. Infrastruktūra un resursi.	Vienādas iespējas dalībai pilsētai/reģionam. Iespēja izmantot ierobežojumu apstākļos (pandēmija u.c.). IT izmantošanas iespēju izmantošana.

Pamatojoties uz maģistra darba teorētiskajā daļā apkopoto informāciju, autore definēja kritērijus projekta “Latvijas skolas soma” ietekmes novērtēšanai uz izglītības kvalitāti vispārējās izglītības iestādē, kas apkopoti 2.3. tabulā.

Var secināt, ka ņemot vērā Latvijas izglītības sistēmas sadrumstalotību, decentralizāciju un vienotas “izglītības kvalitātes” jēdziena izpratnes trūkumu, nepieciešams izstrādāt kritērijus projekta “Latvijas skolas soma” ietekmes uz izglītības kvalitāti novērtēšanai vispārējās izglītības iestādē. Tā kā izvērtēt nepieciešams izglītības kvalitātes komponentus: saturu, procesu, rezultātus un vidi, kritērijiem jābūt saistītiem ar tiem. Šī iemesla dēļ kā galvenie kritēriji maģistra darba empīriskajā pētījumā tiek izmantoti atbilstība priekšmeta mācību saturam, starppriekšmetu saiknes veidošana, atgriezeniskās saites nodrošināšana, iespējas izglītojamiem pašvadīt mācību procesu un caurviju prasmju apguve un citi.

Nākošajā maģistra darba nodaļā tiks atspoguļoti autores veiktā empīriskā pētījuma rezultāti par to, kā projekta “Latvijas skolas soma” aktivitātes ietekmē izglītības kvalitāti Saldus novada vispārējās izglītības iestādēs.

3. EMPĪRISKAIS PĒTĪJUMS

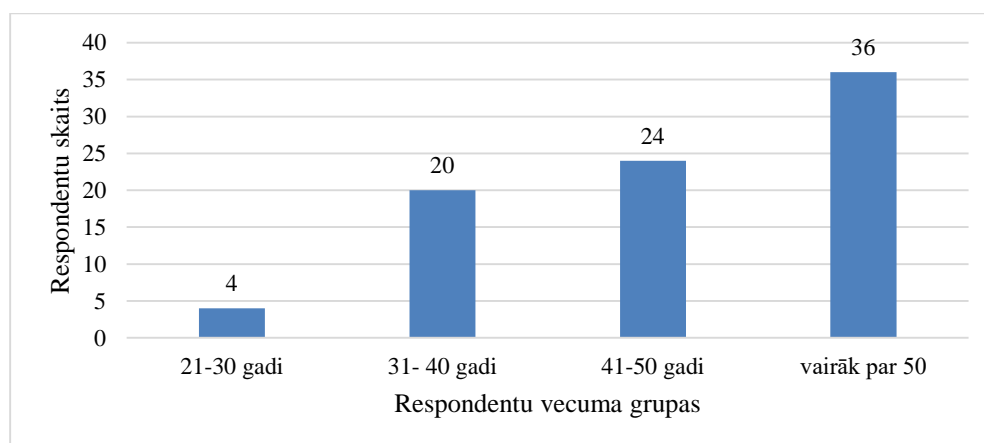
3.1. Vispārīzglītojošo skolu pedagogu aptaujas kopsavilkums

Maģistra darba ietvaros veiktais pētījums sastāvēja no diviem posmiem. Pirmajā posmā tika aptaujāti vispārīzglītojošo skolu pedagogi, ar mērķi: noskaidrot Saldus novada vispārīzglītojošo izglītības iestāžu pedagogu viedokli par projekta “Skolas soma” piedāvāto aktivitāšu izmantošanu un efektivitāti mācību procesa uzlabošanā. Aptaujas metode tika izvēlēta pētījuma vajadzībām, jo tā ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā iegūt informāciju par to, kā cilvēki domā, viņu vēlmēm, vajadzībām, uzskatiem, attieksmēm un viedokļiem. Mārtinsone u.c. (2016) norāda, ka aptaujas metode ir viena no biežāk izmantotajām datu ieguves metodēm, jo tai ir vairākas priekšrocības:

- 1) ātri iespējams iegūt liela skaita respondentu atbildes;
- 2) lēts aptaujas veids;
- 3) ērti uzdot standartizētus jautājumus.

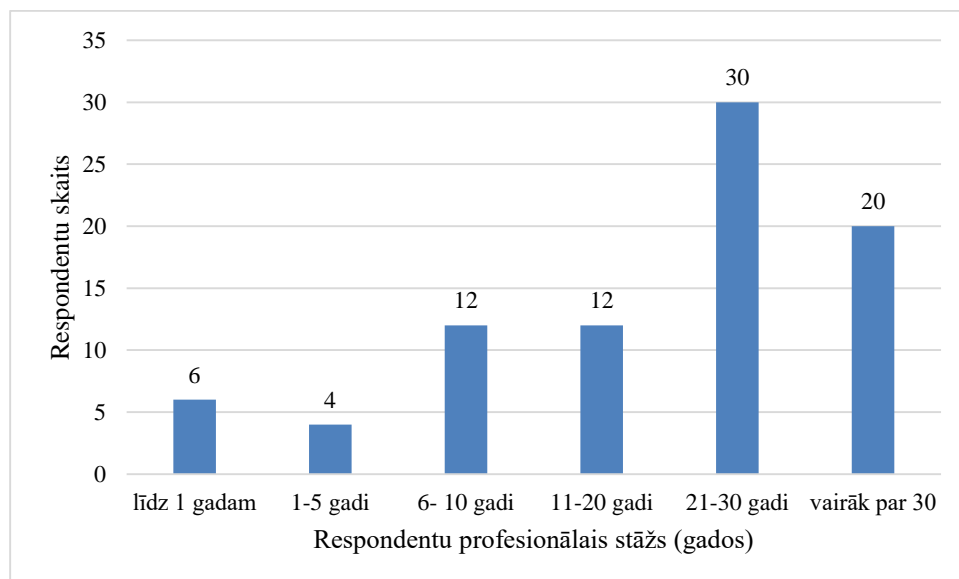
Maģistra darba autore anketēšanu kā informācijas ievākšanas metodi izvēlējās arī tā iemesla dēļ, ka mūsdienās tās veikšanai ir iespējams izmantot informācijas tehnoloģijas, veidojot un izplatot anketas tiešsaistē, kas procesu ievērojami paātrina un atvieglo iegūtās informācijas apstrādi, kā arī nodrošina epidemioloģiskās drošības ievērošanas principus COVID – 19 pandēmijas laikā, ļaujot izvairīties no tiešā kontakta ar respondentiem. Aptaujai tika izmantots maģistra darba autore izstrādāts informācijas vākšanas instruments - anketa. (sk.1. pielikumu). Aptaujas veikšanai tika izmantota tiešsaistes aptauju veikšanas vietne www.visidati.lv, un tās izplatīšanai tika izmantoti e-pasts un sociālie tīkli.

Aptaujā piedalījās 82 respondenti no Saldus novada vispārējās izglītības iestādēm.



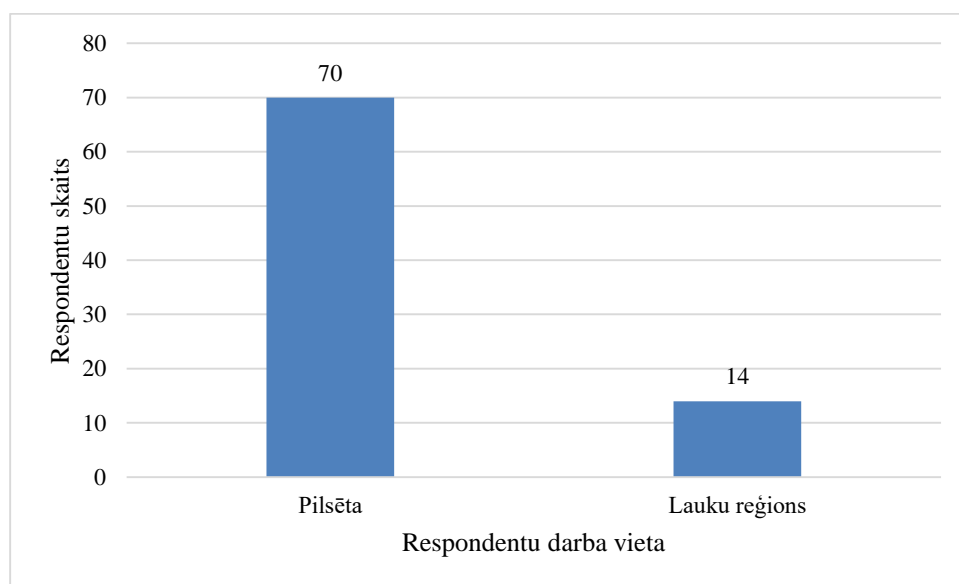
3.1.att. Respondentu iedalījums pēc vecuma

Lielākā respondentu grupa bija vecumā virs 50 gadiem (36), 24 respondenti bija vecuma grupā no 41 līdz 50 gadiem, bet 20 respondentu bija vecuma grupa no 31 līdz 40 gadiem. Vismazākā respondentu grupa bija vecuma posmā no 21 līdz 30 gadiem, no kuras aptaujā piedalījās tikai 4 dalībnieki. (sk. 3.1.att.).



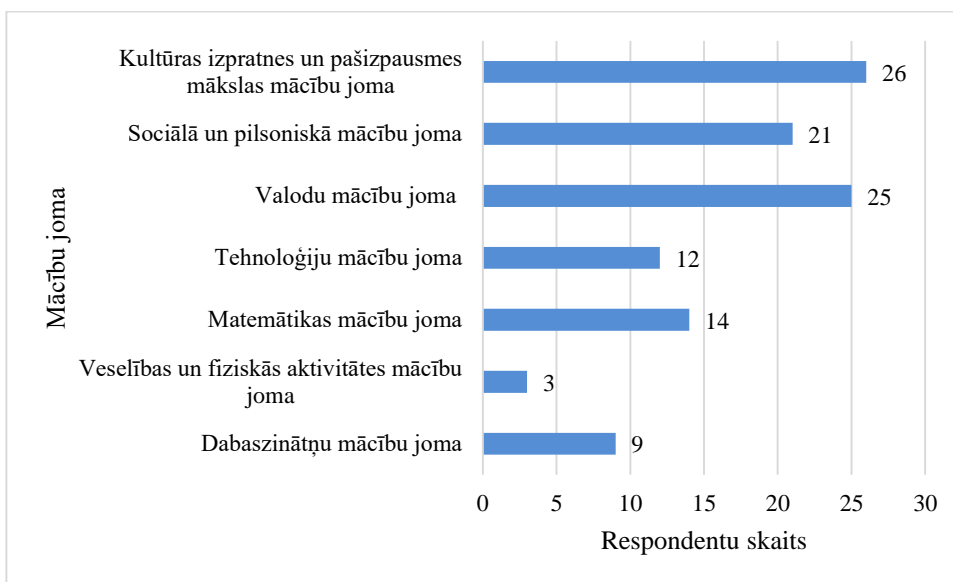
3.2.att. Respondentu iedalījums pēc profesionālā stāža

30 respondentu profesionālais stāžs bija 21 līdz 30 gadi, bet vairāk kā 30 gadus pedagoģijā nostrādājuši 20 respondenti. 6 līdz 10 gadus un 11 līdz 20 gadus pedagoģijā nostrādājuši 12 respondentu katrā grupā. 4 respondentu profesionālais stāžs bija 1 līdz 5 gadi, bet 6 respondenti profesionālās gaitas uzsākuši šajā mācību gadā. (sk.3.2.att.).



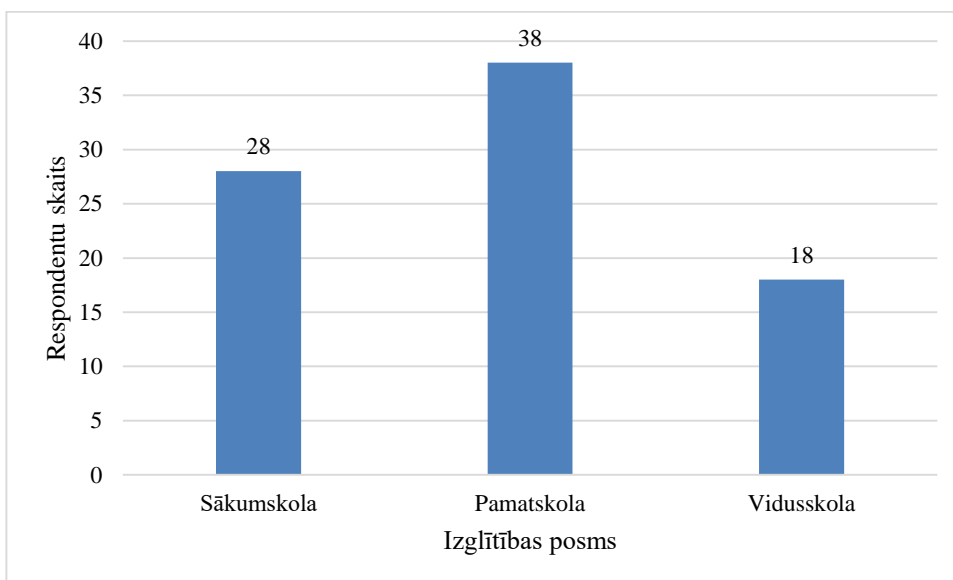
3.3.att. Respondentu iedalījums pēc darba vietām

Lielākā daļa aptaujas dalībnieku (70) pārstāvēja Saldus novada pilsētu skolas, bet 14 respondentu bija no lauku reģiona skolām. (sk.3.3.att.).



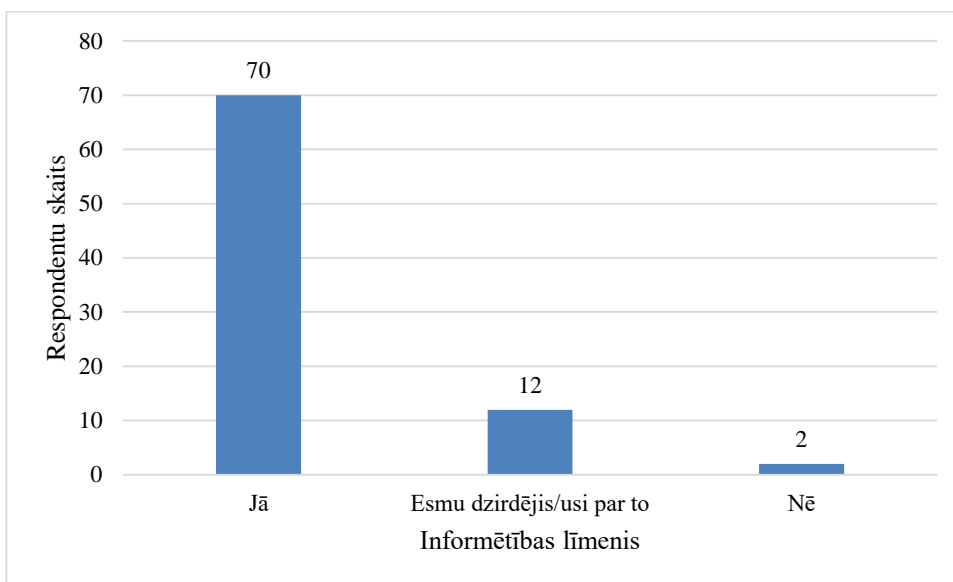
3.4.att. Respondentu pārstāvētās mācību jomas

Respondenti mācīja dažādus mācību priekšmetus, bet lielākais respondentu skaits bija kultūras izpratnes un pašizpaušmes jomā (vizuālā māksla, literatūra, mūzika, teātra māksla u.c.), kuru pārstāvēja 26 respondenti. 25 respondenti pārstāvēja valodu jomu, 21 – sociālo un pilsonisko mācību jomu (vēsture, sociālās zinības u.c.). 14 respondenti mācīja matemātiku, 12 – tehnoloģiju mācību jomu (dizains un tehnoloģija, datorika, inženierzinības). Dabas zinātņu jomā strādāja 9 respondenti, bet veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomā 3 respondenti. (sk.3.4.att.).



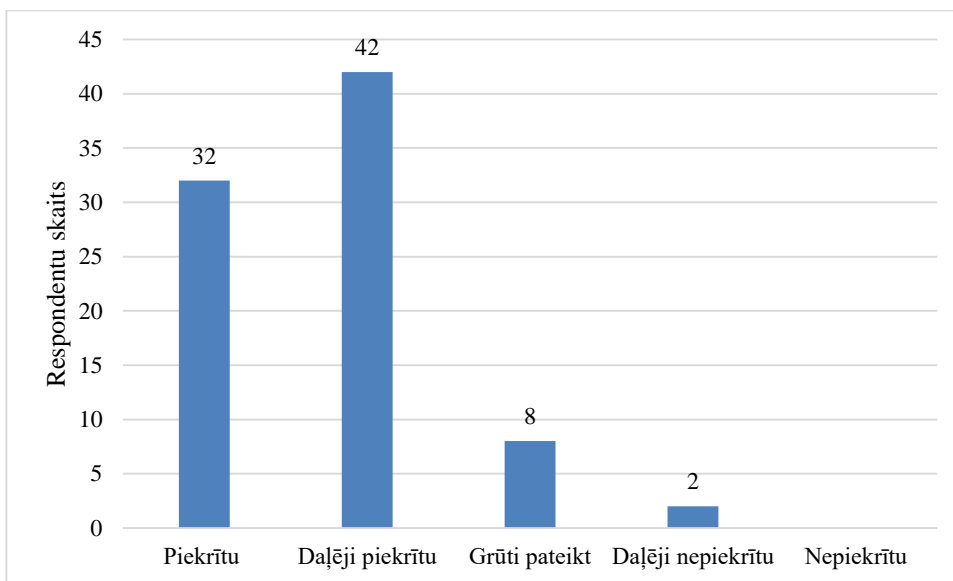
3.5.att. Respondentu pārstāvētais izglītības posms

Lielākā respondentu daļa (38) mācīja pamatskolas izglītības posmā un sākumskolā (28). (sk.3.5.att.). 18 respondenti pamatā strādāja vidusskolas izglītības posmā.



3.6.att. Respondentu informētība par projektu “Skolas soma”

Lielākā respondentu daļa (70) bija informēti par projekta “Latvijas skolas soma” mērķiem, uzdevumiem un piedāvātajiem pasākumiem. 12 respondenti bija par to dzirdējuši, bet 2 respondenti nebija informēti par projektu. (sk. 3.6.att.).

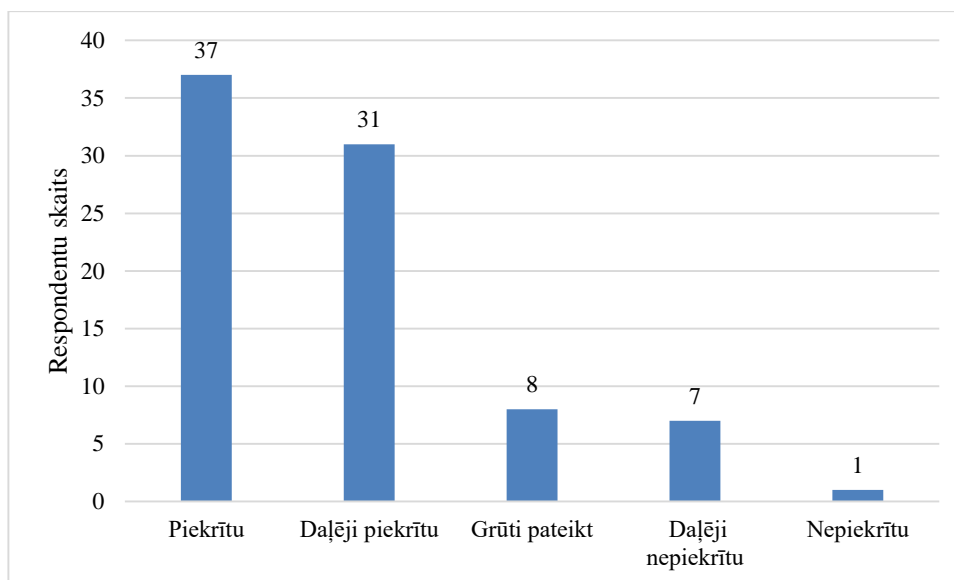


3.7.att. Respondentu viedoklis par projekta piedāvāto pasākumu atbilstību viņu priekšmeta/tu mācību saturam un uzdevumiem

42 respondenti uzskatīja, ka projekta “Latvijas skolas soma” piedāvātie pasākumi daļēji atbilst viņu mācīto priekšmetu saturam un uzdevumiem. (sk.3.7.att.).

32 respondenti piekrīta, ka viņu mācīto priekšmetu saturam un uzdevumiem projekta piedāvātie pasākumi atbilst pilnībā. 8 respondenti atbildēja, ka uz šo jautājumu ir grūti atbildēt, bet

2 respondenti uzskatīja, ka pasākumi neatbilst viņu mācību priekšmetu saturam un uzdevumiem. Respondentu atbildēs ir konstatējama korelācija ar mācību priekšmetu, ko viņi māca, kā arī ar reģionu, kurā strādā. Tā kā kultūrizglītības programma „Latvijas skolas soma” tika izveidota ar mērķi sniegt skolēniem iespēju iepazīt Latviju mākslas un kultūras norisēs, tajā skaitā arī izzinot Latvijas valstiskuma attīstības un saglabāšanas liecības, Latvijas kultūrainavu, kultūras vērtības un laikmetīgās izpausmes, vēsturisko mantojumu un radošās industrijas, sasaistot tās ar mācību un audzināšanas darba saturu, tajā piedāvāto pasākumu saturs galvenokārt mācību jomām, kuras ar to ir tieši saistītas: kultūras izpratnes un pašizpausmes joma, sociālā un pilsoniskā mācību joma un valodu joma, kas ir vistiešākajā veidā saistīta ar visām jomām. Līdz ar to mazāka sasaiste ar programmas pasākumiem ir eksakto jomu priekšmetiem, kuros atsevišķos gadījumos atbilstība mācību priekšmeta saturam un uzdevumiem var izpausties mazāk izteikti. Respondenti no pilsētu izglītības iestādēm uz šo jautājumu atbildēja piekrītošāk, salīdzinot ar kolēģiem no lauku reģioniem. Maģistra darba autore uzskata, ka šis ir viens no iemesliem, kādēļ nepieciešams veidot starpdisciplināras/starppriekšmetu stundas, lai vieglāk varētu sasaistīt piedāvātos pasākumus ar mācību priekšmetu saturu.

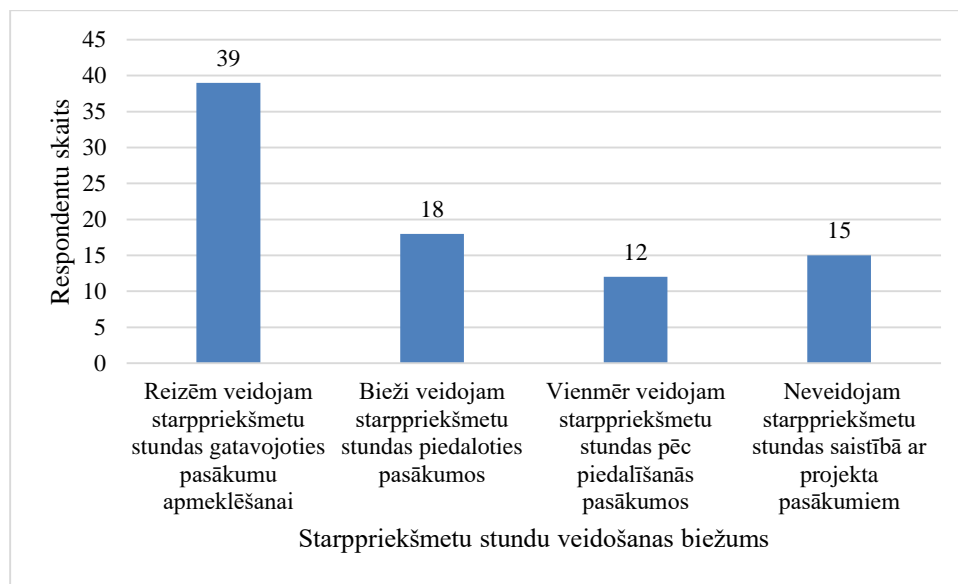


3.8.att. Respondentu viedoklis par starppriekšmetu saiknes veidošanu projekta pasākumos

Atbildot uz jautājumu, par iespēju veidot starppriekšmetu/starpdisciplināro saikni projekta pasākumu ietvaros, 37 respondenti atbildēja piekrītoši, 31 respondents piekrita daļēji. 8 respondenti uzskatīja, ka ir grūti atbildēt uz šo jautājumu, 7 respondenti daļēji nepiekrita šādai iespējai, 1 respondents pilnībā nepiekrita. (sk.3.8.att.).

Respondentu atbildēs uz šo jautājumu bija vērojama iepriekš noteiktā korelācija starp pilsētas un lauku reģionu izglītības iestādēm, kurā pilsētas izglītības iestāžu pedagogi projekta

aktivitāšu izmantošanā mācību procesā vieglāk saskatīja sasaisti ar mācību priekšmeta saturu un uzdevumiem. Apgalvojumam vairāk piekrita pedagogi, kuru darba stāžs bija vairāk par 6 gadiem, bet nepārsniedza 30 gadus. Maģistra darba autore to skaidro ar faktu, ka pedagogi, kuru profesionālais stāžs ir ilgāks, ir ļoti profesionāli, pieredzējuši, vairāk pieraduši strādāt patstāvīgi, līdz ar to, iespējams, neredz īpašu nepieciešamību sadarboties ar citu priekšmetu skolotājiem, īpaši tad, ja tie pārstāv citu mācīšanās jomu.

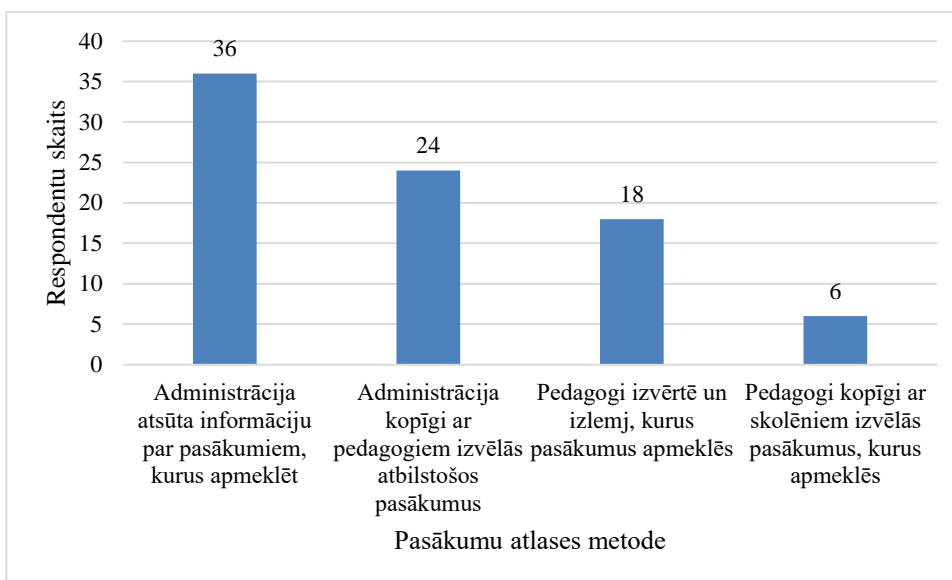


3.9.att. Respondentu veidotās starppriekšmetu stundas saistībā ar projekta pasākumiem

Atbildot uz jautājumu, cik bieži respondenti kopīgi ar kolēģiem veido starppriekšmetu stundas saistībā ar projekta pasākumiem, 39 respondenti atbildēja, ka reizēm veido tādas stundas. 18 respondentu apgalvoja, ja šādas stundas veido bieži, bet 12 – ka vienmēr veido starppriekšmetu stundas. 15 respondenti atzina, ka tādas projekta pasākumiem neveido vispār. (sk.3.9.att.).

Analizējot respondentu atbildes, tika konstatēts, ka salīdzinoši maz kopīgas starppriekšmetu stundas ar kolēģiem veido pedagogi ar darba stāžu līdz 5 gadiem. Piemēram, no 6 respondentiem, kuri šajā mācību gadā uzsāka profesionālo darbību, tikai viens norādīja, ka reizēm veido šādas stundas. Salīdzinoši mazu aktivitāti šajā jautājumā uzrādīja sākumskolas pedagogi, aktīvāki bija vidusskolas un pamatskolas pedagogi (5. – 7. klases). Maģistra darba autore šādu situāciju izskaidro ar to, ka jaunie pedagogi vēl nav tik labi iepazinušies ar kolēģiem, turklāt gan jaunajiem pedagogiem, gan tiem, kuri strādājuši izglītības iestādē jau ilgāku laiku, šķēršļus sadarbībai, iespējams, uzliek pandēmijas ierobežošanas pasākumi, tajā skaitā arī ilgstošais attālinātais mācību process, kura laikā pedagogiem papildus slodzi uzlika nepieciešamība plānot un vadīt stundas tiešsaistē. Turklāt liela daļa pedagogu, pārsvarā tie, kuri māca gan sākumskolā, gan pamatskolā, kā arī tie, kuru daļa mācāmo klašu regulāri mācījās attālināti karantīnas dēļ,

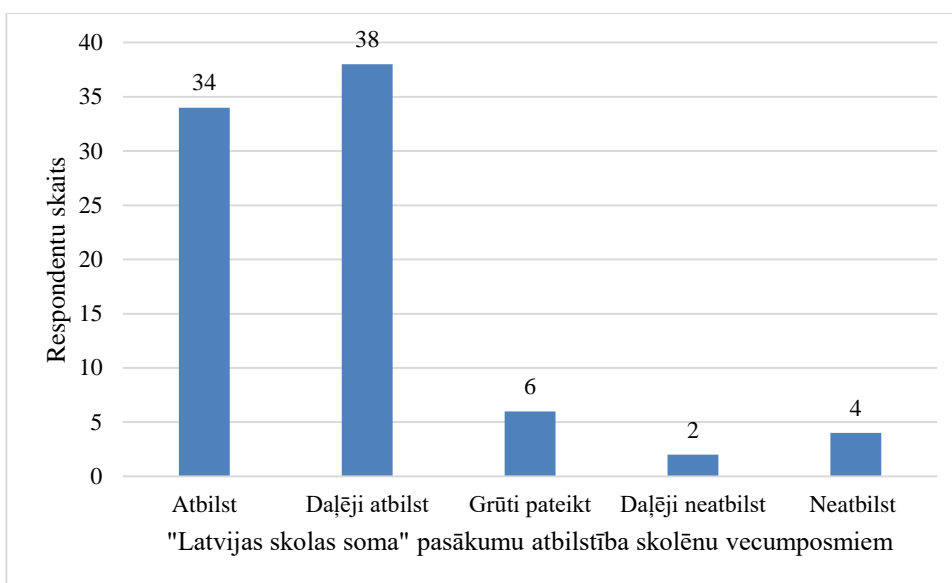
strādāja paralēli gan skolā, gan attālināti, kas mācību procesu padarīja vēl komplicētāku. Līdz ar to mazāk laika un citu resursus atlika starppriekšmetu stundu plānošanai, jo to kvalitāti nodrošina tieši savlaicīga un atbilstoša plānošana un materiālu gatavošana.



3.10.att. Projekta “Latvijas skolas soma” apmeklējamo pasākumu atlasē metodes respondentu izglītības iestādēs

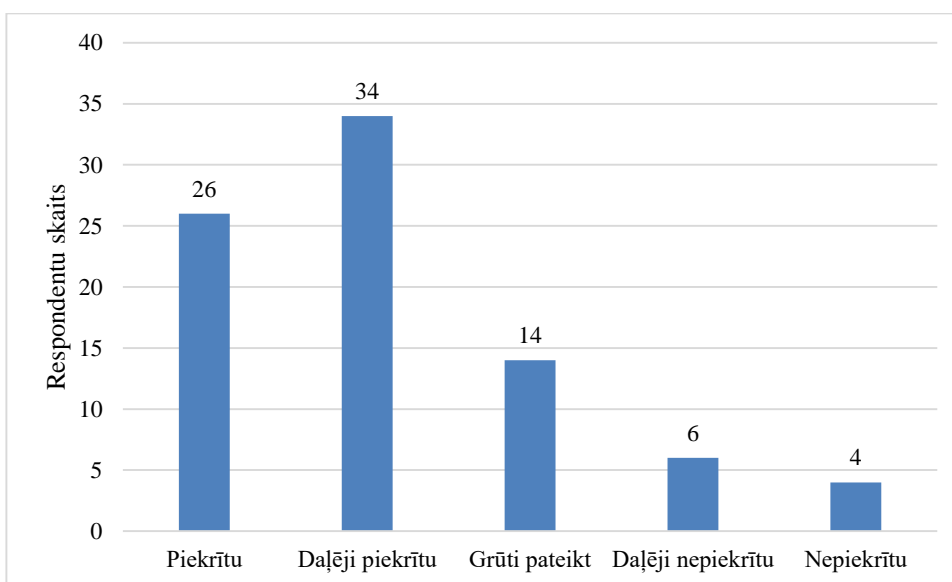
Izvērtējot metodes, ar kādām izglītības iestādēs tiek izvēlēti projekta pasākumi, kurus apmeklēt, 36 respondenti norādīja, ka saņem no administrācijas informāciju par pasākumiem, kurus viņi var apmeklēt. 24 respondenti atbildēja, ka viņi izvēlas apmeklējamos pasākumus kopīgi ar administrāciju, bet 18 respondenti apgalvoja, ka viņi paši izvēlas apmeklējamos pasākumus. 6 respondenti norādīja, ka izvēlas pasākumus kopīgi ar skolēniem. (sk.3.10.att.).

Izvērtējot rezultātus, tika konstatēts, ka tie pedagogi, kuri paši vai kopīgi ar administrāciju varēja izvēlēties pasākumus, bija aktīvāki arī starppriekšmetu saiknes veidošanā un pozitīvāk vērtēja pasākumu atbilstību mācību priekšmeta saturam un uzdevumiem, kas apliecina, cik būtiska nozīme ir pedagogu iesaistīšanai atlasē procesā, jo viņi labāk par citām iesaistītajām personām var izvērtēt pasākumu atbilstību, un iespēja izteikt savu viedokli ir nozīmīga arī no psihoemocionālā aspekta, jo liecina par administrācijas cieņpilnu attieksmi pret saviem pedagogiem un viņu viedokļa uzklaušāšanu.



3.11.att. Respondentu viedoklis par pasākumu atbilstību skolēnu vecumposmiem

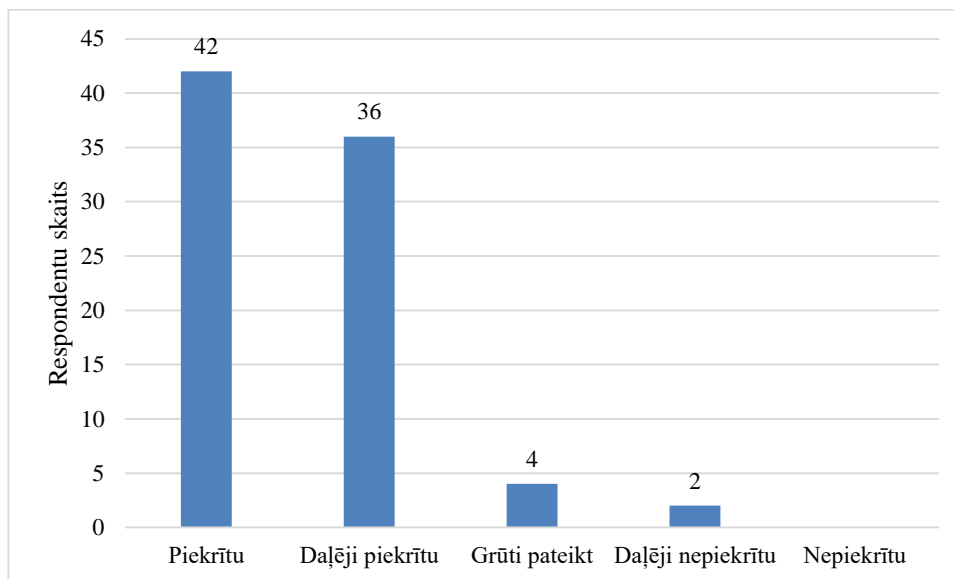
Izvērtējot projektā piedāvāto pasākumu atbilstību norādītajiem skolēnu vecumposmiem, 34 respondenti uzskatīja, ka tie pilnībā atbilst, 38 respondenti uzskatīja, ka tie atbilst daļēji. (sk.3.11.att.). 6 respondenti nevarēja atbildēt uz šo jautājumu, 2 uzskatīja, ka pasākumi atbilst daļēji, bet 4 – ka pasākumi vispār neatbilst skolēnu vecumposmiem. Pasākumu neatbilstību skolēnu vecumposmam pārsvarā norādīja pedagogi ar nelielu profesionālo stāžu un pedagogi no lauku reģionu izglītības iestādēm.



3.12.att. Respondentu viedoklis par skolēnu interesi aktivitāšu laikā

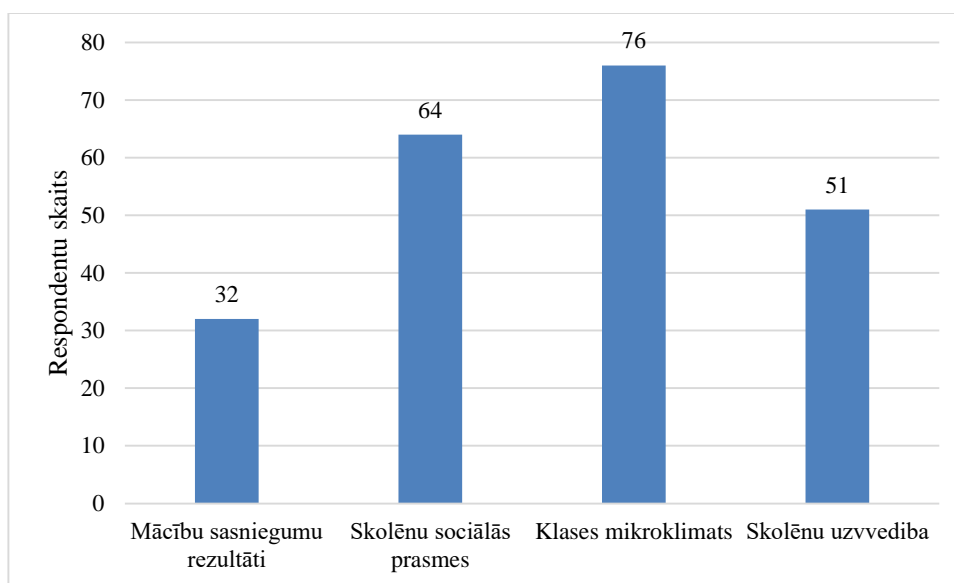
Skolēnu interesi aktivitāšu laikā apstiprināja 26 respondenti, daļēji apstiprināja 34 respondenti. (sk.3.12.att.). 14 respondenti atbildēja, ka viņiem ir grūti spriest, vai skolēniem ir interesanti projekta piedāvātie pasākumi. 6 respondenti uzskatīja, ka skolēnus tie daļēji neinteresē,

bet 4 – ka tie vispār skolēnus neinteresē. Maģistra darba autore uzskata, ka šeit, pirmkārt, parādās atšķirība starp lauku un pilsētas skolēniem, jo lauku reģionu pedagogi visi norādīja, ka skolēnus interesē pasākumi. Iespējams, galvenais cēlonis tam ir ierobežotās kultūras pasākumu un izklaides iespējas laukos, īpaši pandēmijas ierobežojumu laikā. Otrkārt, izšķirošais varētu būt skolēnu ģimeņu materiālais stāvoklis, jo sociāli un materiāli labvēlīgās ģimenēs bērni regulāri piedalās dažādās kultūras, mākslas, sporta un citās aktivitātēs, ko nevar teikt par maznodrošinātu un nelabvēlīgu ģimeņu bērniem.



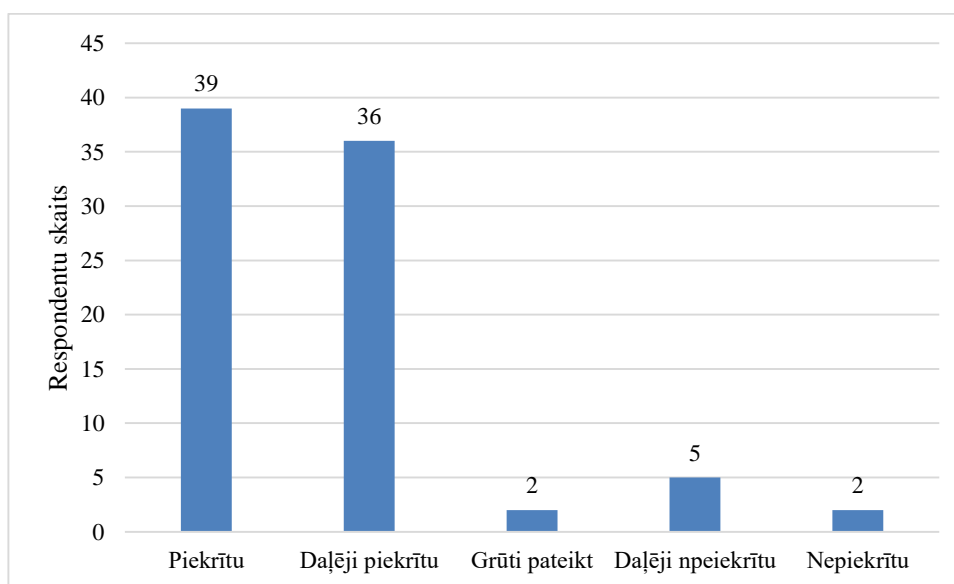
3.13.att. Respondentu viedoklis par skolēnu kompetenču veidošanas aktivitāšu ietekmē

Vērtējot projekta pasākumus no skolēnu kompetenču veidošanas aspekta, 42 respondenti uzskatīja, ka pasākumi palīdz veidot kompetences, 36 respondenti daļēji piekrita šādam apgalvojumam. (sk.3.13.att.). 4 respondenti daļēji tam nepiekrita, bet 2 respondenti pilnībā tam nepiekrita. Maģistra darba autore uzskata, ka šeit parādās korelācija starp pedagogiem, kuri neredz projekta piedāvāto pasākumu sasaisti ar mācību priekšmeta saturu un uzdevumiem, jo pedagogi, kuri aktīvi iesaista skolēnus un paši iesaistās aktivitātēs, tās plānojot un veidojot starpdisciplināru saikni, var veicināt skolēnu kompetenču attīstību ar praktiski jebkuru mācību metožu un materiālu palīdzību.



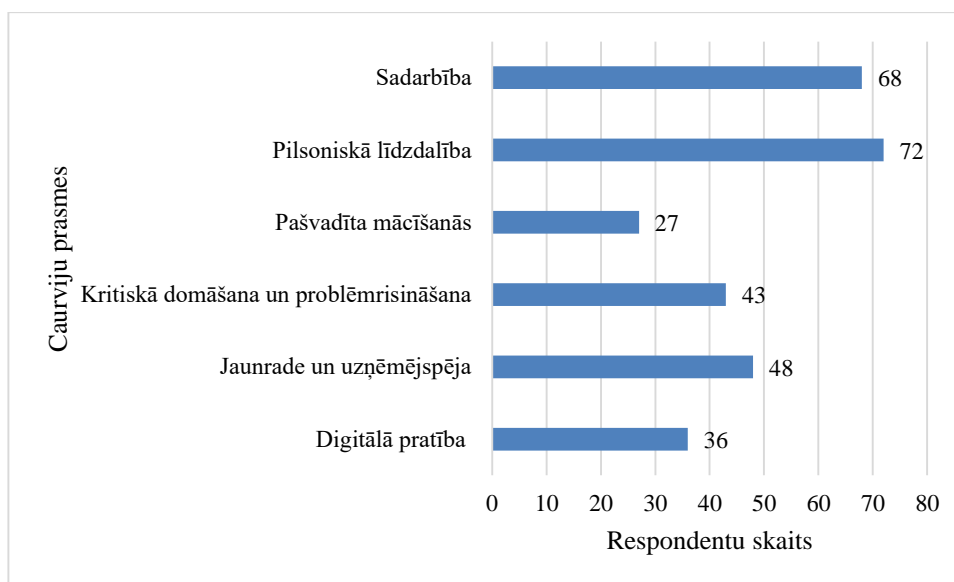
3.14.att. Respondentu viedoklis par uzlabojumiem pēc projekta pasākumu apmeklēšanas

Kā būtiskākos uzlabojumus pēc projekta pasākumu apmeklēšanas, 76 respondenti norādīja klases mikroklimate uzlabošanu, bet 64 - skolēnu sociālo prasmju uzlabošanu. (sk. 3.14.att.). 51 respondents novēroja uzlabojumus skolēnu uzvedībā, bet 32 atzīmēja uzlabojušos mācību sasniegumu rezultātus. Maģistra darba autore uzskata, ka saistība starp pasākumu apmeklējumiem un skolēnu uzvedības un klases mikroklimate uzlabošanu ir saistīta tādā veidā, ka skolēni atgriežoties skolā pēc ilgstošajiem pandēmijas ierobežojumiem, mājās un attālinātās mācīšanās ne vienmēr spēja savu uzvedību kontrolēt atbilstoši vispārpieņemtajām normām. Pasākumu apmeklēšana kopā ar klases biedriem un pedagogiem bija pozitīvas emocijas radošs, līdz ar to arī disciplinējošs pasākums.



3.15.att. Respondentu viedoklis par caurviju prasmju apguves iespēju projekta aktivitātēs

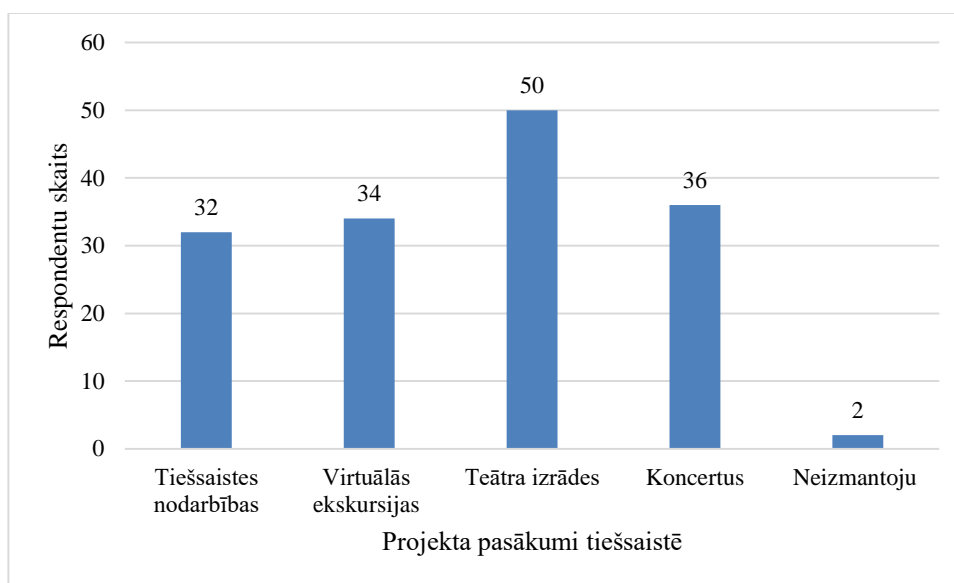
Izvērtējot projekta pasākumu ietekmi uz caurviju prasmju veidošanos skolēniem, 39 respondenti atbildēja apstiprinoši, 36 respondenti daļēji piekrita, ka pasākumi veicina prasmju attīstību. 2 respondenti atbildēja, ka viņiem ir grūti to pateikt, 5 respondenti norādīja, ka daļēji nepiekrīt šādam apgalvojumam, bet 2 respondenti nepiekrita pasākumu pozitīvai ietekmei uz caurviju prasmju apguvi skolēniem projekta pasākumu apmeklēšanas rezultātā. (sk.3.15.att.).



3.16.att. Respondentu viedoklis par skolēnu apgūtajām caurviju prasmēm

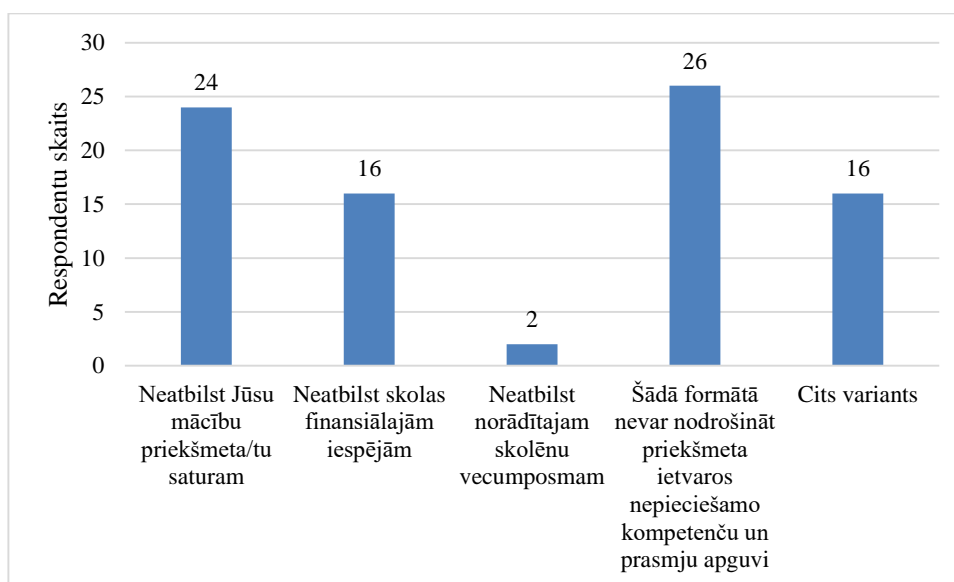
Izvērtējot, kuras tieši caurviju prasmes visvairāk tiek attīstītas projekta pasākumos, kā visvairāk attīstītā tika norādīta pilsoniskā līdzdalība, kuru atzīmēja 72 respondenti. (sk.3.16.att.).

Sadarbības prasmes attīstību norādīja 68 respondenti, bet 48 respondenti atzīmē jaunrades un uzņēmējspējas prasmju attīstību. 43 respondenti norādīja uz kritiskās domāšanas un problēmrisināšanas prasmju attīstīšanu. Digitālo prasmi atzīmēja 36 respondenti, bet pašvadītu mācīšanos tikai 27 respondenti. Līdz ar to var secināt, ka projekta aktivitātēs tomēr netiek attīstīta viena no svarīgākajām prasmēm, kas nosaka mūsdienīga izglītības procesa norisi, - pašvadītas mācīšanās prasme, netiek pilnībā attīstīta.



3.17.att. Respondentu izmantotie tiešsaistes pasākumi pandēmijas laikā

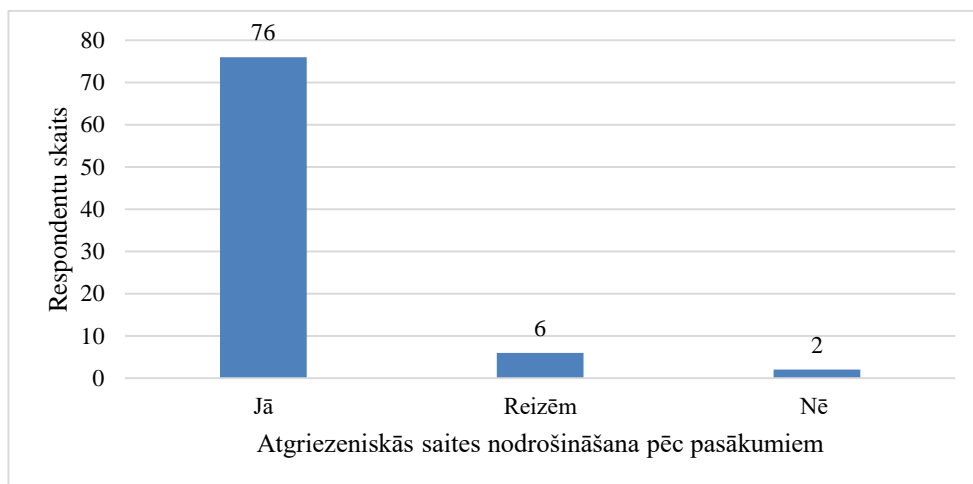
Vērtējot projekta ietekmi uz izglītības kvalitāti no vides pieejamības aspekta, respondenti tika aicināti norādīt, vai ir izmantojuši projekta piedāvātās iespējas apmeklēt pasākumus tiešsaistē. 50 respondenti norādīja, ka virtuāli apmeklējuši teātra izrādes. (sk. 3.17.att.). 36 respondenti klausījās koncertus, 34 kopā ar skolēniem devās virtuālās ekskursijās. 32 respondenti iesaistīja savus audzēkņus tiešsaistes nodarbībās. 2 respondenti (vecuma grupā virs 50 gadiem) norādīja, ka nav izmantojuši nevienu no piedāvātajām aktivitātēm.



3.18.att. Iemesli, kāpēc respondenti neizmanto tiešsaistes pasākumus

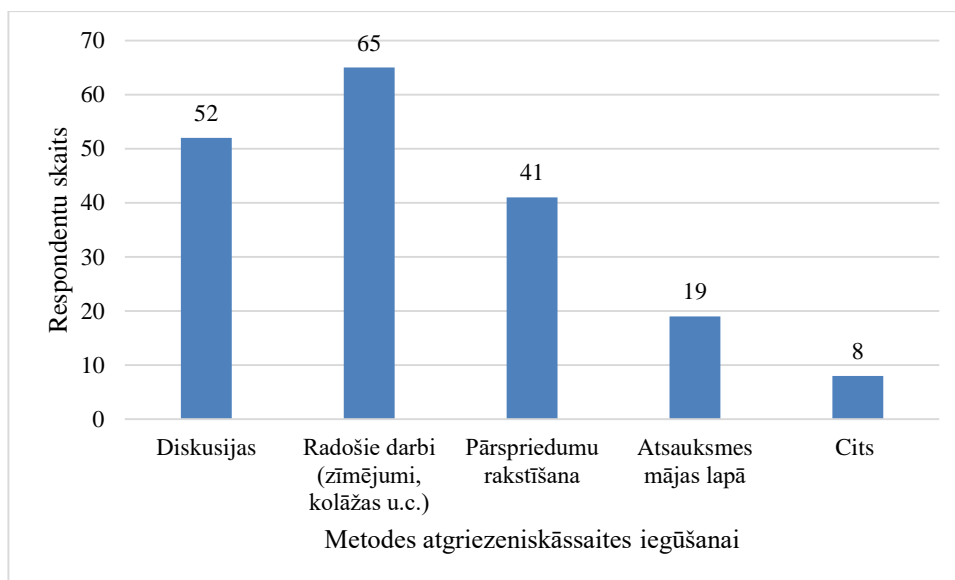
Kā galvenos iemeslus, kāpēc respondenti neizmantoja pasākumu attālināto apmeklēšanas iespēju, 26 norādīja, ka šādā formātā nav iespējams skolēniem nodrošināt priekšmeta ietvaros apgūstamās prasmes un kompetences. (sk.3.18.att.).

24 respondenti uzskatīja, ka piedāvājums neatbilda viņu mācību priekšmeta saturam. 16 respondentu atzinās, ka pasākumu izmaksas neatbilda skolas finansiālajām iespējām, tik pat – ka pastāvēja citi varianti. 2 respondenti atbildēja, ka piedāvātie pasākumi neatbilda skolēnu vecumposmam.



3.19.att. Skolēnu atgriezeniskās saites nodrošināšana pēc pasākumiem

Apzinoties, cik svarīga ir atgriezeniskās saites nodrošināšana skolēniem, respondentiem tika uzdots jautājums par tās nodrošināšanu pēc projekta pasākumu apmeklēšanas. 76 respondenti apgalvoja, ka tā tiek nodrošināta vienmēr. (sk.3.19.att.). 6 respondenti atzina, ka nodrošina tās iegūšanu reizēm, bet 2 – ka tādu neiegūst vispār. Arī šī jautājuma atbildēs parādījās tā pati likumsakarība, kas runājot par piedāvāto pasākumu atbilstību mācību priekšmeta saturam un uzdevumiem.



3.20.att. Metodes atgriezeniskās saites iegūšanai no skolēniem

Kā biežāk izmantotās metodes atgriezeniskās saites iegūšanai no skolēniem, 65 respondenti norādīja dažādus radošos darbus. (sk.3.20.att.). Visbiežāk šādu atgriezeniskās saites formātu izmantoja sākumskolas un pamatskolas pedagogi, kas ir saprotams, jo mazākiem bērniem vieglāk ir izteikt savas emocijas radošu izpausmju veidā. 52 respondenti organizēja skolēniem diskusijas, bet 41 – uzdeva rakstīt pārspriedumus. 19 pedagogi skolēnus iesaistīja atsauksmju rakstīšanā skolas mājas lapā. 8 norādīja uz citām metodēm, tajā skaitā videomontāžām, eksperimentu atkārtošānu un lugu iestudēšanu klasē, lai izmēģinātu teātra mākslu. Apkopojot atbilžu rezultātus uz šo jautājumu, var secināt, ka kopumā visi aptaujātie pedagogi apzinās atgriezeniskās saites un refleksijas nozīmi efektīvā, mūsdienīgā mācību procesā.

3.2. Ekspertu interviju izvērtējums

Maģistra darba pētījuma otrajā posmā tika veiktas daļēji strukturētas intervijas ar ekspertiem, ar mērķi: noskaidrot vispārējās izglītības iestāžu pārstāvju viedokli par projekta “Latvijas skolas soma” nozīmību skolu jaunatnes kultūrizglītībā un tā piedāvāto aktivitāšu atbilstību izglītojamo interesēm un saskaņotību ar mācību saturu. Ekspertu intervija tika izvēlēta, jo, saskaņā ar Mārtinsoni u.c. (2016), tai, kā informācijas ievākšanas metodei ir tādas priekšrocības, kā iespēja iegūt informāciju par respondenta viedokli un uzskatiem, intervijas laikā ir iespējams izvērtēt saņemtās informācijas patiesumu, daļēji strukturēta intervija sniedz iespēju intervijas gaitā uzdot papildus jautājumus, lai padziļināti izprastu pētāmo problēmu, balstoties uz procesā iegūto informāciju un intervētājam ir tiešs kontakts ar respondentu, kas nepieciešamības gadījumā dod iespēju padziļināti izskaidrot jautājuma kontekstu. Maģistra darba autore atzīst, ka intervijai ir arī zināmi trūkumi, tajā skaitā nepieciešamība patērēt diezgan daudz laika, lai iegūtu informāciju un to aprakstītu, kā arī intervētāja iespēja ar savu viedokli ietekmēt respondenta atbildes.

Pētījuma ietvaros uz interviju tika uzaicināti četri izglītības iestāžu pārstāvji, kuri ikdienā koordinē projekta “Latvijas skolas soma” savās izglītības iestādēs.

1. **I. Kļava**, Saldus Izglītības pārvaldes Interesu un audzināšanas darba speciāliste. Pārrauga projekta Latvijas skolas soma īstenošanu Saldus novadā, atbildīgā par aktivitāšu izpildi novada izglītības iestādēs;
2. **B. Rozentāle**, Mārupes valsts ģimnāzija, aktīva un gados jauna skolotāja, kura regulāri iesaista savus audzēkņus projekta aktivitātēs un sadarbojas ar kolēģiem to apgūšanā. Strādā ar sākumskolas posma izglītojamajiem, bija interesanti salīdzināt projekta Latvijas skolas somas norises dažādos izglītības posmos;

3. **L. Kuskova**, Saldus pamatskolas direktores vietniece izglītības jomā, matemātikas skolotāja. Ir atbildīga un iesaistīta no izglītības iestādes administrācijas puses par projekta Latvijas skolas soma satura izvēli un informācijas nodošanu klašu audzinātājiem, kā arī veic uzskaiti par pasākumu norišu skaitu mācību gada laikā un to izmaksām, apkopotās ziņas nododot novada izglītības pārvaldei. Strādā ar pamatskolas posma izglītojamajiem;

4. **L. Uzulniece**, Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolas lietvede. Ir atbildīga un iesaistīta no izglītības iestādes administrācijas puses par projekta Latvijas skolas soma satura izvēli un informācijas nodošanu klašu audzinātājiem, kā arī veic uzskaiti par pasākumu norišu skaitu mācību gada laikā un to izmaksām.

Respondentu viedoklis par projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojies un tiek veiksmīgi realizēts novadā/pilsētā

Atbildot uz šo jautājumu, respondentu domas dalījās. Trīs respondenti informēja, ka viņu novados/pilsētās izglītības iestādes aktīvi iesaistās programmā, intensīvi izmantojot programmas "Latvijas skolas soma" piedāvātos pasākumus, lai paplašinātu skolēnu redzesloku, papildinātu mācību saturu un veicinātu skolēnu vispusīgu attīstību. Katrs izglītojamais ir vismaz reizi piedalījies kādā no kultūras notikumiem, bet ir skolas, kurās skolēni pat vairākas reizes ir izdzīvojuši kādu no kultūras aktivitātēm. Īpaši nozīmīgi bija programmas piedāvātie pasākumi kļuvuši attālinātā mācību procesa laikā, kad tajos kopīgi ar bērniem piedalīties varēja arī pārējie ģimenes locekļi. Šo informāciju apstiprina izglītības iestāžu mājas lapas, kurās regulāri tiek ievietota informācija par kārtējām aktivitātēm, kurās skolēni piedalījušies.

Viens respondents atzina, ka vietējā novadā izglītības iestādes programmas "Latvijas skolas soma" piedāvātos pasākumus pagaidām izmanto salīdzinoši maz, uzskatot, ka šobrīd pārsvarā notiek centieni piešķirtā projekta finansējumu iztērēt apzinīgi, ar mērķi apgūt līdzekļus, piemeklējot puslīdz atbilstošu saturu skolēnu vecumam. Kā galveno ietekmējošo faktoru šādai situācijai respondents norādīja laika un pieredzes trūkumu šādas programmas aktivitāšu integrēšanai mācību procesā, kā arī skolotāju salīdzinoši vājo atsaucību piedalīties programmas aktivitātēs. Viņaprāt, lai mazinātu šo problēmu, būtu nepieciešama lielāka skolotāju aktivitāte, viņu iesaiste un informēšana, kas palīdzētu ātrāk apzināties projekta vērtību un nozīmīgumu, kā arī iespējamus ieguvumus no tā piedāvāto aktivitāšu izmantošanas.

Respondentu viedoklis par projekta “Latvijas skolas soma” nozīmi un sniegtajiem ieguvumiem skolu jaunatnes kultūrizglītībā un izglītībā kopumā

Kopumā visi respondenti uzskaitīja līdzīgus ieguvumus, uzsverot projekta nozīmi izglītības procesā. Galvenie no tiem bija:

- 1) daudzas no piedāvātajām kultūras aktivitātēm stiprina skolēnu nacionālo identitāti un pilsoniskumu;
- 2) mūsdienīgs, aktuāls pasākumu klāsts (koncerti, izrādes, tematiskās nodarbības), kas bagātina skolēnu mācību pieredzi, uzrunājot personīgi par aktuālām tēmām un padarot mācīšanos daudzpusīgu;
- 3) pateicoties finansējumam, kultūras aktivitāšu pieejamība tiek nodrošināta pilnīgi visiem skolēniem, līdz ar ko tiek mazināta sociālā nevienlīdzība, jo ārpus šīs programmas ietvariem ne visiem skolēniem būtu iespēja piedalīties kultūras pasākumos un norisēs;
- 4) piedāvāto pasākumu klāsta dažādība ļauj atrast skolēnu vecumposmam, interesēm, vajadzībām un vēlmēm piemērotāko aktivitāti, kas veicina skolēnu izaugsmi, ļauj patstāvīgi domāt un analizēt, veicinot metakognitīvo procesu attīstību;
- 5) iespēja iekļaut kultūras norises skolu mācību un audzināšanas procesā skolotājiem ļauj iziet ārpus viena mācību priekšmeta robežām, veidojot starppriekšmetu/starpdisciplināro saikni;
- 6) sniedz iespēju skolēniem un skolotājiem darboties radošāk.

Respondentu viedoklis par mācību procesa kvalitātes uzlabojumiem no projekta “Latvijas skolas soma” aktivitātēm

Runājot par to, vai projekta “Latvijas skolas soma” piedāvātās aktivitātes uzlabo mācību procesa kvalitāti, visi respondenti bija vienprātis, ka šādi uzlabojumi ir, minot dažādus piemērus. Īpaši tika uzsvērts tas, ka visas programmas "Latvijas skolas soma" aktivitātes tiek sasaistīta ar mācību saturu. Nozīmīgs respondentiem bija fakts, ka pirms aktivitātēm vienmēr tiek īstenots sagatavošanās posms, savukārt pēc aktivitātes - saņemta atgriezeniskā saite.

Kā būtisks kvalitāti veicinošs faktors tika minēts tas, ka šādi mācību saturs tiek sasaistīts ar dažādām ikdienas, kultūras un izklaides aktivitātēm, kas veicina skolēnu kompetenču attīstību un mācību sasaisti ar reālo dzīvi. To veicina arī skolēniem svarīgu jautājumu aktualizēšana, piemēram, teātra izrādēs, kur tie tiek apspēlēti no dažādiem aspektiem, piemēram, savstarpējās

attiecības. Šāda mākslinieciskas pieeja problēmu atspoguļošanā ļauj aktīvāk iesaistīt skolēnus, rada līdzpārdzīvojumu, liek viņiem domāt par vērtībām un to nozīmi dzīvē, attieksmi, uzskatiem un citiem svarīgiem jautājumiem. Šādi skolēni var apgūt vispārīgās prasmes un iemaņas, kuras noderēs turpmākajā dzīvē, kā arī tiek veicināta starpdisciplinārā pieeja mācību procesam. Rezultātā tiek attīstītas daudz patstāvīgās mācīšanās prasmes, notiek aktīvs izziņas process, tiek attīstīta kultūras izpratnes un izpausmes kompetence, programma pilnveido skolēnu spēju būt radošiem, inovatīviem, domāt kritiski, sadarboties .

Pozitīvi vērtējams ir tas, ka šādi mācību process kļūst dažāds un ir aktīvāks, ietverot citas metodes un mainot vidi, ne tikai izmantojot darbu klasē, nevis tikai sarunas par, piemēram, teātri un lugas izlasīšana, bet arī reāla teātra izrāde ar visu pieredzi, kas veidojas apmeklējot teātra izrādi.

Respondentu viedoklis par projekta “Latvijas skolas soma” piedāvāto pasākumu klāsta atbilstību mācību saturam un saskaņotību ar to

Jau iepriekš tika minēts, ka respondenti norādīja visu programmas "Latvijas skolas soma" aktivitāšu sasaisti ar mācību saturu, tomēr izvērtējot to, cik pilnvērtīga ir šo aktivitāšu sasaiste un saskaņotība ar mācību saturu, viņu domas dalījās.

Divi respondenti pauda uzskatu, ka piedāvāto pasākumu klāsts pilnībā atbilst mācību saturam, papildinot skolēnu zināšanas un izpratni par kultūras procesiem Latvijā, un ka katram mācību priekšmetam, atbilstoši tajā apgūstamajām tēmām, ir iespējams atrast piemērotu aktivitāti programmā. Tika apgalvots arī, ka gan klātienē, gan attālināti aktivitāšu piedāvājuma klāsts ir ļoti bagātīgs, ietverot muzejpedagoģiskās nodarbības, teātri, cirks, koncertus, tematiskās nodarbības, kino un citas aktivitātes.

Savukārt pārējie divi respondenti uzsvēra, ka viņu pieredze liecina - piedāvājums tikai daļēji atbilst mācību saturam, rezultātā nedaudz papildinot skolēnu zināšanas un izpratni par kultūras procesiem Latvijā, atzīstot, ka bijusi arī negatīva pieredze ar izmanto projekta aktivitātēm, kuras nav bijušas atbilstoša norādītajam vecumposmam un nav sasniegusi iespēju. Jāatzīst, ka ir diezgan sarežģīti izprast un savienot dažādās gaumes un dažādos uzskatus par to, kas pedagogiem un programmas gatavotājiem liekas svarīgāks un aktuālāk tūri subjektīvu iemeslu dēļ. Arī tas, ka aktivitāte teorētiski ir pielāgota atbilstošiem vecumiem un atbilstoši izglītības iestādei, negarantē vienlīdzīgu skolēnu interesi par to un iesaisti, jo viņu izpratne, pieredze dalībai līdzīgos pasākumos ir krasi atšķirīga un par kādu vienu pasākumu noteikti nebūs līdzīga.

Izglītojamo iesaiste pasākumu plānošanā un organizēšanā respondentu pārstāvētajās izglītības iestādēs

Arī informējot par šo aspektu, respondentu atbildes dalījās. Divu respondentu pārstāvētajās izglītības iestādēs koordinatori katrai klašu grupai regulāri izveido pasākumu piedāvājumu, ar kuru tiek iepazīstināti atbilstošo klašu skolēni, tās audzinātāji un priekšmetu skolotāji, pēc tam visi kopīgi vienojas par TOP 3 pasākumiem, kurus prioritārā secībā mācību gada ietvaros vēlētos apmeklēt. Skolēniem tiek piedāvāta iespēja izvēlēties, kurās kultūras un mākslas norisēs viņi vēlētos piedalīties, kas arī tiek ņemts vērā plānojot kopīgās norises klasēs un skolās. Skolēniem ir iespēja izteikt savas vēlmes un priekšlikumus, ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem pasākumiem. Skolēni tiek arī aktīvi iesaistīti pasākumu organizēšanā, īpaši tad, ja pasākums notiek skolā. Tad vienas klases skolēni iekārto notikumam paredzēto telpu, sagatavo ziedus mākslinieku sveikšanai, pēc pasākuma cita klase visu sakārto. Pēc dalības pasākumos skolēni tiek iesaistīti reportāžu un publikāciju gatavošanā skolu mājas lapām un vietējai presei, sniedzot atgriezenisko saiti par pasākumiem.

Viens respondents informēja, ka viņa pārstāvētajā izglītības iestādē tiek nodrošināta informācija par programmas aktivitātēm, bet skolēnu iesaisti tajās klases audzinātājs un priekšmetu skolotāji organizē pēc saviem ieskatiem. Atsevišķos gadījumos tiek veiktas balsošanas klasē pirms tā un diskusijas pēc pasākuma apmeklēšanas. Kad programmas aktivitātes notika klātienē, daļa skolēnu arī piedalījās mākslinieku uzņemšanā un telpu sagatavošanā.

Ceturtais respondents atzina, ka vienīgais veids, kā izglītojamo un skolotāju iesaiste tiek veicināta, notiek caur saziņu e-pastā un telefoniski, e-pastā atsūtot piedāvājumu, kuram var pieteikties, un kur var piedalīties, nepieciešamības gadījumā atbildot uz jautājumiem telefoniski. Pasākumam norisinoties klātienē, telpu sagatavošana tiek atstāta tehnisko darbinieku un skolotāju ziņā, skolēnus tajā aktīvi neiesaistot.

Izvērtējot respondentu atbildes, maģistra darba autore konstatēja korelāciju starp izglītības iestādēm, kurās pasākumu izvēlē, plānošanā un organizēšanās aktīvi iesaistīja skolotājus un skolēnu, un projekta aktivitāšu izmantošanu un novērtēšanu. Jo aktīvāk tika informēti dalībnieki par aktivitātēm, jo aktīvāk un labprātāk viņi tajās piedalījās un augstāk vērtēja ieguvumus no tām.

Atgriezeniskās saites nodrošināšana un skolēnu atsauksmju iegūšana respondentu pārstāvētajās izglītības iestādēs

Apkopojot respondentu atbildes, tika konstatēts, ka visās pārstāvētajās izglītības iestādēs pēc katra programmas "Latvijas skolas soma" pasākuma notiek atgriezeniskās saites iegūšana no skolēniem. Divi respondenti norādīja, ka galvenokārt tiek organizētas diskusijas, kurās skolēni var pārrunāt piedzīvoto, pieredzēto un izteikt savu viedokli, kā arī veido rakstus publikācijai skolas mājas lapai vai zīmē (jaunākajās klasēs).

Viens respondents dalījās pieredzē, ka viņa pārstāvētajā izglītības iestādē atgriezeniskās saite tiek organizēta, ņemot vērā pasākuma specifiku un skolēnu vecumposmu. Visbiežāk jaunāko klašu skolēni zīmē spilgtākos iespaidus un pārrunā pieredzēto, vecāko klašu skolēni veido anketas, animācijas, rakstus, esejas, izstrādā projektu darbus, diskutē klases audzinātāja vai tā priekšmeta skolotāju vadībā, ar kuru bijis saistīts aktivitātes saturs. Piemēram, pēc Mystero muzeja apmeklējuma skolēni izmēģinājuši burvju trikus un iesūtījuši dažādus video. Pēc nodarbības par Mākslas un zinātnes krustcelēm skolēni atzinuši, ka daudz uzzinājuši par filmu veidotāju profesijām un trikiem, ka arī eksperimentējuši veidot mākslīgo sniegu.

Ceturtais respondents atzina, ka viņa pārstāvētajā izglītības iestādē visbiežāk skolēni raksta esejas, kuru tēmu uzdod priekšmetu skolotāji, kas piedalījušies aktivitātēs. Arī citus izvērtēšanas pasākumus pēc saviem ieskatiem organizē klases audzinātājs vai priekšmeta skolotājs.

Sprīžot pēc respondentu atbildēm, skolēni kopumā projekta aktivitātes vērtē pozitīvi, īpaši gadījumos, kad bijusi iespēja iesaistīties pasākuma norises plānošanā, organizēšanā un pašā procesā. Visbiežāk skolēnu atsauksmēs tiek minēts, kas pārsteidza, ko jaunu uzzinājuši, ko no piedzīvotā paši vēlētos pamēģināt un ka vēlētos atkārtot pieredzi, apmeklējot vēl kādu pasākumu.

Šādas atsauksmes liecina, ka kopumā programmas aktivitāšu ietekme uz mācību procesu ir vērtējama pozitīvi, jo veicina skolēnu zinātkāri, rosina izzināšanas procesu un palīdz attīstīt tādas caurviju prasmes, kā kritiskā un analītiskā domāšana un pašvadīta mācīšanās.

Esošā projekta koncepta trūkumi un problēmas

Respondenti kopumā pauda apmierinātību ar projektu un tā koordinātoru atsaucību un ieinteresētību, tomēr norādīja uz atsevišķiem projekta īstenošanas laikā konstatētiem trūkumiem un problēmām, tādām, kā:

- 1) no rīkotājiem neatkarīgu iemeslu dēļ (pandēmijas ierobežojumi) ierobežotā iespēja piedalīties pasākumos klātienē, kas lielāko daļu mācību laika liedza skolēniem izbaudīt to līdzpārdzīvojumu, kādu sniedz iespēja izbaudīt teātra vai koncertzāles atmosfēru un citus ar pasākumu saistītos iespaidus;

- 2) noteikumi, ka projektam paredzēto finansējumu var sākt lietot tikai tad, kad MK ir to apstiprinājis. Tā kā šajā mācību gadā tas bija tikai februāra beigās, divus mēnešus nebija iespējams nekādas aktivitātes rezervēt un piedalīties tajās;
- 3) aktivitāšu cenas. Uz skolu tiek piešķirta konkrēta naudas summa, tomēr jāņem vērā, ka ne visi pakalpojumu sniedzēji ievēro, ka skola nevar samaksāt summu, kas pārsniedz atvēlēto, un cenas pārsniedz resursus, vai arī neplānoti paaugstina cenas (īpaši pēdējā laikā). Tas pats sakāms par transporta pakalpojumiem, kuru cenas ir neadekvātas, ja piesakot transportu ir zināms, ka pakalpojums tiks apmaksāts no projekta. Īpaši pēdējā laikā, saistībā ar degvielas cenu kāpumu;
- 4) naudas summa ir paredzēta uz skolēnu skaitu, nevis pavadošajam skolotājam. Šī problēma nebija aktuāla attālinātajā mācību procesā, bet apmeklējot pasākumus klātienē ar to nākas saskarties, jo ir situācijas, kad maksa par pakalpojumu tiek paaugstināta un pedagogiem jāmaksā par savu biļeti, ka pavadošajam personālam
- 5) Trūkst sadarbības starp projekta plānotājiem un izglītības iestādēm. Būtu nepieciešams veikt aptauju par to, kas visvairāk interesētu skolēnus dažādās vecuma grupās (jaunākajiem varētu aptaujāt pedagogus un vecākus), un ko viņi vislabprātāk vēlētos apmeklēt, redzēt un baudīt. Apkopojot šo informāciju, varētu var izprast vēlmes un vajadzības.

Apkopojot respondentu paustās atziņas, maģistra darba autore secina, ka kopumā projekta “Latvijas skolas soma” piedāvātās aktivitātes intensīvi izmanto lielākā izglītības iestāžu daļa Latvijā, jo tā sniedz iespēju visiem skolēniem apmeklēt dažādus kultūras pasākumus un bagātina viņu mācīšanās pieredzi. Izglītības iestādēs atsevišķos gadījumos rodas grūtības ar procesa īstenošanu gadījumos, kad pedagogiem pagaidām pietrūkst zināšanu vai pieredzes, ko iespējams apgūt procesā. Būtiskākās problēmas, saistībā ar projektu, ir saistītas ar tā ierobežoto finansējumu, atsevišķu piedāvāto aktivitāšu neatbilstību norādītajam vecumposmam un vājo saisti ar mācību priekšmeta saturu un uzdevumiem. Pēdējais visbiežāk rodas jau minētajā pedagogu pieredzes vai intereses trūkumā. Savukārt skolēnu interesi par pasākumu vecina viņu aktīva iesaiste pasākuma plānošanā, sagatavošanā un līdzdalībā.

SECINĀJUMI

Izvērtējot maģistra darbā apkopotos teorētiskās un empīriskās izpētes rezultātus, maģistra daba autore secina, ka:

1. Programma „Latvijas skolas soma”, izmantojot dažādus profesionālās mākslas un kultūras pasākumus, iepazīstina skolēnus ar profesionālās kultūras un mākslas izpausmēm un kultūrvēsturisko mantojumu, integrējot to mācību procesā, un apvieno sevī divas būtiskākās komponentes - izklaidi un izglītību, jo, no vienas puses pasākumi, ko piedāvā programma, ir izklaidējoši, izejot ārpus ikdienišķi pierastajām skolas sienām, no otras puses – pasākumu saturs rosina skolēnu domāšanu un attīsta analītiskās spējas, palīdzot apgūt mācību saturu.
2. Programmas piedāvātais plašais kultūras pasākumu klāsts paver iespēju ikvienam skolēnam, neatkarīgi no viņa sociālā vai materiālā stāvokļa, iepazīt Latvijas bagāto kultūras mantojumu, apmeklējot dažādu novirzienu kultūras pasākumus, kas saistīti ar vizuālo mākslu, mūziku, teātri, vai dabu. Tas ir svarīgi, jo skolu optimizācijas rezultātā tika likvidēta virkne mazo lauku skolu, tāpēc būtiski samazinājusies kultūras pasākumu pieejamība attālākajos Latvijas reģionos.
3. Kultūrizglītības programma „Latvijas Skolas soma” ir unikāls projekts Latvijas kultūrizglītībā un vispārējā izglītībā kopumā, kas sasaucas ar vairāku citu Eiropas valstu kultūrizglītības projektu konceptiem. Tomēr jāatzīst, ka vienotu vērtēšanas kritēriju, ar kuru palīdzību varētu noteikt šo programmu ietekmi uz izglītības kvalitāti, pagaidām lielākajā daļā no tām nav izstrādāti.
4. Projekta mērķis sasaucas ar vispārējās izglītības satura reformu, kas uzsākta izglītības sistēmā. Galvenā uzmanība jaunajā izglītības reformas konceptā tiek pievērsta skolēnu lietpratības, jeb kompetenču attīstīšanai.
5. Svarīga loma mūsdienīgā izglītībā ir starpdisciplinārās saiknes veidošanai, jo tā ir viens no veidiem, kā risināt problēmu ar šobrīd pastāvošo mācību satura fragmentāciju un izolētu prasmju mācīšanu katrā atsevišķā mācību priekšmetā, kā arī veids, kā mācību procesu padarīt interesantu un aizraujošu, ka arī izglītojamā pašvadītam mācību procesam.
6. Efektīvu mācību procesu padara iekļaujoša, atbalstoša vide un mūsdienīgu IT izmantošana, kas veicina nepieciešamo prasmju apguvi skolēniem un sniedz

skolotājiem plašas plānošanas, mācību materiālu sagatavošanas un stundu vadīšanas iespējas.

7. Izvērtējot izglītības kvalitāti vispārējās izglītības iestādē caur projekta "Latvijas skolas soma" pasākumu ietekmi, nepieciešams analizēt tādas izglītības kvalitātes komponentus, kā saturs, process, rezultāti un vide, par vērtēšanas kritērijiem izmantojot atbilstību priekšmeta mācību saturam, starppriekšmetu saiknes veidošanas iespējas, atgriezeniskās saites nodrošināšanu, iespējas izglītojamiem pašvadīt mācību procesu, caurviju prasmju apguve un citi.
8. Kultūrizglītības programmas „Latvijas skolas soma” piedāvātās aktivitātes, atbilstoši projekta izveides mērķim, galvenokārt atbilst tām humanitāro priekšmetu mācību jomām, kuras ar to ir tieši saistītas: kultūras izpratnes un pašizpaušmes joma, sociālā un pilsoniskā mācību joma un valodu joma, kas ir vistiešākajā veidā saistīta ar visām pārējām mācību jomām. Līdz ar to mazāka sasaiste ar programmas pasākumiem ir eksakto jomu priekšmetiem, kuros atsevišķos gadījumos atbilstība mācību priekšmeta saturam un uzdevumiem var izpausties mazāk izteikti.
9. Pastāv korelācija starp iegūtajiem rezultātiem izglītības kvalitātes paaugstināšanā un izglītības iestādēm, kurās pasākumu izvēlē, plānošanā un organizēšanās aktīvi iesaistīja skolotājus un skolēnus, un projekta aktivitāšu izmantošanu un novērtēšanu. Jo aktīvāk tika informēti dalībnieki par aktivitātēm, jo aktīvāk un labprātāk viņi tajās piedalījās un augstāk vērtēja ieguvumus no tām, kā arī efektīvāki bija iegūtie rezultāti saistībā ar izglītības kvalitāti.
10. Būtiskākās problēmas, saistībā ar projektu, ir saistītas ar tā ierobežoto finansējumu, atsevišķu piedāvāto aktivitāšu neatbilstību norādītajam vecumposmam un vājo sasaisti ar mācību priekšmeta saturu un uzdevumiem. Pēdējais visbiežāk rodas jau minētajā pedagogu pieredzes vai intereses trūkumā. Savukārt skolēnu interesi par pasākumu vecina viņu aktīva iesaiste pasākuma plānošanā, sagatavošanā un līdzdalībā.

Maģistra darba ievadā izvirzītais mērķis ir sasniegts un uzdevumi izpildīti. Sākotnējā hipotēze: ja izglītības iestādē mācību procesā tiek izmantots projekta „Latvijas skolas soma” piedāvātais saturs, izglītības kvalitāte uzlabojas, ir apstiprinājusies daļēji, jo empīriskā izpēte apliecināja, ka izglītības kvalitātes uzlabošanās tiek novērota kultūras izpratnes un pašizpaušmes jomai, sociālajai un pilsoniskajai mācību jomai un valodu jomai, kuras dažādos veidos ir saistītas

ar projekta izstrādes sākotnējiem mērķiem. Saistībā ar eksakto mācību priekšmetu jomām ir nepieciešama tālāka izpēte, lai secinātu, kā ar tām saistīto izglītības kvalitāti varētu paaugstināt, piemēram, regulāras starpdisciplinārās/ starppriekšmetu saites veidošana no pedagogu puses ar projekta saturu saistītajās aktivitātēs, jo, plānojot un veidojot starpdisciplināru saikni, var veicināt skolēnu kompetenču attīstību ar praktiski jebkuru mācību metožu un materiālu palīdzību.

PRIEKŠLIKUMI

Izglītības iestāžu vadībai un pedagogiem

Lai padarītu programmas izmantošanu mācību procesā efektīvāku, maģistra darba autore izsaka sekojošus priekšlikumus pedagogiem un skolu vadībai:

1. Aktīvi iesaistīt pasākumu atlasē, organizēšanā un izvērtēšanā pedagogus un skolēnus.
2. Rosināt pedagogiem sadarboties, plānojot aktivitātes un veidojot starppriekšmetu/starpdisciplināro saikni, lai padarītu projekta pasākumu izmantošanu mācību procesā efektīvāku visās mācību jomās.
3. Veicināt pedagogu pieredzes dalīšanos savā izglītības iestādē un veidot sadarbību ar citām izglītības iestādēm, apmainoties ar pieredzi un veidojot kopīgas mācību aktivitātes.
4. Meklēt sadarbības iespējas ar ārvalstu izglītības iestādēm, kuru valstīs tiek īstenotas līdzīgas kultūras projektu aktivitātes, lai apmainītos ar pieredzi to efektīvai izmantošanai mācību procesā un izglītības kvalitātes paaugstināšanā.

Starpdisciplinārās kultūrizglītības programmas “Latvijas skolas soma” īstenotājiem

Lai padarītu programmas izmantošanu mācību procesā efektīvāku, maģistra darba autore izsaka sekojošus priekšlikumus tās veidotājiem un īstenotājiem:

5. Aktīvi sadarboties ar skolām, veidojot pasākumu plānu un tā īstenošanas pasākumus. Pēc iespējas pietuvināt plānotos pasākumus esošajiem mācību priekšmetu standartiem un programmām, regulāri veicot aptaujas pedagogu un skolēnu vidū, sadarbojoties ar metodiķiem un VISC un veidojot pasākumu plānu, lai tajos tiktu iekļauti tikai mācību saturam un priekšmetu programmām atbilstoši pasākumi.

- Izstrādātās aktivitātes aprobēt, kā redzams 4.1. attēlā: izstrādāt aktivitātes, izmantojot apkopoto informāciju, aprobēt aktivitātes, pieaicinot izglītības jomas speciālistus, izvērtēt rezultātu, veikt nepieciešamās korekcijas, atkārtoti aprobēt aktivitātes un, ja tās ir atbilstošas mērķim, īstenot tās projektā.



4.1.att. Plānoto aktivitāšu īstenošanas cikls

- Regulāri izvērtēt skolēnu eksāmenu un diagnosticējošo darbu rezultātus noteiktiem mācību priekšmetiem, kuru saturs apguvei tiktu izmantots projekta “Latvijas skolas soma” saturs.
- Sadarboties ar augstskolām, kurās tiek īstenotas skolotāju sagatavošanas izglītības programmas, lai laikus sagatavotu topošos pedagogus efektīvam darbam ar projekta “Latvijas skolas soma” saturu, tajā skaitā starpdisciplinātas/ starppriekšmetu saiknes veidošanai, atgriezeniskās saites nodrošināšanai un citiem būtiskiem izglītības kvalitāti noteicošiem elementiem.
- Īstenot praksē maģistra darba autores izstrādātos priekšlikumus projekta „Latvijas skolas soma” mērķtiecīgai izmantošanai mācību satura pilnvērtīgai apguvei un izglītības kvalitātes uzlabošanai izglītības iestādēs.

BIBLIOGRĀFIJA

1. Ackerman, D. B. (1989). Intellectual and practical criteria for successful curriculum integration. In H. H. Jacobs (Ed.), *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation* (pp. 25–38). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
2. Andrade, M. S. (2020). *Cross-cutting skills: strategies for teaching & learning*. London: Education & Pedagogy.
3. Asare I., Tjarve B., Hermane A. un Kalniņa E. (2013). *Nevalstiskās kultūras organizācijas rokasgrāmata. Kultūras organizācijas vadība. Kultūras pasākumu un projektu īstenošana. Līdzdalība vietējās kultūrvides veidošanā*. Rīga: Culturelab.
4. Bērnu satura redakcija. (2019). *Jaunajā mācību gadā turpināsies programma “Latvijas skolas soma”*. LSM.lv. [skatīts 16.11.2021.]. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/jaunaja-macibu-gada-turpinasies-programma-latvijas-skolas-soma.a330141/>
5. Bhakta, K. & Dutta, N. (2016). Impact of Information Technology on Teaching-Learning Process. *International Research Journal of Interdisciplinary & Multidisciplinary Studies (IRJIMS) A Peer-Reviewed Monthly Research Journal* ISSN: 2394-7969 (Online), ISSN: 2394-7950 (Print) Volume-II, Issue-XI, December 2016, Page No. 131-138. Pieejams: <http://www.irjims.com>
6. Bīdls, F. (2010). *Tu to vari! Kā palīdzēt savam bērnam skolā izcelties*. Rīga: Avots.
7. Boekaerts, M. & Corno, L. (2005). Self-Regulation in the Classroom: A Perspective on Assessment and Intervention. *Applied Psychology* 54(2):199 – 231. DOI:10.1111/j.1464-0597.2005.00205.x
8. Christophersen, C., Breivik J-K Homme A. D. & Rykkja L. H., (2015). *The Cultural Rucksack A National Programme for Arts and Culture in Norwegian Schools*. [skatīts 10.12.2021]. Pieejams:<https://www.kulturradet.no/documents/10157/a7464045-2cb6-4988-9948-ffd834508a5d>
9. de Klerk, R., Visser, K. & van Welie, L. (2019). *Quality Assessment in Netherlands Education System*. Amsterdam: OECD/IMHE.
10. Den kulturelle skolesekken, (2015). *This is The Cultural Schoolbag*. [skatīts 10.12.2021]. Pieejams: <https://www.denkulturelleskolesekken.no/>
11. Fadels, Č., Bialika, M. un Trilings, B. (2017). *Četru dimensiju izglītība*. Rīga: Lielvārds.

12. Halse, E. (22.01.2021). Cambridge University Press. The importance of inclusive education.. <https://www.cambridge.org/elt/blog/2021/01/22/importance-of-inclusive-education/>
13. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam “Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai” Projekta versija, 16.07.2020. [skatīts 16.12.2021.]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/iap2027_projekta_versija_apspriesana_160720201_2.pdf
14. Fullan, M. & Quinn, J. (2016). *Coherence: The Right Drivers in Action for Schools, Districts, and Systems*. Sage Publications Ltd.
15. Hargreaves, A. & Fullan, M. (2014). *Professional Capital: Transforming Teaching in Every School*. Teachers College Press.
16. Helyer, R. (2015). Learning through reflection: The critical role of reflection in work-based learning (WBL). *Journal of Work-Applied Management*, 7(1), 15-27. Pieejams: <https://doi.org/10.1108/JWAM-10-2015-003>
17. Hussain, I. (2005). *A Study of Emerging Technologies and their Impact on Teaching Learning Process*. Ph.D thesis, Islamabad: Allama Iqbal Open University, Pakistan.
18. Ivanitskaya, L, Clark, D., Montgomery, G. & Primeau, R. (2002). Interdisciplinary Learning: Process and Outcomes. December 2002, *Innovative Higher Education* 27(2):95-111. DOI:10.1023/A:1021105309984
19. Izglītības kvalitātes valsts dienests (IKVD). (2020). Dibinātāja loma un pienākumi izglītības iestādes darbības kvalitātes nodrošināšanā: kopsavilkums Prasības izglītības kvalitātes nodrošināšanai izglītības iestādēs. Kursu materiāls. Rīga: [skatīts 12.12.2021]. Pieejams: <https://www.ikvd.gov.lv/lv/media/2647/download>
20. Jonassen, D., Howland, J., Marra, R.M. & Crismond, D. How Does Technology Facilitate Learning? *Procedia Computer Science*, Volume 3, 2020, Pages 314-321
21. Knowles, M. (1983). *Self-directed Learning*, Paperback. Cambridge Book Co.
22. Lake, K. (1994). Integrated curriculum. In *School Improvement Research Series*, (CloseUp #16). Retrieved from <http://www.nwrel.org/scpd/sirs/8/c016.html>
23. Laķe, A., Treimane, A., Grīnberga, L. (2016). Pētījums “Projekta “Latvijas skolas soma” ieviešana izglītības iestādēs”. Latvijas Kultūras akadēmija. Rīga: LR KM. <https://www.km.gov.lv/sites/km/files/projekta.latvijas.skolas.soma.ieviesana.izglitbas.iestds1.pdf>.

24. Latvijas Kultūras Akadēmija (LKA). (2016). *Projekta "Latvijas skolas soma" ieviešana izglītības iestādēs*. [skatīts 19.12.2021]. Pieejams: <https://academia.lndb.lv/68-2/>
25. Latvijas Vēstnesis (2021). Par Izglītības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam. Ministru kabineta rīkojums Nr. 436. Rīgā 2021. gada 22. jūnijā (prot. Nr. 49 46. §). [skatīts 12.12.2021]. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2021/124.17>
26. Lazda, A. (2017). *Prasmes un kā tās saprast*. EPALE - Eiropas Pieaugušo izglītības e-platforma. Emulārs. Pieejams:
27. Lowry, C. (2010). What is self-directed learning? Pieejams: www.ntlf.com/html/lib/bib/89dig.htm
28. LR Izglītības likums
29. LR Kultūras Ministrija. (2018). *Ar 6000 skolēnu līdzdalību atklāta iniciatīva „Latvijas skolas soma”*. Rīga: [skatīts 19.12.2021]. Pieejams: <https://www.lv100.lv/jaunumi/ar-6000-skolenu-lidzdalibu-atklata-iniciativa-latvijas-skolas-soma/>
30. LR Kultūras Ministrija. (2018). *Kultūrizglītības nozares stratēģija 2014. - 2020. gadam. Projekts „Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. - 2020. gadam.” „Radošā Latvija”* Rīga: [skatīts 19.12.2021]. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/media/160/download>.
31. LR Kultūras Ministrija. (2018). *Latvija 100. Programma “Latvijas skolas soma”*. Rīga: [skatīts 19.12.2021]. Pieejams: <https://www.lv100.lv/programma/latvijas-skolas-soma/>
32. LR Kultūras ministrija. (2020). *Latvija 100. Programma “Latvijas skolas soma” kļuvusi par būtisku kultūras un izglītības nozaru sastāvdaļu. Informācija plašsaziņas līdzekļiem, 2021. gada 2. jūnijā, Rīga.*
33. LR Kultūras ministrija. (2020). *Programma “Latvijas skolas soma” jaunumi*. [skatīts 15.11.2021.]. Pieejams: <https://lv100.lv/jaunumi/programmas-latvijas-skolas-soma-kulturas-norisu-izlase-junijs-2020/>
34. Lūse A., Bramberga K., et al., (2020). *Creating high-quality Arts and Cultural events for youth and children. Guidebook*. Rīga: Latvian Academy of culture. [skatīts 7.01.2022]. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/en/media/1425/download>.
35. Mārtinsons, K., Pipere, A., Kamerāde, D. (2016). *Pētniecība. Teorija un prakse*. Rīga: RaKa.
36. Mathews, S.M. & Savarimuthu, A.(2020). *Role of Education in Transmitting Culture in Society*. Conference: *Role of Education in Transmitting Culture in Society*. [skatīts 07.01.2022].Pieejams:https://www.researchgate.net/publication/339816271_Role_of_Education_in_Transmitting_Culture_in_Society

37. Matisāne, I., (2009). *Kultūrizglītība – nozīmīga kultūras un identitātes sastāvdaļa. Cilvēks, Valsts, Likums, LV.* 19.06.2009. [skatīts 14.12.2021]. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/193518-kulturizglitiba-nozimiga-kulturas-un-identitates-sastavdala-2009>.
38. McCarthy, J. (2015). *Student-Centered Learning: It Starts With the Teacher.* George Lucas Educational Foundation.
39. Ministru kabineta noteikumi Nr. 480 Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība
40. McManis, L.D. (2022). *Inclusive Education: What It Means, Proven Strategies, and a Case Study.* Washington DC: Resilient Educator.
41. Namsone, D. (2017). Kas ir „Skola 2030”? Valsts izglītības un saturs centrs. [video]. Available: <https://www.skola2030.lv/>
42. National Centre of Expertise for Cultural Education and Amateur Arts (LKCA), Utrecht 2017 Basis for Cultural Education Guide for the future of school-based and extracurricular cultural education. [skatīts 07.01.2022]. Pieejams: <https://lkca.nl/wp-content/uploads/2019/12/161001-basis-for-cultural-education-english-version.pdf>
43. Ozols, R. (2021). *Izglītības kvalitātes vērtēšana un pašvērtēšanas pamatprincipi izglītības iestādē. Semināra materiāli.* Rīga: IKVD.
44. Ozols, R. (2019). Audzināšana un paradigmas maiņa sabiedrībā 21. gadsimtā// Pumpurs: Rekomendācijas sadarbībai audzināšanas jomā. Rīga: IZI.
45. Paisuma, K., (2020). *Izglītība ir valsts un sabiedrības asinsrite. „IR”* [skatīts 17.12.2021]. Pieejams: <https://ir.lv/2020/02/05/izglitiba-ir-valsts-un-sabiedribas-asinsrite/>
46. Porter, M. E., Ketels, Ch. & Delgado, M. (2007). *The Microeconomic Foundations of Prosperity: Findings from the Business Competitiveness Index. The Global Competitiveness Report 2007–2008.* The World Economic Forum.
47. Presinger, R. (2022). *Allowing Preschool Students to Guide Instruction.* NY: Walmort.
48. Programma “Latvijas skolas soma” kļuvusi par būtisku kultūras un izglītības nozaru sastāvdaļu. Cilvēks. Valsts. Likums. 02.06.2021. Pieejams: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/328968-programma-latvijas-skolas-soma-kluvusi-par-butisku-kulturas-un-izglitibas-nozaru-sastavdalu-2021> [skatīts 11.11.2021].

49. Stenslie, S. (2019). Kvalitet og formidling. Prosjekt om kunstnerisk kvalitet i Den kulturelle skolesekken. Pieejams: <https://www.kulturtanken.no/prosjekt/kvalitet-og-formidling/> [skatīts 14.12.2021].
50. Sternberg, R. J. (1996). *Successful Intelligence*. New York: Simon & Schuster.
51. Špona, A. (2018). Jauns pedagoģijas zinātnes priekšmets (New object of pedagogy studies), LZA Vēstis, 4: 15. Pieejams: http://ww3.lza.lv/LZA_VestisA/72_4/2_Ausma_Spona.pdf [skatīts 20.03.2022].
52. Tveit, S. (2014). Educational assessment in Norway. April 2014 Assessment in Education Principles Policy and Practice 21(2). DOI:10.1080/0969594X.2013.830079
53. UNESCO. (2014). Quality of Education. [skatīts 10.04.2022]. Pieejams: <https://www.unicef.org/rosa/what-we-do/quality-education>
54. UNESCO, (2017). Diversity of Cultural Expressions. Cultural education with quality (Cultuureducatie met Kwaliteit 'CmK'). Ministry of Education, Culture and Science Fund for Cultural participation. Netherlands. [skatīts 7.01.2022]. Pieejams: https://en.unesco.org/creativity/policy-monitoring-platform/cultural-education-quality#_ftnref1
55. UNESCO, (2018). Diversity of Cultural Expressions. Programme „Backpack Full of Culture”. Croatia. [skatīts 7.01.2022]. Pieejams: <https://en.unesco.org/creativity/policy-monitoring-platform/programme-backpack-full-culture>
56. UNESCO. (2019). *Protecting Our Heritage and Fostering Creativity*. [skatīts 15.11.2021.]. Pieejams: <https://en.unesco.org/themes/protecting-our-heritage-and-fostering-creativity>
57. Vanags, E. (2019). Pašvadīta mācīšanās - kas tas ir? Pieejams <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/6/pasvadita-macisanas-kas-tas-ir>
58. Vanags, E., Mazpane, I. (2020). Kā attīstīt pašvadītu mācīšanos? Domāt. Darīt. Zināt/8. 14 – 15.
59. Van Heusden, B., (2016). Education Talks: Why cultural education matters School Education Gateway. Europe's online platform for school education. [skatīts 07.01.2022]. Pieejams: https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/viewpoints/interviews/cultural_education_-_prof_bar.htm
60. VISC, (2017). *Individuāla pieeja katram skolēnam vispārējās izglītības iestādēs. Ieteikumi izglītojamo individuālo kompetenču atbalsta pasākumu plāna izstrādei*. Projekta Nr. 8.3.2.2./16/I/001 „Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai”, materiāls

- sadarbības partneriem. Rīga: Valsts izglītības satura centrs. [skatīts 10.12.2021]. Pieejams: https://www.tip.edu.lv/media/files/Ieteikumi_versija_14032017.pdf.
61. VISC, (2017). *Skola 2030. Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību satura un pieejas apraksts*. Projekta Nr. 8.3.1.1./16/I/002 “Kompetenču pieeja mācību saturā”, materiāls sabiedriskajai apspriešanai. Rīga: Valsts izglītības satura centrs. [skatīts 10.12.2021]. Pieejams: https://skola2030.lv/admin/filemanager/files/2/prezentacija_izgl_musdienigai.pdf
62. Vossensteyn H., Kaiser F., Jovaišas K., Bolinskis G., Kovaļevskis K., Jongbloaed B., Gumuliasukas R. un Redko A. (2019). *Starpziņojums par jēdziena “izglītības kvalitāte” definīciju un to raksturojošiem kvalitatīvajiem un kvantitatīvajiem rādītājiem*. [skatīts 10.12.2021]. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/4717/download>.
63. Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a Self-Regulated Learner: An Overview. *Theory Into Practice*, 41(2), 64–70. Retrieved from https://doi.org/10.1207/s15430421tip4102_2
64. Zimmerman, B. J. & Schunk, D. H. (2011). *Handbook of Self-Regulation of Learning and Performance*. New York, NY: Routledge.
65. Милосердова О.Ю. (2017). Взаимосвязь образования и культуры в современном обществе. Вестник Тамбовского университета. Серия Общественные науки. Тамбов, Т. 3. Вып. 2 (10). С. 42-45. [skatīts 07.01.2022]. Pieejams: <https://cyberleninka.ru/article/n/vzaimosvyaz-obrazovaniya-i-kultury-v-sovremennom-obschestve-1>

PIELIKUMI

Aptaujas anketa

Labdien!

Šī anketa ir izstrādāta LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības zinātņu un pedagoģisko inovāciju nodaļas studentes E. Zabarovskas maģistra darba “Projekta „Latvijas skolas soma” ietekme uz izglītības kvalitāti novada izglītības iestādēs” empīriskā pētījuma ietvaros.

Aptaujas anketas ir anonīmas un Jūsu dalība pētījumā ir brīvprātīga. Anketas aizpildīšana aizņems aptuveni 7 minūtes Jūsu laika. Lūdzu, atzīmējiet atbilstošākos atbilžu variantus!

1. Jūsu vecums
 - 21-30 gadi; 31- 40 gadi; 41-50 gadi; vairāk par 50.
2. Jūsu profesionālais stāžs
 - 1-5 gadi; 6- 10 gadi; 11-20 gadi; 21-30 gadi vairāk par 30.
3. Jūsu darba vieta
 - a. Pilsēta
 - b. Lauku reģions
4. Mācību priekšmets/ti, kurus mācat (lūdzu, norādiet) _____
5. Jūsu pārstāvētais izglītības posms
 - a. Sākumskola
 - b. Pamatskola
 - c. Vidusskola
6. Vai esat informēta par projektu “Latvijas skolas soma” un tā piedāvātajām aktivitātēm?
 - a. Jā
 - b. Esmu dzirdējusi par to
 - c. Nē
7. Vai uzskatāt, ka projektā Skolas soma pieejamie pasākumi atbilst Jūsu priekšmeta/tu mācību saturam un uzdevumiem
 - a. Piekrītu
 - b. Daļēji piekrītu
 - c. Grūti pateikt

- d. Daļēji nepiekrītu
 - e. Nepiekrītu
8. Vai uzskatāt, ka projektā piedāvātos pasākumus var izmantot starppriekšmetu saiknes veidošanai?
- a. Piekrītu
 - b. Daļēji piekrītu
 - c. Grūti pateikt
 - d. Daļēji nepiekrītu
 - e. Nepiekrītu
9. Vai kopīgi ar kolēģiem veidojat starpdisciplināras/starppriekšmetu stundas, apmeklējot projekta pasākumus?
- a. Veidojam starppriekšmetu stundas gatavojoties pasākumu apmeklēšanai
 - b. Veidojam starppriekšmetu stundas piedaloties pasākumos
 - c. Veidojam starppriekšmetu stundas pēc piedalīšanās pasākumos
 - d. Nē
10. Kā jūsu izglītības iestādē notiek apmeklējamo pasākumu izvēle?
- a. Administrācija atsūta informāciju par pasākumiem, kurus apmeklēt
 - b. Administrācija kopīgi ar pedagogiem izvēlās atbilstošos pasākumus
 - c. Pedagogi izvērtē un izlemj, kurus pasākumus apmeklēs
 - d. Pedagogi kopīgi ar skolēniem izvēlās pasākumus, kurus apmeklēs
11. Vai piekrītat, ka projektā piedāvātās aktivitātes vienmēr atbilst norādītajam skolēnu vecumposmam?
- a. Piekrītu
 - b. Daļēji piekrītu
 - c. Grūti pateikt
 - d. Daļēji nepiekrītu
 - e. Nepiekrītu
12. Vai uzskatāt, ka skolēniem visas projektā Skolas soma piedāvātās aktivitātes ir interesantas?
- a. Piekrītu
 - b. Daļēji piekrītu
 - c. Grūti pateikt

- d. Daļēji nepiekrītu
 - e. Nepiekrītu
13. Vai piekrītat, ka projektā piedāvātie pasākumi veicina skolēnu dažādu kompetenču pilnveidi?
- a. Piekrītu
 - b. Daļēji piekrītu
 - c. Grūti pateikt
 - d. Daļēji nepiekrītu
 - e. Nepiekrītu
14. Lūdzu, sagrupējiet, vērtējot no 1 līdz 4, kādus uzlabojums esat novērojusi!
- a. Uzlabojās skolēnu mācību sasniegumu rezultāti
 - b. Uzlabojās skolēnu sociālās prasmes
 - c. Uzlabojās klases mikroklimats
 - d. Uzlabojās skolēnu uzvedība
15. Vai uzskatāt, ka projekta “Latvijas skolas soma” aktivitātes palīdz apgūt/papildināt caurviju prasmes, saskaņā ar priekšmeta standartu/skolēnu vecumposmu?
- a. Piekrītu
 - b. Daļēji piekrītu
 - c. Grūti pateikt
 - d. Daļēji nepiekrītu
 - e. Nepiekrītu
16. Lūdzu, sagrupējiet, vērtējot no 1. līdz 6., kuras caurviju prasmes skolēniem tiek pilnveidotas visvairāk, izmantojot projektā piedāvātos pasākumus!
- a. Kritiskā domāšana un problēmrisināšana
 - b. Jaunrade un uzņēmējspēja
 - c. Pašvadīta mācīšanās
 - d. Pilsoniskā līdzdalība
 - e. Sadarbība
 - f. Digitālā pratība
17. Vai izmantojat projektā Skolas soma piedāvātās attālinātā/tiešsaistes apmeklējuma iespējas?
- a. Tiešsaistes nodarbības

- b. Virtuālās ekskursijas
 - c. Teātra izrādes
 - d. Koncertus
 - e. Neizmantoju
18. Ja atbildējāt par kādu projektā Skolas soma piedāvāto tiešsaistes apmeklējuma iespēju, ka to izmantojat reti vai neizmantojat vispār, lūdzu, norādiet, kāpēc! (iespējamās vairākas atbildes)
- a. Neatbilst Jūsu mācību priekšmeta/tu saturam
 - b. Neatbilst skolas finansiālajām iespējām
 - c. Neatbilst norādītajam skolēnu vecumposmam
 - d. Šādā formātā nevar nodrošināt priekšmeta ietvaros nepieciešamo kompetenču un prasmju apguvi
 - e. Cits variants _____
19. Vai vienmēr tiek nodrošināta atgriezeniskā saite no skolēniem pēc pasākumu apmeklējuma?
- a. Jā
 - b. Reizēm
 - c. Nē
20. Kādā veidā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite no skolēniem? (iespējamās vairākas atbildes)
- a. Diskusijas
 - b. Radošie darbi (zīmējumi, kolāžas u.c.)
 - c. Pārspriedumu rakstīšana
 - d. Atsauksmes mājas lapā
 - e. Cits _____

Paldies par Jūsu atsaucību!

Intervijas jautājumi

Pētījuma kvalitatīvās daļas instruments - daļēji strukturēta intervija. Intervijas jautājumi tika iepriekš sagatavoti un visiem respondentiem bija vienādi. Intervijas laikā nepieciešamības gadījumā tika uzdoti papildus jautājumi. Intervija ir iespēja uzzināt pētījuma dalībnieku viedokli, pievēršot īpašu uzmanību detaļām, un iegūstot pamatotus secinājumus.

1. Kāda, Jūsaprāt, ir projekta “Latvijas skolas soma” nozīme skolu jaunatnes kultūrizglītībā?
2. Vai pēc Jūsu domām projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojies un tiek veiksmīgi realizēts Jūsu novadā? Kas par to liecina?
3. Kādi, Jūsaprāt, ir ieguvumi no projekta “Latvijas skolas soma” Jūsu novadā?
4. Vai pēc Jūsu domām projekts “Latvijas skolas soma” uzlabo mācību procesa kvalitāti? Kas par to liecina?
5. Kā Jūs vērtējat projekta “Latvijas skolas soma” piedāvāto pasākumu klāsta atbilstību mācību saturam un saskaņotību ar to? Lūdzu pamatojiet savu atbildi.
6. Vai un kā tiek veicināta izglītojamo iesaiste pasākumu plānošanā un organizēšanā?
7. Vai un kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite ar pasākumu dalībniekiem, lai noskaidrotu viņu viedokli par tiem - atbilstību vecumposmam, interesēm, apmierinātību ar saturu?
8. Kādas ir izglītojamo atsauksmes par apmeklētajiem pasākumiem? Vai un kādus trūkumus Jūs saskatāt esošajā projekta konceptā?
9. Vai un ar kāda rakstura problēmām Jums nācies vai nākas saskarties projekta “Latvijas skolas soma” realizācijas gaitā?

1.intervijas transkripcija

Pedagogu viedoklis par projekta “Latvijas skolas somas” nozīmību skolu jaunatnes kultūrizglītībā tā atbilstību izglītojamo interesēm un saskaņotību ar mācību saturu.

Respondente: Inta Kļava, Saldus Izglītības pārvalde, Interesu un audzināšanas darba speciāliste.)

Intervētājs: Esmu Latvijas Universitātes maģistra programmas “Izglītības zinātnes/izglītības vadība” studente.

Sava maģistra darba pētījuma ietvaros vēlos noskaidrot mācību satura apguves koordinatora lomu projekta „Latvijas skolas soma” realizācijā kultūrizglītības nozīmē.

Intervētājs: Kāda, Jūsaprāt, ir projekta “Latvijas skolas soma” nozīme skolu jaunatnes kultūrizglītībā?

Respondents: Pirmkārt jau dažādo kultūras pasākumu pieejamība bērniem un jauniešiem. Iespēja arī iekļaut kultūras aktivitātes un norises mācību un audzināšanas procesā, padarot to radošāku, liekot skolēniem vairāk domāt, analizēt. Parāda to, cik nozīmīga pilnveidotā mācību procesa sastāvdaļa ir šī kultūras reālā pieredze. Tā stiprina arī nacionālo identitāti un pilsoniskumu. Nevaram aizmirst arī par zināmu sociālās nevienlīdzības mazināšanu skolēnu vidū.

Intervētājs: Vai pēc Jūsu domām projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojies un tiek veiksmīgi realizēts Jūsu novadā?

Respondents: Jā, ir.

Intervētājs: Kas par to liecina?

Respondents: Visas novada izglītības iestādes aktīvi iesaistās programmā, izvēloties dažādas kultūras aktivitātes. Katrs novada izglītojamais kaut reizi ir piedalījies kādā no kultūras notikumiem. Ir skolas, kurās skolēni pat vairākas reizes ir izdzīvojuši kādu no kultūras aktivitātēm. Skolu mājas lapās aktīvi tiek atspoguļoti Latvijas skolas somas notikumi.

Intervētājs: Kādi, Jūsaprāt, ir ieguvumi no projekta “Latvijas skolas soma” Jūsu novadā?

Respondents: tā būtu kultūras aktivitāšu pieejamība pilnīgi visiem skolēniem, kas mazina sociālo nevienlīdzību, jo ne visiem skolēniem bez šīs programmas būtu iespēja piedalīties kultūras pasākumos un norisēs.

Noteikti arī iespēja iekļaut kultūras norises skolu mācību un audzināšanas procesā, kas skolotājiem ļauj iziet ārpus mācību priekšmeta robežām, darboties radošāk.

Skolēniem tās ir jaunas zināšanas, pieredze, iespēja piedalīties un līdzdarboties.

Intervētājs: Vai pēc Jūsu domām projekts “Latvijas skolas soma” uzlabo mācību procesa kvalitāti?

Respondents: Jā, uzlabo.

Intervētājs: Kas par to liecina?

Respondents: Programma piedāvā daudz patstāvīgās mācīšanās prasmes, notiek aktīvs izzināšanas process.

Klasē apgūto zināšanu un prasmju sasaiste ar reālo dzīvi. Skolēni apgūst vērtības, attieksmes, vispārīgās prasmes un iemaņas, kuras noderēs turpmākajā dzīvē, kā arī starpdisciplinārā pieeja mācību procesam.

Intervētājs: Kā Jūs vērtējat projekta “Latvijas skolas soma” piedāvāto pasākumu klāsta atbilstību mācību saturam un saskaņotību ar to?

Respondents: Tas atbilst mācību saturam, papildinot skolēnu zināšanas un izpratni par kultūras procesiem Latvijā.

Intervētājs: Lūdzu pamatojiet savu atbildi.

Respondents: Programma bagātina mācību procesu, ļaujot iepazīt Latviju caur kultūras un mākslas aktivitātēm un norisēm. Tiek attīstīta kultūras izpratnes un izpausmes kompetence. Programma pilnveido skolēnu spēju būt radošiem, inovatīviem, domāt kritiski, sadarboties .

Intervētājs: Vai un kā tiek veicināta izglītojamo iesaiste pasākumu plānošanā un organizēšanā?

Respondents: Skolēniem tiek piedāvāta iespēja izvēlēties, kurās kultūras un mākslas norisēs viņi vēlētos piedalīties, tas tiek ņemts vērā plānojot kopīgās norises klasēs un skolās. Skolēni piedalās reportāžu un publikāciju gatavošanā. Sniedz atgriezenisko saiti par pasākumiem. Kad programmas aktivitātes notika klātienē, skolēni arī piedalījās mākslinieku uzņemšanā un telpu sagatavošanā.

Intervētājs: Vai un kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite ar pasākumu dalībniekiem, lai noskaidrotu viņu viedokli par tiem - atbilstību vecumposmam, interesēm, apmierinātību ar saturu?

Respondents: Atgriezeniskā saite tiek nodrošināta skolās uz vietas, veicot aptaujas un intervijas. Daļa skolu aptaujas rezultātus ievieto iestādes mājas lapās.

Intervētājs: Kādas ir izglītojamo atsauksmes par apmeklētajiem pasākumiem ?

Respondents: Cik man nācies lasīt šīs atsauksmes, tās lielāko daļu ir pozitīvas un pauž ieinteresētību. Aicina arī citus noskatīties attiecīgās izrādes, koncertus. Patīk līdzdarbošanās un iesaiste aktivitātēs.

Intervētājs: Vai un kādus trūkumus Jūs saskatāt esošajā projekta konceptā?

Respondents: Šobrīd trūkums ir tas, ka nav iespējams kultūras norisēs piedalīties klātienē.

Traucējoši ir tas, ka finansējumu var sākt lietot tikai tad, kad MK ir to apstiprinājis. Šogad tas bija tikai februāra beigās. Līdz ar to divus mēnešus nebija iespējams nekādas aktivitātes rezervēt un piedalīties tajās.

Intervētājs: Vai un ar kāda rakstura problēmām Jums nācies vai nākas saskarties projekta “Latvijas skolas soma” realizācijas gaitā?

Respondents: Īsti jau laikam nekādu citu problēmu nav bijis. Skolu koordinatori ir atsaucīgi.

Intervētājs: Liels paldies par Jūsu sniegto interviju, ir interesanti, kā šis projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojis izglītības iestādēs!

2. intervijas transkripcija

Pedagogu viedoklis par projekta “Latvijas skolas somas” nozīmību skolu jaunatnes kultūrizglītībā tā atbilstību izglītojamo interesēm un saskaņotību ar mācību saturu.

Respondente: Baiba Rozentāle, šobrīd strādā Mārupes valsts ģimnāzijā, bet intervijā dalījās pieredzē laikā, kad strādāja Rīgas Teikas vidusskolā par sākumskolas skolotāju.

Intervētājs: Esmu Latvijas Universitātes maģistra programmas “Izglītības zinātnes/izglītības vadība” studente.

Sava maģistra darba pētījuma ietvaros vēlos noskaidrot mācību satura apguves koordinatora lomu projekta „Latvijas skolas soma” realizācijā kultūrizglītības nozīmē.

Intervētājs: Kāda, Jūsaprāt, ir projekta “Latvijas skolas soma” nozīme skolu jaunatnes kultūrizglītībā?

Respondents: “Latvijas skola soma” ir ļoti nozīmīga skolēnu kultūrizglītībā. Vērtīgie ieguvumi gan ļoti atkarīgi no piedāvāto notikumu satura.

Intervētājs: Vai pēc Jūsu domām projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojies un tiek veiksmīgi realizēts Jūsu novadā?

Respondents: Nē, vēl nav.

Intervētājs: Kas par to liecina?

Respondents: Tam vēl ir nepieciešams laiks un pieredzes uzkrāšana. Pagaidām šo piešķirto projekta finansējumu atbildīgi cenšas iztērēt, bet mērķis ir apgūt līdzekļus, piemeklējot puslīdz atbilstošu saturu skolēnu vecumam. Ir daudz un dažādu lielisku izrāžu pusaudžu vecumam. Jo biežāk un vairāk arī skolotāji būs klātesoši, jo ātrāk apzināsies šī projekta vērtību un nozīmīgumu.

Intervētājs: Kādi, Jūsaprāt, ir ieguvumi no projekta “Latvijas skolas soma” Jūsu novadā?

Respondents: Esmu ļoti apmierināta, ka tiek piedāvāts mūsdienīgs, aktuāls pasākumu klāsts - koncerti, izrādes. Šis projekts ļoti bagātina skolēnu mācību pieredzi, uzrunā personīgi par aktuālām tēmām... ir lielisks papildus instruments skolotājam, lai skolēnu izglītība būtu daudzpusīga.

Intervētājs: Vai pēc Jūsu domām projekts “Latvijas skolas soma” uzlabo mācību procesa kvalitāti?

Respondents: Jā, uzlabo.

Intervētājs: Kas par to liecina?

Respondents: Nereti izrādēs (PIEMĒRAM, KLUSĒTĀJI) aktualizē bērniem svarīgus jautājumus.... tie tiek izspēlēti, parādīti savādākā gaismā. Šādas mākslinieciskas pieejas problēmu atspoguļošanā ļauj "tikt pie bērnu sirdīm", iesaista viņus.... Svarīgi, lai pēc šiem pasākumiem ir konstruktīvas pārrunas, atgriezeniskā saite no skolēniem.

Intervētājs: Kā Jūs vērtējat projekta “Latvijas skolas soma” piedāvāto pasākumu klāsta atbilstību mācību saturam un saskaņotību ar to?

Respondents: tas daļēji atbilst mācību saturam, nedaudz papildinot skolēnu zināšanas un izpratni par kultūras procesiem Latvijā.

Intervētājs: Lūdzu pamatojiet savu atbildi.

Respondents: Ir bijusi arī negatīva pieredze ar izmanto Skolas somas iespēju. Projekta koordinātoram svarīgi iepriekš izteikt piedāvājumus, iespējas, ko attiecīgā vecumposma skolotāji var izvēlēties.

Intervētājs: Vai un kā tiek veicināta izglītojamo iesaiste pasākumu plānošanā un organizēšanā?

Respondents: Ja pasākums notiek skolā, skolēni iekārto notikumam paredzēto telpu, sagatavo ziedus mākslinieku sveikšanai, pēc pasākuma atkal cita klase visu sakārto. Skolēniem ir iespēja izteikt savas vēlmes un priekšlikumus, ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem pasākumiem.

Intervētājs: Vai un kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite ar pasākumu dalībniekiem, lai noskaidrotu viņu viedokli par tiem - atbilstību vecumposmam, interesēm, apmierinātību ar saturu?

Respondents: Visbiežāk pārrunu veidā, citkārt rakstot domrakstu, analīzi, vai veidojot grupu diskusijas.

Intervētājs: Kādas ir izglītojamo atsauksmes par apmeklētajiem pasākumiem ?

Respondents: Parasti skolēni mēdz teikt:

Bija interesanti.

Ļoti patika.

Es arī gribētu tā mācēt spēlēt teātri.

Intervētājs: Vai un kādus trūkumus Jūs saskatāt esošajā projekta konceptā?

Respondents: Lielākoties ir labi. Ja savlaicīgi plāno un interesējas par saturu, šis ir lielisks projekts.

Intervētājs: Vai un ar kāda rakstura problēmām Jums nācies vai nākas saskarties projekta “Latvijas skolas soma” realizācijas gaitā?

Respondents: Attālinātajā laikā šis projekts sevi nespēj attaisnot. Digitāli skatāmu materiālu ir tik daudz.... skolēniem svarīgāk, manuprāt, ir klātienes piedzīvojums, koncerts, izrāde.... īstas emocijas, pārdzīvojumi, sajūtas. Attālinātajā mācību laikā tas nebija produktīvi.

Intervētājs: Liels paldies par Jūsu sniegto interviju, ir interesanti, kā šis projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojies izglītības iestādēs!

3.intervijas transkripcija

Intervija Pedagogu viedoklis par projekta “Latvijas skolas soma” nozīmību skolu jaunatnes kultūrizglītībā tā atbilstību izglītojamo interesēm un saskaņotību ar mācību saturu.

Respondente: Linda Kuskova, Saldus pamatskolas direktores vietniece izglītības jomā, matemātikas skolotāja.

Intervētājs: Esmu Latvijas Universitātes maģistra programmas “Izglītības zinātnes/izglītības vadība” studente.

Sava maģistra darba pētījuma ietvaros vēlos noskaidrot mācību satura apguves koordinatora lomu projekta „Latvijas skolas soma” realizācijā kultūrizglītības nozīmē.

Intervētājs: Kāda, Jūsaprāt, ir projekta “Latvijas skolas soma” nozīme skolu jaunatnes kultūrizglītībā?

Respondents: "Latvijas skolas soma" mērķis ir veidot jaunās paaudzes nacionālo identitāti, attīstītu kultūras izpratnes, paaugstinātu izglītības kvalitāti, kā arī mazinātu sociālo nevienlīdzību.

Intervētājs: Vai pēc Jūsu domām projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojies un tiek veiksmīgi realizēts Jūsu novadā?

Respondents: Jā ir realizējies.

Intervētājs: Kas par to liecina?

Respondents: Skolas intensīvi izmanto programmas "Latvijas skolas soma" piedāvātos pasākumus, lai paplašinātu skolēnu redzesloku, papildinātu mācību saturu un veicinātu skolēnu vispusīgu attīstību. Katru mācību gadu skolēniem ir iespēja piedalīties vismaz divos pasākumos, kas tiek nodrošināti ar programmu "Latvijas skolas soma". Īpaši nozīmīgi bija programmas piedāvātie pasākumi attālinātā mācību procesa laikā, kas kļuva par izglītojošu atelpas pasākumu ne tikai attiecīgiem bērniem, bet arī viņu ģimenēm.

Intervētājs: Kādi, Jūsaprāt, ir ieguvumi no projekta “Latvijas skolas soma” Jūsu novadā?

Respondents:

1. Ar programmas palīdzību iespējams mazināt skolēnu nevienlīdzību apmeklējot kultūras pasākumus, jo ekonomiskie apstākļi ir krasi atšķirīgi vienas klases ietvaros.

2. Piedāvāto pasākumu dažādība ļauj atrast skolēnu interesēm, vajadzībām un vēlmēm piemērotāko aktivitāti, kas veicina skolēnu izaugsmi.

3. Arī Saldus novadā ir iespējams apmeklēt kultūras pasākumus ar programmas "Latvijas skolas soma" atbalstu, kas veicina arī vietējo muzeju un kultūras iestāžu apmeklēšanu.

Intervētājs: Vai pēc Jūsu domām projekts "Latvijas skolas soma" uzlabo mācību procesa kvalitāti?

Respondents: Jā, uzlabo.

Intervētājs: Kas par to liecina?

Respondents: Ikvienu programmas "Latvijas skolas soma" aktivitāte tiek sasaistīta ar mācību saturu: tiek veikta pirms pasākuma aktivitāte jeb sagatavošanās posms; pēc aktivitāte, kad tiek saņemta atgriezeniskā saite. Tādējādi mācību saturs tiek bagātināts, jo skolēni var saskatīt mācību saturu ar ikdienas, kultūras, izklaides aktivitātēm, kas veicina skolēnu kompetenču attīstību un mācību sasaisti ar reālo dzīvi

Intervētājs: Kā Jūs vērtējat projekta "Latvijas skolas soma" piedāvāto pasākumu klāsta atbilstību mācību saturam un saskaņotību ar to?

Respondents: Piedāvāto pasākumu klāsts atbilst mācību saturam, papildinot skolēnu zināšanas un izpratni par kultūras procesiem Latvijā.

Intervētājs: Lūdzu pamatojiet savu atbildi.

Respondents: Katram mācību priekšmetam atbilstoši apgūstamajām tēmām ir iespējams atrast aktivitāti programmā "Latvijas skolas soma". Piedāvājumu klāsts gan klātienē, gan attālināti ir ļoti bagātīgs: muzejpedagoģiskās nodarbības, teātris, cirks, koncerti, tematiskās nodarbības, kino u.c.

Intervētājs: Vai un kā tiek veicināta izglītojamo iesaiste pasākumu plānošanā un organizēšanā?

Respondents: Skolas koordinators katrai klašu grupai izveido pasākumu piedāvājumu ar kuru iepazīstas atbilstošā klases, tās audzinātājs un priekšmetu skolotāji, tad kopīgi vienojas par TOP 3 pasākumiem, kurus prioritārā secībā mācību gada ietvaros vēlētos apmeklēt.

Skolēnu iesaisti klases audzinātājs un priekšmetu skolotāji organizē pēc saviem ieskatiem: organizējot balsošanu, diskusijas, utt.

Intervētājs: Vai un kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite ar pasākumu dalībniekiem, lai noskaidrotu viņu viedokli par tiem - atbilstību vecumposmam, interesēm, apmierinātību ar saturu?

Respondents: Pēc katra programmas "Latvijas skolas soma" pasākuma notiek Pēc aktivitāte, kad skolēni diskutē par piedzīvoto, pieredzēto un izsaka savu viedokli, kā arī veido rakstu publikācijai skolas mājas lapai.

Klases audzinātājs vai priekšmeta skolotājs, ar kuru bijis saistīts aktivitātes saturs, atgriezenisko saiti organizē pēc saviem ieskatiem, ņemot vērā pasākuma specifiku un skolēnu vecumposmu. Piemēram, jaunāko klašu skolēni zīmē spilgtākos iespaidus un pārrunā pieredzēto, vecāko klašu skolēni veido anketas, animācijas, rakstus, esejas, diskutē, utt.

Intervētājs: Kādas ir izglītojamo atsauksmes par apmeklētajiem pasākumiem ?

Respondents: Visbiežāk skolēni raksta par to, kas pārsteidza, ko jaunu uzzinājuši un ko no piedzīvotā pašī vēlētos pamēģināt. Piemēram, pēc Mystero muzeja apmeklējuma skolēni izmēģināja burvju trikus un iesūtīja dažādus video. Pēc nodarbības par Mākslas un zinātnes krustcelēm skolēni bijī daudz uzzinājuši par filmu veidotāju profesijām un trikiem, ka izmēģināja veidot mākslīgo sniegu.

Intervētājs: Vai un kādus trūkumus Jūs saskatāt esošajā projekta konceptā?

Respondents: Uz skolu ir konkrēta naudas summa, kas būtu pieņemami, ja pakalpojumu sniedzēji ievērotu, ka skola nevar samaksāt summu, kas pārsniedz atvēlēto un cenas piedāvātu adekvātākas, ja reiz piedāvā savus pakalpojumus caur šo programmu. Jo esam saskārušies ar dažādām nesakritībām.

Vēl viens no aspektiem, kas nav paredzēts, ka naudas summa ir uz skolēniem, nevis pavadošajam skolotājam. Šī problēma nebija aktuāla attālinātajā mācību procesā, bet apmeklējot pasākumus klātienē esam ar šo problēmu saskārušies.

Intervētājs: Vai un ar kāda rakstura problēmām Jums nācies vai nākas saskarties projekta “Latvijas skolas soma” realizācijas gaitā?

Respondents: Ir bijusi situācija, kad maksa par pakalpojumu tiek paaugstināta, pedagogiem ir bijis jāmaksā par savu biļeti, ka pavadošajam personālam. Transporta cenas ir neadekvātas, ja piesakot transportu ir zināms, ka pakalpojums tiks apmaksāts no projekta.

Intervētājs: Liels paldies par Jūsu sniegto interviju, ir interesanti, kā šis projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojies izglītības iestādēs!

4.intervijas transkripcija

Intervija Pedagogu viedoklis par projekta “Latvijas skolas soma” nozīmību skolu jaunatnes kultūrizglītībā tā atbilstību izglītojamo interesēm un saskaņotību ar mācību saturu.

Respondente: Līva Uzulniece, Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola- lietvede.

Intervētājs: Esmu Latvijas Universitātes maģistra programmas “Izglītības zinātnes/izglītības vadība” studente.

Sava maģistra darba pētījuma ietvaros vēlos noskaidrot mācību satura apguves koordinatora lomu projekta „Latvijas skolas soma” realizācijā kultūrizglītības nozīmē.

Intervētājs: Kāda, Jūsaprāt, ir projekta “Latvijas skolas soma” nozīme skolu jaunatnes kultūrizglītībā?

Respondents: Šī projekta mērķis ir iepazīstināt izglītojamos ar dažādu kultūras pasākumu iespējām mācību procesa ietvaros, kā arī nodrošināt visiem vienlīdzīgas (vismaz nelielu daļu) iespējas kultūras pasākumu apmeklēšanai, lai tas papildinātu standarta mācību procesu.

Intervētājs: Vai pēc Jūsu domām projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojies un tiek veiksmīgi realizēts Jūsu novadā?

Respondents: Jā, ir.

Intervētājs: Kas par to liecina?

Respondents: Izglītojamie regulāri kopā ar skolas pārstāvjiem apmeklē kultūras pasākumus, izstādes, koncertus. Par to šī brīža pasaules situācijā gan ir tā grūtāk komentēt, jo kultūras pasākumi arī Skolas soma ietvaros notiek attālināti, un manuprāt, tas nav tas pats, kas būtu klātesot dzīvē. Ierakstīta teātra izrāde noteikti nevar būt līdzvērtīga īstai, klātienē izrādei.

Intervētājs: Kādi, Jūsaprāt, ir ieguvumi no projekta “Latvijas skolas soma” Jūsu novadā?

Respondents: Ieguvums ir tas, ka visiem izglītojamajiem ir iespēja apmeklēt kultūras pasākumus, arī tiem, kuriem varbūt dzīves apstākļi nav tie labākie. Ieguvums ir dažādots mācību

process un ārpuskolas aktivitātes, kas ir ļoti svarīgas jebkurai cilvēkam, tas arī veicina saliedēšanos un jaunu personības šķautņu atklāšanu.

Intervētājs: Vai pēc Jūsu domām projekts “Latvijas skolas soma” uzlabo mācību procesa kvalitāti?

Respondents: Jā, uzlabo.

Intervētājs: Kas par to liecina?

Respondents: Mācību process kļūst dažāds un ir aktīvāks, nevis tikai sarunas par, piemēram, teātri un lugas izlasīšana, bet arī reāla teātra izrāde ar visu pieredzi, kas veidojas apmeklējot teātra izrādi.

Intervētājs: Kā Jūs vērtējat projekta “Latvijas skolas soma” piedāvāto pasākumu klāsta atbilstību mācību saturam un saskaņotību ar to?

Respondents: Piedāvājums daļēji atbilst mācību saturam, nedaudz papildinot skolēnu zināšanas un izpratni par kultūras procesiem Latvijā.

Intervētājs: Lūdzu pamatojiet savu atbildi.

Respondents: Daļēji atbilst, jo ir diezgan sarežģīti izprast un savienot dažādās gaumes un dažādos uzskatus par to, kas citam liekas svarīgāks un aktuālāks. Tas noteikti ir pielāgots atbilstošiem vecumiem un atbilstoši izglītības iestādei, bet vienlīdzīga interese par kādu vienu pasākumu noteikti nebūs.

Intervētājs: Vai un kā tiek veicināta izglītojamo iesaiste pasākumu plānošanā un organizēšanā?

Respondents: izglītojamo iesaiste tiek veicināta un vienīgais veids, kā tas tiek darīts ir saziņa e-pastā un telefoniski. Vairāk e-pastā atsūtot piedāvājumu, kuram var pieteikties, un kur var piedalīties.

Intervētājs: Vai un kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite ar pasākumu dalībniekiem, lai noskaidrotu viņu viedokli par tiem - atbilstību vecumposmam, interesēm, apmierinātību ar saturu?

Respondents: Uz šo jautājumu nevarēšu sniegt atbildi, jo nezinu, neesmu par to dzirdējusi.

Intervētājs: Kādas ir izglītojamo atsauksmes par apmeklētajiem pasākumiem ?

Respondents: Ir dzirdēti komentāri par redzētām filmām. Bet visā visumā noteikti pozitīvas un novērtēta iespēja, piemēram, doties uz kino un redzēt aktuālu tā brīža filmu.

Intervētājs: Vai un kādus trūkumus Jūs saskatāt esošajā projekta konceptā?

Respondents: Es veiktu aptauju par to, kas visvairāk interesētu jauniešiem, un ko viņi vislabprātāk vēlētos apmeklēt, redzēt un baudīt, tā arī būtu tā informācija, ko apkopojot var izprast vēlmes (tas jau būtu jauniešu auditorijai), bet mazākajiem, varbūt, būtu svarīgs vecāku viedoklis, kur labprāt vēlētos, bet varbūt nav iespēja, aizvest savu bērnu.

Intervētājs: Vai un ar kāda rakstura problēmām Jums nācies vai nākas saskarties projekta “Latvijas skolas soma” realizācijas gaitā?

Respondents: Šobrīd ierobežojumi ir milzīga problēma, viss ir slēgts un iespēja apmeklēt pasākumus ir tikai virtuāla. Bet tā kā viss notiek virtuālā vidē - mācības, darbs utt., tad no šiem virtuālajiem pasākumiem nav nekāda baudījuma, tie pat nav iespējami.

Intervētājs: Paldies par Jūsu sniegto interviju, ir interesanti, kā šis projekts “Latvijas skolas soma” ir iedzīvojies izglītības iestādēs!